

Sami Sihvo

**TURUN
YLIOPISTON
VALTIO-OPPI**

**uudella vuosituhanella
2001–2021**

**Turun yliopiston valtio-oppi
uudella vuosituhanella
2001–2021**

**Turun yliopiston valtio-oppi
uudella vuosituhannella
2001–2021**

Sami Sihvo

Julkaisija Turun yliopiston valtio-opin laitos

Toimitus Sami Sihvo ja Marikki Pitkänen

Kannen piirustus Pinja Suomensalo

Ulkoasu Hanna Oksanen

Paino Grano Oy 2021

ISBN 978-951-29-8698-9 (Painettu)

ISBN 978-951-29-8699-6 (Sähköinen)

Sisällysluettelo

JOHDANTO	6
1 HENKILÖKUNTA, HALLINTO JA TALOUS	10
Vuosituhannen alun seesteisyydestä uuteen yliopistolakiin	12
Laitosyhdistäminen ja muutto	26
Leikkauslistoja, sopeutumistoimia ja koronapandemia	36
2 OPETUS JA TUTKINNOT	46
Tutkinto ja opintojen rakenne	47
Pääsykoe, opiskelijat ja P-klubi	55
Opetus, digitalisaatio ja kansainvälisyys	69
3 TUTKIMUS JA ULKOSUHTEET	78
Tutkimus ja profiili – ”Turun koulukunta”	79
Katsaus hankkeisiin ja projekteihin	82
Yhteistyö, suhteet ja sosiaalinen elämä	89
Lähdeluettelo ja viitteet	100

JOHDANTO

Turun valtio-oppi täyttää 60 vuotta. Vuonna 1961 perustetusta, oppiaineen ensimmäisen professorin Jaakko Nousiaisen mukaan ”piskuisesta” laitoksesta on sittemmin kuoriutunut noin kolmenkymmenen hengen oppiaine, joka on yksi koko yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan suosituimpia. Oppiaine on edelleen suhteellisen pieni, mutta sen tutkimusaiheiden skaala on siitä huolimatta ollut laaja: pelkkiä opinnäytetöiden otsikoita katsellessa huomaa, miten moninaisia teemoja opiskelijat ovat tutkineet. Voisi myös sanoa, että laitoksen – ja vuodesta 2010 eteenpäin siis oppiaineen – pieni koko on tuottanut tiiviin henkilökunnan, ilmapiirin ja ikään kuin pakottanut yhteistyöhankkeisiin.

Kirjoitusajankohtaa synkistää juhluvuodesta huolimatta muutama seikka. Jo lähes kaksi vuotta koko maailmaa kurimuksessaan pitänyt koronapandemia alkaa helpottaa, mutta vielä ei ole selvää, millaisia vaikutuksia sillä on ollut työssäjaksamiseen ja oppimisen tuloksiin. Keskustelua ovat herättäneet myös tutkimuksen rahoituksen leikkaukset Veikkaus-kohun saattelemana sekä ajoittain julkisuuteen ryöpsähtävä pohdinta eri tutkimusalojen ”hyödyllisyydestä”. Kaikista yhteiskuntatieteellisistäkään aloista ei näissä väittelyissä ole maalattu kaunista kuvaa, ja aivan viime kuukausina moni tutkija on noussut puolustamaan tutkimusaiheitansa sosiaalisessa mediassa mm. #minätutkin -ilmiön kautta. Erillinen tarve osoittaa yhteiskunnallisten ilmiöiden ja inhimillisen käyttäytymisen, sen historian ja ympäröivän kulttuurin tutkimuksen relevanssi sellaisen pandemian jälkeen, jonka erinäiset tapahtumat ovat olleet selkeä todiste tällaisen tiedon välttämättömyydestä, tuntuukin hieman karvaalta. Turun yliopiston valtio-opin tilanne näyttää silti valoisalta, sillä koronaan liittyen oppiaineessa on käynnissä tällä hetkellä kaksikin hanketta, ja hanke- sekä resurssi-tilanne on ylipäänsä varsin vahva.

Jaakko Nousiainen kirjoitti laitoksen 40-vuotisjuhliin oppiaineen historiikin nimellä *Turun yliopiston valtio-opin neljä vuosikymmentä 1961–2001*. Viisikymmentävuotisjuhliin tehtiin haastattelukierros (tekijöinä Ville Sinkkonen ja Leena Vastapuu), jonka pohjalta 2000-luvusta pidettiin yleisluontoinen esitelmä. Nyt taas toiset kymmenen vuotta myöhemmin oppiaineessa katsottiin, että virallista historiikkaa olisi aika päivittää. Otin pyynnön oppiaineen historiakatsauksen kirjoittamisesta hieman yllättyneenä vastaan, sillä vielä perustutkinto-opiskelijana minulla ei ole lähes yhtään henkilökohtaista kokemusta oppiaineen historiasta ja sen menneisyyden tapahtumista. Olenkin tukeutunut täysin toisen käden

lähteisiin ja henkilökunnan muisteluihin. Toisaalta katson tämän olevan myös eräänlainen vahvuus siinä mielessä, että toisinaan ”ulkopuolinen” voi saada aiheeseen tervettä etäisyyttä.

Lähteinä historiikille ovat toimineet arkiston laitospöytäkirjat, vuosikatsaukset ja oppiaineen väen kymmenen vuoden takaiset haastattelut. Viimeisen parin kuukauden aikana on pidetty myös muutama keskustelu- ja muistelutilaisuus. Tämä on kuitenkin aiheuttanut lähdemateriaalissa selvän vinouman, sillä viimeinen vuosikymmen muistetaan erityisen hyvin, kun taas 2000-luvun alun tapahtumat ovat selvästi kaukaisempia. Aukkoja on saatu osittain paikattua, sillä moni eläköitynyt oppiaineen palveluksessa ollut on myös vastannut yhteydenottopyyntöihin ja valottanut tätä ajanjaksoa. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta haastatteluiden näkemyksiä on käsitelty anonyymisti, mutta laitospöytäkirjojen sekä erilaisten historiakatsausten osalta lähteet on pyritty erittelemään selkeästi. Nousiaisen historiikin ohella Heikki Paloheimon ja Antti Pajalan kirjoittamasta katsauksesta oppiaineen historiaan yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan 50-vuotisjuhlajulkaisussa on ollut runsaasti apua, kuten myös yllä mainitusta Sinkkosen ja Vastapuun esitelmästä kymmenen vuoden takaisissa juhlissa.

Teksti noudattelee pitkälti jo Nousiaisen historiikista tuttua jaottelua otsikkotasoa myöten. Täysin identtinen se ei käsitellyssään kuitenkaan ole, mihin on vaikuttanut jo yksinkertaisesti erilainen materiaali ja hieman eri tavoin painottuvat teemat. Samankaltaiseen jäsentelyyn on pyritty kuitenkin jatkuvuuden takia, jotta historiikit olisivat sinänsä ”samanlaisesta puusta veistetyt”. Tekstissä on pyritty käymään läpi viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajalta ainakin kaikki olennaisimmat kehityskulut, mutta se ei ole

välttämättä virheetön – faktat on kuitenkin pyritty kirjaamaan mahdollisimman tarkasti. Ensimmäinen kappale liittyen henkilökuntaan, hallintoon ja talouteen etenee kronologisesti, kun taas toisessa ja kolmannessa kappaleessa teksti noudattelee temaatista jäsenystä.

Haluan kiittää henkilökuntaa kommenteista ja yhteistyöhalukkuudesta sekä annetusta tunnustuksesta olla tämän katsauksen kirjoittaja. Onnea 60 vuotta täyttävälle oppiaineelle!

1 HENKILÖKUNTA, HALLINTO JA TALOUS

Valtio-opin laitos on kokenut viimeisen kahdenkymmenen vuoden ajanjaksolla suuria hallinnollisia muutoksia. Niiden mittakaava ei silti ole verrattavissa ensimmäisen neljänkymmenen vuoden taipaaleeseen, jolloin oppiaine käytännössä taisteli olemassaolostaan. Muutokset ovatkin liittyneet laajempiin kansallisen yliopistojärjestelmän ja Turun yliopiston hallinnon uudistuksiin. Yksi näistä on vuoden 2010 laitosyhdistäminen, jossa valtio-oppi ja poliittinen historia yhdistettiin yhdeksi laitokseksi. Kuusi vuotta myöhemmin samaan laitokseen yhdistettiin myös filosofia. Tästä syystä historiikissa puhutaan sekä valtio-opin laitoksesta että oppiaineesta. Selvytyden vuoksi on käytetty aina sitä termiä, joka käsiteltävänä ajanjaksona on ollut käytössä. Yleisesti puhuttaessa on käytetty nykyistä oppiaine-termiä.

Kuten myöhemmin käy ilmi, moniakaan hallinnollisia uudistuksia ei ole otettu avosylin vastaan, sillä niiden voidaan katsoa heikentäneen yliopiston perinteisiä tehtäviä ja edellytyksiä niiden hoitamiselle. Vaikka osaa julkisesta keskustelusta on varmasti aina leimannut kritiikki yliopistojärjestelmää ja sen rahoitusta kohtaan, on myös valtiolliselta taholta tullut voimakkaita muutospaineita yliopiston tehostamiseen ja työelämärelevanttiuden lisäämiseen.

Suuria muutoksia henkilökunnan määrässä tai oppiaineen koossa ei ole viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana tapahtunut. Oppiaine on säilyttänyt mairittelevan suosionsa niin hakukohteenä kuin sivuaineena ja se on jatkuvasti ollut esillä mediassa ja monissa eri tutkimushankkeissa. Oppiaineen opetuksen ydinhenkilökunnan määrä on pysynyt pääosin seitsemässä jo 1990-luvulta saakka, koostuen nykyisin kolmesta professuurista, kahdesta yliopistonlehtoraatista ja kahdesta yliopisto-opettajan tehtävästä. Tämän lisäksi väkeä työskentelee erilaisissa projekteissa, apurahatutkijoina ja postdoc -positioissa. Henkilökunnan tittelit muuttuivat yliopistouudistuksen myötä vuosikymmenen vaihteessa, ja olen käyttänyt titteliä nimikkeinä niitä, joita on kyseisellä ajanjaksolla käytetty.

Henkilökuntavaihdoksia on ollut lukuisia ja sijaisuuksia sekä niiden määräaikaista täyttöjä vielä enemmän. Aivan kaikkien yksityiskohtainen kirjaaminen ei tekisi muuta kuin sekoittaisi niin lukijan kuin kirjoittajankin. Henkilökunnan osalta seuraavissa kappaleissa onkin pyritty keskittymään olennaisimpiin muutoksiin. Tutkintouudistusta sekä uudistusten opetuksellisia ja tutkimuksellisia muutoksia käsitellään puolestaan myöhemmissä kappaleissa.

Vuosituhanen alun seesteisyydestä uuteen yliopistolakiin

Vuosituhat alkoi laitoksessa suhteellisen rauhallisena. Vuodesta 1974 toimineen aineryhmälaitoksen – valtio-opin, poliittisen historian ja sosiologian muodostaman *Politiikan tutkimuksen ja sosiologian laitoksen* – purkaminen alkoi 1990-luvun alussa, joten oppiaine oli palannut kodikkaaseen oppiainelaitokseen. Kaksi professorintäyttöä oli saatu tehtyä vuosina 1994 (Harto Hakovirta) ja 1995 (Hannu Nurmi). Myöskään mitään suuria hallinnollisia muutoksia ei näihin vuosiin eikä 2000-luvun alkuvuosiin sattunut. Pääaineopiskelijoita oli parisen sataa, ja jatko-opiskelijoita muodollisesti noin kolmekymmentä.

Avoimien virkojen hakuja oli kuitenkin lukuisia ja niihin saatiin yleensä nimettyä oppiaineen omia hyviä kasvatteja. Heti vuonna 2000 oli haettavana kaksi assistentin paikkaa. Viisivuotiskaudeksi niihin puollettiin Nurmen toimesta VTT Kaisa Hernetä (poliittisten järjestelmien linja) – nykyistä Tampereen yliopiston valtio-opin professoria – ja Hakovirran puolesta VTM Minna Jokelaa (kansainvälisen politiikan linja). Yliassistentin viran täyttäminen tuli ajankohtaiseksi saman vuoden loppupuolella. Nurmi puolsi virkaan VTT Heikki Paloheimoa, joka tosin jo vuonna 2004 siirtyi professoriksi Tampereelle.

Kolmas professorintäyttö tuli ajankohtaiseksi alkuvuodesta 2001, kun 18 vuotta professorina toiminut Voitto Helander siirtyi Åbo Akademiin. Helander oli kirjoittanut runsaasti oppikirjoja ja popularisoinut ennen kaikkea poliittisen järjestelmän kysymyksiä. Hänen jättämäänsä professuuriin oli useita hakijoita: virkaa hakivat mm. Heikki Paloheimo ja Ilkka Ruostesaari, mutta yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan tiedekuntaneuvosto asetti ehdollepanossaan vuonna 1988 poliittisen legitimitietin ongelmista väitelleen VTT Matti Wibergin muiden edelle¹. Wiberg oli toiminut Tampereen yliopistolla apulaisprofessorin tehtävässä ja välillä myös

Turussa valtio-opin professorin sijaisena. Hän oli erikoistunut mm. poliittisen legitimitetin ja päätöksenteon rationaalisuuden tutkimiseen.² Vaihdos aiheutti pienimuotoista sumaa virkojen täytössä. Helanderin professuurin täytön ajan sijaisuutta hoiti Heikki Paloheimo, jonka yliassistentin viran sijaiseksi valittiin samaksi määrääjäksi Kaisa Herne, jonka assistenttuurin virkaan puolestaan VTT Rauli Mickelsson. Mickelsson otti myöhemmin hoitaakseen Herneen yliassistentin viran tämän jäätyä äitiysvapaalle.³

Rahoituksen kanssa on harvoin ilakoitu. Kuten Nousiainen historiikissaan esitti, 1990-luvun laman alkuvuodet olivat ankaran säästämisen aikaa, ja vuosikymmenen loppupuolella painoa alettiin siirtää budjetin ulkopuolisen rahoituksen lisäämiseen⁴. Vuonna 2002 laitoksen määrärahatilanne todettiin melko huonoksi⁵. Tämän katsottiin tarkoittavan, ettei ylimääräistä assistenttia voitu palkata, ja että muun muassa proseminaari ja vastaanotot tulisi hoitaa tuntiopetuksena. Seuraavan vuoden budjettiesitykseen⁶ kirjattiinkin esitys yleisen valtio-opin assistenttin viran perustamisesta ja samalla myös professorien palkkaluokkien nostamisesta. Hakovirta jätti asiasta eriävän mielipiteen katsoen, että ”huonoa harkintaa” osoittava palkkaluokan korotusehdotus vaaransi mahdollisuudet saada assistenttuuria koskeva esitys läpi⁷.

Resurssiasiat hiersivät samoihin aikoihin myös valtio-opin kahden opintolinjan välillä (hallinto-opin linja oli poistunut jo 1990-luvulla). Hakovirta nosti samaisessa budjettiesityksen eriävässä mielipiteessään voimakkaasti esiin sen opintoresurssien epäsuhdan, joka toimi kansainvälisen politiikan linjan tappioksi siitä huolimatta, että linja oli selkeästi suositumpi. Joinakin vuosina kansainvälisen politiikan linjan graduseminaareihin oli tulvunut lähes viisi kertaa enemmän opiskelijoita kuin poliittisen järjestelmän linjan vastaavaan opetukseen. Kansainvälisen politiikan linjalla muutenkin välttämättömäksi katsottu toinen assisten-

tuuri oli jouduttu vuonna 2002 korvaamaan loppuvuodeksi tuntiöntekijällä. Opetuslinja oli toki onnistunut 1990-luvun jälkipuolella vahvistamaan tutkimusresurssejaan ulkoministeriön ja Suomen Akatemian tutkimusrahoituksella, mutta linjan niukat opetusvoimavarat hiersivät linjojen välejä edelleen vuosituhannen paremmalla puolella. Hakovirta kertoo pitäneensä näissä oloissa tarpeellisena tilanteen tasapainottamista linjojen välistä jakoa selkeyttämällä, haluten tehdä kansainvälisestä politiikasta jopa erilistä hakukohdetta.

Linjojen välinen jännite ei kuitenkaan ulottunut jatkokoulutuksen tasolle. Pian Hakovirran saavuttua virkaansa professori Helander kysyi, josko oppiaineeseen tulossa olevat useat tohtorinkoulutuspaikat olisi järkevä jakaa linjojen kesken tasan. Hakovirralla tämä tietenkin sopi paremmin kuin hyvin, eikä hänen omien sanojensa mukaan tarvinnut kuin ”vältellä tyytyväisyytensä liiallista näyttämistä”. Helanderinkin sopi vapaasti ensin valita tarjolla olevista paikoista ne, joita piti oppilinjalleen sopivimpina.

Hannu Nurmi nimettiin akatemiaprofessoriksi vuosiksi 2003–2008. Tämän ajanjakson hän oli vapaalla professorin virastaan ja jäi virkavapaalle myös laitosjohtajan ja laitosneuvoston puheenjohtajan tehtävistä. Akatemiaprofessuuriin Nurmi pyrki monitieteellisellä hankkeella, jonka keskiössä olivat äänestysmenetelmät. Niiden tutkimusta lähestyttiin niin valtio-opin, filosofian kuin myös taloustieteen keinoin. Akatemiaprofessuuri toi mukanaan kohtuullisen määrärahan hankkeen toteuttamiseen, ja suurin osa siitä menikin apu työvoiman palkkaukseen, tutkimus- ja kongressimatkoihin sekä tilojen hankkimiseen. Nurmi kommentoi uutta virkaansa toteamalla, että ”akatemiaprofessuuri on merkittävä tunnustus oppiaineen ja koko yliopiston harjoittamalle tutkimustyölle. Samalla se vahvistaa myös yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan tutkimusresursseja”⁸. Nurmi toimi kuitenkin koko ajan

tutkimusryhmänsä sekä muutaman muun valtio-opin jatko-opiskelijan ohjaajana. Järjestyksessä akatemiaprofessori oli Turun valtio-opin laitokselle toinen Nousiaisen toimiessa akatemiaprofessorina vuosina 1987–1992 – tosin tällöin virkaa kutsuttiin vielä tutkijaprofessoriksi.

Akatemiaprofessorin aikana Turun valtio-opin kansainvälinen verkostoituminen lisääntyi merkittävästi erilaisten tutkijavierailujen, tieteellisten kokouksien ja yhteisjulkaisujen kautta. Samaan aikaan käynnistettiin myös huippuyksikköhakemus, joka sai runsasta tukea myös yliopiston keskusjohdolta. Haku poiki tulosta: valtio-opin yhteyteen perustettiin vuonna 2006 tutkimuksen huippuyksikkö Public Choice Research Centre (PCRC), jonka toiminnasta on tarkempi kuvaus kolmannessa luvussa. Akatemiaprofessorin voi katsoa vahvistaneen myös julkisen valinnan teoriaan kohdistunutta tutkimusta ja sen asemaa valtio-opissa⁹.

Suomen liittyttyä Euroopan unionin jäseneksi vuonna 1995 oli unionilta tarjolla rahoitusta erityiseen Jean Monnet -professuuriin, jonka tarkoitus oli kehittää Euroopan integraatioon liittyvää opetus- ja tutkimustoimintaa. Professuuri herätti kuitenkin ristiriitaisia tunteita, kun sen rahoitus oli pääosin pois valtio-opilta ja laitos joutui jäädyttämään yliassistentin viran¹⁰. Laitosneuvoston kokouksissa vuonna 2000 katsottiinkin, että tämä oli selkeästi vähentänyt kansainvälisen politiikan linjan opetuskapasiteettia. Yliassistentin viran haluttiin ehdottomasti palautuvan laitoksen normaaliin opetusvarustukseen vuonna 2003, kun Jean Monnet -professorin toimikausi päättyisi.¹¹ Prosessia haluttiin nopeuttaa lisärahoituksella, jonka turvin laitos pyrki saamaan ylimääräisen assistentin jo vuosille 2001 ja 2002.¹² Myös vuosien 2001–2003 tulossopimuskauden tavoitteissa mainittiin, että Jean Mon-

net-professorin toimikauden päättyessä valtio-opin yliassistentin viran jäädyttämisen tulee päättyä ja sen tulee palata laitoksen opetusresursseihin¹³.

Vuonna 2003 oppituoli käytännössä kuitenkin muutettiin *Jean Monnet Centre of Excellence* -keskukseksi, jollaisena se toimi vuoteen 2007 saakka. Turun yliopisto esitti Jean Monnet -oppituolin haltijaksi Euroopan integraatioon erikoistunutta dosentti Esko Antolaa, joka oli väitellyt Turun valtio-opin laitokselta vuonna 1980. Aivan ongelmattomalta ei keskuksen toiminta valtio-opin ydintoimintojen näkökulmasta kuitenkaan näyttänyt, sillä vaikka ohjelma oli hallinnollisesti sijoitettu valtio-opin yhteyteen, suuntautui Jean Monnet -professorin kapasiteetti muualle. Koko olemassaolonsa aikana Jean Monnet -keskus piti vain yhden luentosarjan, jonka katsottiin kuuluvan myös valtio-opin opetusohjelmaan.

Jean Monnet -keskuksen toiminta hiipui siis vuonna 2007, kun Antola siirtyi Turussa toimivan Centrum Balticumin johtajaksi. Sen jälkeen yliopisto lakkautti keskuksen¹⁴. Vaikka Jean Monnet -keskuksen katsottiin parantavan valtio-opin läheisyydessä toimivutta European Studies -ohjelmaa ja vahvistavan sen monitieteellistä luonnetta¹⁵, haluttiin keskuksen lopettaessa elokuussa 2007 edelleen muistuttaa tiedekuntaa siitä, että yliassistentin viran olisi palattava valtio-oppiin takaisin. Perusteluina esitettiin vajetta kirjallisuus- ja laitehankinnoissa sekä aiempien vuosien säästöjen kulumista lähes loppuun.¹⁶

Hakovirta kertasi tätä historiajulkaisua varten ajan tapahtumia seuraavanlaisesti. Kun yliassistentin virka jäädytettiin, ilmoitti poliittisten järjestelmien linja rehtorille, että järjestely vaatisi virkaansa tulevan kansainvälisen politiikan professorin hyväksynnän. Hakovirta ilmoitti rehtorinviraston lähettäneelle tunnustelijalle, ettei voi tätä hyväksyntää antaa. Saatuaan rehtorilta kutsun asiaa koskevaan neuvotteluun näytti kuitenkin siltä, että hän jäisi ilman poliittisten järjestelmien linjan aiemmin ilmaisemaa tukea suunnitelmalleen siitä, että kansainvälisen politiikan oppilinjalle

Professori
Harto Hakovirta
Arwidssoninkadun
puutalon portaitailla
vuonna 2004. Kuvan
ottaja tuntematon.

saataisiin kompensatorahoitusta tehtävien hoidon kannalta välttämättömäksi määriteltyä toista assistenttuuria varten. Synnä tuen puutteelle hän arvioi olleen pelko siitä, että yritys saattaisi vaarantaa edellytykset saada jäädytetty yliassistenttuuri joskus takaisin.

Hakovirta kuitenkin jatkoi rehtorin kokouksessa kompensatori-
orahoituksen edellyttämistä kansainvälisen politiikan oppilinjän

opetusvälttämättömyyksien turvaamiseksi, ja asiaan saatiinkin ratkaisu: rehtorinvirasto lupautui myöntämään valtio-opin laitokselle assistentin palkkakuluihin 50 000 markan vuotuisen erityismäärärahan oppilinjalle korvamerkittynä. Summa ei tosin riittänyt kattamaan tehtävän kuluja täysin, vaan myös laitoksen säästövaroja piti ottaa käyttöön. Ei ole sinänsä ihme, että asiaan liittyneitä näkemuseroja pulpahti laitoksella vuosien mittaan monesti pintaan.

Laitoksen henkilökunta vaihtui tänä aikana tiheästi. Paloheimon lähdettyä professorin virkaan Tampereelle vuonna 2004 vapautui kaksivuotinen yliassistentin määräaikainen virkasuhde. Paloheimon oli tosin ollut virkavapaalla vuoden 2004 tammikuusta alkaen, jolloin tehtävää oli hoitanut Tampereen yliopiston kasvatti Ilkka Ruostetsaari. Hän jatkoi samalla myös kandidaatintutkielmien tarkastajana ja niihin liittyvien kypsyysnäytteiden vastaanottajana. Laitos katsoi yliassistentin viran säilyttämisen tarpeellisenä vedoten pitkälti laitoksen ”erittäin suureen opintoviikkotuotantoon”.¹⁷ Nurmi puolsi lausunnossaan FT Tapio Raunio nimittämistä tehtävään. Tehtävä oli tosin siinä mielessä ”tyhjä virka”, että Raunio hoiti sitä vain viisivuotiskauden päättymiseen asti. Hän oli tosin virkavapaalla vuoden 2005 elokuuhun asti, ja hänen sijaisenaan toimi Kaisa Herne, jonka noin vuoden pituista virkavapautta tuurasi Maija Setälä¹⁸. Herne irtisanoutui yliassistentin virkasuhteesta keväällä 2005, jolloin Setälä jatkoi viisivuotiskauden loppuun saakka¹⁹.

Syksyllä 2005 tuli haettavaksi toinen assistentin virka. Hakujulistuksessa haluttiin mainita kyseessä olevan ennen kaikkea kansainvälisen politiikan tehtäviä hoitava assistentin virka, sillä oppilinjosten välistä henkilökunnan jakoa ei edelleenkään pidetty tasapainoisena. Samalla haluttiin myös painottaa, että oppilinjantutkimusohjelmassa korostuvat globaaliongelmien ja niiden hal-

linnan kysymykset²⁰. Hakovirta puolsi tehtävään asiantuntijalausunnossaan YTM Mika Harju-Seppästä²¹. Myöhemmin tämän assistentin viran katsottiin palvelevan laitoksen tarpeita paremmin yliassistentin viraksi muutettuna. Näin henkilökunnan kompetenssia esimerkiksi luentotasaisen opetuksen antamisessa pystyttiin paremmin hyödyntämään²². Samaan aikaikkunaan mahtuu myös toisen assistenttuurin täyttö, johon valittiin nykyisin Eduskuntatutkimuksen keskuksen erikoistutkijana toimiva Kimmo Elo, joka hoiti virkaa vuoteen 2012 asti.

Yliassistentin virka julistettiin haettavaksi puolestaan vuoden 2005 lopulla, kun virkaa Esko Antolan virkavapaan aikana hoi-
tanut, diplomaatin uralle lähtenyt Antti Kaski ilmoitti, ettei ollut enää käytettävissä. Uutena tehtävään haki – ainoana hakijana – jatko-opiskelijana laitoksella toiminut VTM Juha Vuori. Kyseinen virka tuli uudelleen hakuun erinäisten järjestelyiden jälkeen vuoden 2006 lopulla, ja tehtävää jatkamaan valittiin nyt lisensiaatiksi valmistanut Vuori, jonka puolesta P-klubi kirjoitti kannanoton (ks. sivu 66). Vähäiset hakijamäärät vielä vuosituhaten alussa ovat kiinnostava yksityiskohta, sillä nykyisin vastaaviin tehtävänkättyöihin tulee kymmenkunta kovaa hakemusta.

Henkilökuntavaihdoksien ohella vuonna 2005 astui voimaan Bolognan prosessiksi nimetty tutkintouudistus. Se toi yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan vielä suhteellisen tuntemattoman kandidaatintutkinnon – tätä ennenhän tutkinto oli tähännyt automaattisesti maisterin papereihin – ja pyrki erottamaan kandidaatin- ja maisterintutkinnot toisistaan eurooppalaisen mallin mukaisesti. Bolognan prosessista on kerrottu enemmän kappaleessa kolme tutkintojen yhteydessä, mutta tässä välin voi kuitenkin mainita uudistuksen kuormittavuudesta: arvostelukriteerit, ohjaus ja valmistelu piti käytännössä kehittää uudelta pohjalta.

Eittämättä yksi suurimmista Turun yliopiston valtio-oppiin vaikuttaneista ja valtakunnan tasolla koko yliopistomaailmaa ravistelluista uudistuksista oli vuonna 2009 voimaan astunut uusi yliopistolaki. Uuden lain mukaan yliopistot eivät enää kuulu neet valtiolle vaan toimivat itsenäisinä julkisoikeudellisinä instituutioina ja säätiöinä. Uudistusta arvosteltiin kovin sanoin jo ennen sen voimaantuloa, sillä monet katsoivat sen rapauttavan sivistysyliopiston ideaa. Esimerkiksi yliopistohanketta vastustanut Pro Arte -verkosto – jolla ei tässä yhteydessä viitata Turussa 1930-luvulla toimineeseen modernistiseen ja surrealistiseen taiteilijaryhmään – kirjoitti hanketta vastustavan vetoomuksen, jonka allekirjoitti moni tunnettu kulttuurialan toimija. Yliopist uudistusta vastusti niin ikään juhlapuheessaan Helsingin yliopiston silloinen rehtori Ilkka Niiniluoto kuin myös koko eduskunnan oppositio välikysymyksen muodossa. Uudistuksen katsottiin vaarantavan sivistysyliopiston tulevaisuuden ja autonomian sekä tekevän yliopistot riippuvaisiksi yksityisestä pääomasta. Ulkopuolisen rahoituksen korostuessa Turun yliopiston kasvatustieteiden laitoksen erityispedagogiikan professori Joel Kivirauma sekä sosiologian laitoksen koulutussuunnittelija Markku Hongisto katsoivat, että esimerkiksi kirjallisuustieteiden ja filosofian alat tulisivat kärsimään, sillä niiden on vaikea saada ulkoista rahoitusta.²³ Ylipäänsä uusi yliopistolaki kiihdytti äänenpainoja ja sai osakseen kritiikkiä runsaammin kuin oikeastaan mikään muu yliopistoihin liittynyt uudistus sitten 1960- ja 1970-lukujen taitteen hallintouudistuksen²⁴.

Helsingin yliopiston kasvatustieteen professori Kari Uusikylä totesi kovasanaisesti, miten maan hallitus tuntuu uskovan huippuyliopistoajatukseen kuin lapsi joulupukkiin, vaikka on selvästi tiedossa, ettei huippuyliopistoksi voi vain julistautua. ”Nyt yliopistoihimme tungettu pinnallinen mittaamis- ja tuottavuusmania vaativat ’menestyjiltä’ maanista pyrkyryyttä ja epärealistista itsensä ylentämistä”, Uusikylä kirjoitti²⁵. Suurena huolenaiheena

pidettiin myös perustutkimuksen laadun köyhtymistä. Esimerkiksi Turun kauppakorkeakoulun silloinen laskentatoimen professori Pekka Pihlanto kirjoitti, että ”[perustutkimuksen ja akateemisen koulutuksen] osalta yritysmaailman tehokkuuteen ja nopeasti aikaansaaviin tuloksiin tähtäävä toimintastrategia [--] on suorastaan vahingollinen”.²⁶

Vaaraksi koettiin myös, että paljon ulkopuolista rahoitusta ja suuren määrän tutkintoja tuottavat oppiaineet saavat suuremman painotuksen vähemmän ulospäin näkyvää tulosta tekeviin oppiaineisiin verrattuna. Kärjistettynä pelkona yleistyikin kysymys siitä, että voisiko nyt huonekaluketjun omistaja tai paperitehtaan ekonomi päättää, milloin Suomessa tiedetään jostain alasta tarpeeksi²⁷.

Uudistus heijastui luonnollisesti valtio-opin laitokseen. Alkajaisiksi se herätti hämmennystä, sillä uudistus vietiin läpi todella nopeasti, vaikka sitä oli toki suunniteltu jo vuodesta 2005. Wiberg kirjoitti *Turun Sanomien* yleisöpalstalla, miten rahoitusmalli uhkaa yliopiston perustehtävää. Linaan pitkäkösti:

Toisinaan ehdotetut toimet perustuvat yliopiston arjen väärinymmärtämiseen. Esimerkiksi juuri toimintojen yhdistäminen entistä laajemmiksi hallinnollisiksi kokonaisuuksiksi voi vaikuttaa säästötoimelta. Käytäntö voi olla päinvastainen.

Kun esimerkiksi useita yhden oppiaineen laitoksia yhdistetään yhdeksi laitokseksi hallintokulut eivät suinkaan pienene, vaan todellisuudessa kasvavat. Pienissä laitoksissa asioista voidaan sopia vapaamuotoisesti oppiaineiden käytäväparlamenteissa. Tehtävät hoidetaan kuten opettajien kesken reilusti sovitaan.

Suunnitellun kaltaisissa yhdistetyissä laitoksissa jouduttaisiin ensin tekemään omat kannanmuodostukset kussakin oppiaineessa erikseen

entiseen tapaan, sitten neuvottelemaan muiden oppiaineiden edustajien kanssa lukuisissa ylimääräisissä kokouksissa ja sen jälkeen vielä mustasukkaisesti valvomaan, että muutkin oppiaineet noudattavat tehtyjä sopimuksia. Hallinnon voi paperilla kuvitella vähentyvän, mutta käytännössä se lisääntyy tuskaisesti.

Vapaan perustutkimuksen hyödyllisyyttä ei ymmärretä tarpeeksi. Sillä on entistä vähemmän puolestapuhujia. Kun tavoitellaan käytännöllisten innovaatioiden pikavoittoja nakerretaan samaan aikaan perustutkimusta. Tämä on omiaan johtamaan siihen, ettei korkean riskin ja korkean tulon tutkimustoimintaa yksinkertaisesti enää tehdä.²⁸

Turun yliopiston valtio-oppi ottikin osaa tieteentekijöiden liiton järjestämiin mielenosoituskulkueisiin Helsingissä ja Turussa. Yliopiston opiskelijat järjestivät puolestaan Yliopistonmäellä mielenosoituksen, jonka teemana oli vapaan tieteen hautajaiset²⁹.

Uudistuksen myötä yliopistosta tehtiin siis yksityinen työnantaja, ja tämä vaikutti henkilöstön asemaan merkittävästi. Käytännössä virkamiehistä tehtiin työntekijöitä, tehtävänhaltijoita. Tämä nähtiin osaltaan myös positiivisena kehityksenä, sillä varsinaisen opetushenkilökunnan osalta määräaikaisuuksista luovuttiin – pääsääntöisesti siinä vaiheessa, kun määräaikaisina vanhan lain aikana täytetyt tehtävät tulivat uudestaan täyttöön. Virka oli toisaalta suojatumpi, työsuhteista pääsee helpommin eroon. Professorin nimike säilyi ennallaan, mutta assistentin virka muuttui yliopisto-opettajaksi ja yliassistentin virka yliopistonlehtoriksi. Opetushenkilökunnan kokonaismäärä ei kuitenkaan pienentynyt³⁰.

Muutoksen koki myös virantäyttöprosessi, joka ennen uudistusta oli ollut hidas ja raskas. Eräänä hitauden syynä oli ollut hakijoiden mahdollisuus valittaa sen lähes jokaisessa vaiheessa. Uudistuksen jälkeen täyttöprosessista tulikin selkeästi läpinäkymättömämpi, ja valituksen pystyy tekemään oikeastaan vain syrjinnästä. Ristiriitaisia tunteita herätti myös se, että uudistuksen myötä yliopisto voi, hieman kärjistäen sanoen, palkata kenet vain, vaikka hakija ei olisi akateemisten meriittien puolesta pätevin.

Oman ongelmansa on lisäksi aiheuttanut tenure track -järjestelmän yleistyminen, joka tuotiin Suomeen uudistuksen yhteydessä oikeastaan ilman minkäänlaista keskustelua. Järjestelmä ei sovi suomalaisen työnlaissa sääntöön alkuunkaan, sillä mallissa on tyypillistä ketjuttaa määräaikaikaisuuksia peräkkäin pitkiäkin aikoja. Järjestelmä on luonut myös niin sanotun väliinpuotoajien sukupolven: vanhassa systeemissä jo professorikelpoisuuteen pätevöityneet tutkijat eivät pääse nousemaan professorin pestiin muiden tullessa tenure track -järjestelmän kautta ohii. Koska yliopiston palkkauksessa ”pätevyyden” määrittelyssä on siis nykyään huomattavasti enemmän vapausasteita kuin ennen, tulee valituksi usein ennemmin nuori ja nälkäinen tutkija – joka voidaan palkata halvemmalla – kuin jo ansioitunut vanhempi tutkija. Näin ollen professorin virkaan pätevöityneet eivät pääse vakinaistamispolkuun käsiksi, vaikka saattavat ironisimmassa tapauksessa olla jo pätevämpiä kuin istuva professori. Uran keskivaiheilla olevilla on siis niukasti etenemismahdollisuuksia. Turun oppiaineen väestä muutama kertoi avoimesti olevansa osa tätä ryhmää.

Vaikka tehtävientäytössä korostetaan nykyään opetusta enemmän kuin 2000-luvun alussa, on tenure track -järjestelmä pitänyt tutkimusansiot keskiössä. Laajalla opetusansiotäytteisellä ansioluettelolla ei ole yhtä paljoa painoarvoa kuin muutaman huippujulkaisun saaneella mutta muuten ohuella ansioluettelolla. Systeemi rohkaiseekin tutkijanalkuja keskittymään ennemmin tutkimuksen tekoon kuin opetukseen. Tämä aiheuttaa ongelmia

Hannu Nurmi
virkaanastujais-
tilaisuudessaan 22.11.1995.
Kuva: Martti Valtonen.
Turun yliopiston arkisto.
Kuvaa rajattu.

puolestaan opetuksen laadussa ja suunnittelussa. Se on muutenkin kummallinen kriteeristö selkeästi opetusorientoituneiden pestien täytössä, jossa sitä siis myös käytetään. Tätä voi pitää outona kehityksenä myös siihen nähden, että yliopistojen julkinen rahoitus pohjaa pitkälti valmistuneiden määrään ja siinä luonnollisesti painavat opetusansiot ja opintojen ohjaus.

Samaan aikaan kilpailu avoimien paikkojen täytöstä on muuttunut lähes totaalisesti. Kyse ei ole vain yliopistolaista vaan pidempiaikaisesta trendistä, jonka myötä hakijoiden määrä yhtä paikkaa kohden on moninkertaistunut. Joukossa on usein huomattava määrä kansainvälisiä hakijoita, mikä on ilmiönä suhteellisen tuore. Siinä missä aikaisemmin avautunutta lehtorin tai vaikkapa professorin paikkaa haki kourallinen ihmisiä, usein saman laitoksen sisäلتä, on hauissa nyt selkeästi enemmän hakijoita. Tenure trac-

kin kolmiportainen etenemismalli on myös lisännyt hakijamäärää entisestään. Hakujärjestelmä on siis avautunut ja kilpailu samalla kiristynyt.

Muutokset yliopistolaissa kuormittivat suuresti laitoksen henkilöstön työssäjaksamista ja työmotivaatiota³¹. Pätevyys- ja palkkausvaatimusten muutosten lisäksi yhtenä syynä on ollut hallintohommien valuminen pois hallintohenkilökunnalta opettaja- ja tutkijahenkilökunnalle. Tämä on toki osa pidempiaikaista Suomen julkishallinnon digitalisaation ja tulosohjauksen prosessia, mutta uusi yliopistolaki on nähtävissä osana tätä kehitystä. Myös kolmi-kantahallinnosta on tietyissä paikoissa luovuttu, ja laitoksen työntekijöiden keskuudessa tämä on koettu vaikutusmahdollisuuksien vähentymisenä.

Kaikesta negatiivisuudesta huolimatta uudistuksen vaikutukset eivät olleet aivan niin pelottavia kuin niistä oli mediassa maalailtu. Yliopiston arki ei paljoa muuttunut eikä perustutkimus kärsinyt, ainakaan merkittävästi. Turun yliopiston valtio-opissa on myös tietoisesti pyritty korostamaan jatkuvuutta ja yliopiston sivistysroolia.

Ennen siirtymistä laitosityhdistämiseen on syytä mainita Pirjo Hiltusen eläköitymisestä, sillä Hiltunen teki pisimmän uran Turun valtio-opin parissa tähän päivään saakka. Hän aloitti toimistotehtävien hoitajana vuonna 1967. Virka muutettiin toimistosihteeriksi, ja Hiltunen hoiti sitä eläköitymiseensä asti vuoteen 2009³². Hänen jälkeensä pestiä hoiti hetken aikaa Anne Jussilainen ja tämän jälkeen Katri Tammelin, tosin nimike muuttui laitosityhdistämisen myötä opintosihteeriksi. Pesti menetettiin myöhemmin säästötoimien ja hallinnollisten uudistusten yhteydessä. Kirjoitusajankohdista henkilöstöhallinto on palaamassa tiedekuntatasolle, mutta opintosihteerit pysyvät keskushallinnossa.

Laitosyhdistäminen ja muutto

Samanaikaisesti uuden yliopistolain kanssa, ja osittain sen vaikutuksesta, valtio-oppi joutui toisen uudistuksen pyörteisiin. Kyse oli rakenneuudistuksesta, jossa valtio-opin ja poliittisen historian haluttiin yhdistyvän – laitoksien sisäisestä selkeästä ja perustellusta vastustuksesta huolimatta³³. Laitosyhdistäminen oli ollut esillä ensimmäisen kerran jo vuonna 2002 eli täysin ennenkuulumattomasta ideasta ei ollut kyse.

Tiedekunnan enemmistön taholta yhdistämisisideoihin suhtauduttiin kuitenkin erittäin nuivasti. Moni näki valtio-opin ja poliittisen historian olevan tieteenaloina teoreettisesti ja metodologisesti niin erilaisia, ettei yhdistämisestä näyttänyt koituvan muuta kuin hallinnollisia tehostamishyötyjä, jos niitäkään³⁴. Tämä siitä huolimatta, että oppiaineilla oli ja on joiltakin osin samanlaiset tutkimuskohteet. Hakovirtakin ehti vielä jäähyväisluennossaan joulukuussa 2010 käsitellä asiaa kysyen, onko politiikan tutkimuksella, kansainvälisellä politiikalla ja poliittisella historialla yhteistä tulevaisuutta. Hän päätyi siihen näkemykseen, että oppialojen paradigmojen lähentymiseen on omat potentiaalinsa eivätkä valitsevat eroavuudet niissä ole hedelmällisen yhteiselon esteenä¹.

Yhdistyminen oli osa laajempaa laitospäämien pienentämistä yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan sisällä. Niiden määrä tipuikin kahdeksasta kolmeen. Valtio-opin ja poliittisen historian myllerryksen lisäksi filosofia, psykologia ja logopedia yhdistettiin käyttäytymistieteiden ja filosofian laitokseksi ja sosiologia, sosiaalipolitiikka, sosiaalityö, taloussosiologia ja tilastotiede puolestaan sosiaalityöiden laitokseksi. Samalla taloustiede siirrettiin kauppakorkeakouluun ja taloussosiologia kauppakorkeakoulusta yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan.

1 Hakovirran tätä esitelmää selosti Lauri Miikkulainen kirjoituksessaan ”Ne kuuluivat viimeiset sanat”, Walpo 1/10, 2011.

Entisistä laitoksista tuli siis oppiaineita. Hallinnollisesti yhdistymisessä oli puolestaan kyse päätösvallan siirtämisestä henkilöstöasioissa keskushallinnosta tiedekuntiin (ei kuitenkaan laitostasolle), millä pyrittiin vahvistamaan tiedekuntien asemaa hallinnossa. Vanhojen laitosneuvostojen vallan siirtyminen dekaaneille ja laitosjohtajille osoittautui kuitenkin demokratiavajeeksi, sillä tämä on sumentanut päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Tiedekuntaneuvosto on toki vielä olemassa.

Yhdistymisestä kokoustiittiin alkuvuodesta 2009, ja laitoksen edustajat esittivät yhteisenä kantanaan yhdistymisen ehtona olevan hallintohenkilökunnan pysyminen fyysisesti oppiaineiden yhteydessä. Tämän lisäksi katsottiin, että oppiaineiden olisi pidettävä omat budjettinsa sekä saatava kunnostetut tilat, jotta uuden laitoksen osaksi vakiintunut Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskus (CEAS) sekä julkisen valinnan huippuyksikkö pääsisivät asianmukaisiin tiloihin laitoksen yhteyteen. Ratkaisun myötä myös perusopintojen ja pääsykokeiden uudistamiseen jouduttiin panostamaan merkittävästi muutamaa vuotta myöhemmin (uudistuneista perusopinnoista ja pääsykokeista lisää luvussa 2). Poliittisen historian edustajat esittivät uuden laitoksen nimeksi *Politiikan tutkimuksen laitosta*, kun taas valtio-opin edustajat puolsivat nimeä *Poliittisen historian ja valtio-opin laitos*.³⁵ Lopulliseksi nimeksi valittiin ensin mainittu. Englanninkieliseksi nimeksi valittiin *Department of Political Science and Contemporary History*.

Politiikan tutkimuksen laitos aloitti toimintansa 1.1.2010. Uudessa järjestelmässä se oli tulosityksikkö, jolle esimerkiksi määrärahat osoitettiin. Kustannusjako tehtiin noudattaen aiempien laitoksissa toimineiden oppiaineiden ja erillisten yksiköiden pohjaa³⁶. Valtio-opin yhteydessä selkeän erillisen kokonaisuuden muodosti Nurmen johtama huippuyksikkö ja poliittisen historian yhteydessä puolestaan Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskus ja Eduskuntatutkimuksen keskus. Oppiaineiden kuuleminen tapahtui laitosneuvoston kokouksessa, ja kuulemisen jälkeen laitoksen

johtaja määräsi oppiaineille vastuuhenkilöt. Valtio-opin ensimmäisenä vastuuhenkilönä toimi laitoksen varajohtaja professori Nurmi.

Uuden laitoksen alkutaival lähti liikkeelle onnistuneesti, vaikka uuden yliopistolain voimaantulo ja sen tuomat moninaiset muutokset aiheuttivat selkeitä käytännön ongelmia liittyen esimerkiksi talouden seurantaan. Positiivisena koettiin opetusohjelmien päällekkäisyyksien karsiminen ja yhteiskurssien tarjoaminen. Tämä on näkynyt vahvimmin Eurooppa-opintojen ja Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskuksen kurssitarjonnassa. Valtio-opin kannalta perusopintojen hallinnollinen suunnittelu ei kuitenkaan aiheuttanut paljoa päänvaivaa – todellisia muutoksia koettiin vasta kun poliittinen historia ja valtio-oppi yhdistyivät yhdeksi hakukohteeksi vuonna 2014.

Opiskelijoiden keskuudessa uuden hakukohteen myötä tullessiin yhteisiin perusopintoihin (15 op yhteisiä, 10 op omasta oppiaineesta) suhtauduttiin ristiriitaisesti, sillä nyt opinnoissa ei päästy yhtä syvälle kuin ennen. Opetettava aines supistui väkisin eikä erillisiä johdantokursseja poliittisten järjestelmien ja kansainvälisen politiikan linjojen opinnoista voitu järjestää, vaan ne oli integroitava yhteen johdantokurssiin. Johdantokurssi onkin edelleen raskas paketti, jossa pyritään valaisemaan molempia oppilinjota mahdollisimman laajasti. Suurta määrää yhteisiksi sopivia opintoja ei myöskään löydetty oppiaineiden tieteellisen suuntautuneisuuden erilaisuuden takia.³⁷ Perusopintojen yhdistäminen ei kuitenkaan ollut pelkästään negatiivinen asia, sillä historian opiskelua on pidetty valtio-opin näkökulmasta tärkeänä. Myös aineopintotasolla on järjestetty kursseja, joista opiskelijat voivat saada korvaavuuksia molempiin oppiaineisiin.

Valtio-opin ja poliittisen historian opiskelijoiden määrä on alusta alkaen ollut jonkin verran kallellaan valtio-opin suuntaan. Oppiaineissa on kuitenkin kiintiöityjä opiskelijamääriä, eivätkä kaikki aloittaneet voi valita vain toista. Opiskelijoiden keskuudessa

jonkin verran kysymyksiä on aiheuttanut myös oppiaineiden erilaiset vaatimukset tiettyä opintopistemäärää kohti – usein niin päin, että valtio-opissa vaaditaan suurempaa työmäärää. Oppiaineiden ollessa keskenään näin erilaisia elää molempien keskuudessa yhä näkemys siitä, että vanha järjestelmä oli selkeästi parempi.

Samaiseen ajanjaksoon ajoittuu kaksi professorimuutosta. Vuodesta 1994 kansainvälisen politiikan professorina toiminut Hakovirta jäi vuoden 2010 alussa eläkkeelle. Virkakautensa aikana hän nosti selkeästi Turun valtio-opin kansainvälisen politiikan tutkimuksen profilia, kirjoitti oppialan arvostetun perusoppikirjan *Maailmanpolitiikka: teoria ja todellisuus* (2002)² ja kehitteli ”ongelmakeskeiseksi globalismiksi” kutsumaansa kansainvälisen politiikan uudentyyppistä oppisuuntaa tavalla, jota hänen oppikirjansa osaltaan myös ilmensi. Hakovirran ohjaamia pro gradu -tutkielmia kertyi toistasataa ja väitöskirjoja yhdeksän. Väitelleisiin lukeutui muun muassa oppialan kaksi nykyistä professoria, Hiski Haukka ja Juha Vuori. Hakovirran seuraajaksi professoriksi, erityisesti kansainväliseen politiikkaan suuntautuen, valittiin Oxfordista väitellyt, Eurooppa-tutkimukseen erikoistunut sekä Euroopan maiden politiikkaan ja sen ulkosuhteisiin perehtynyt Henri Vogt. Hän oli tätä ennen työskennellyt muun muassa Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen verkoston johtajana ja Saarlandin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen vierailevana professorina.³⁸ Henkilökunnan yleinen näkemys oli, että professorinvaihdos sujui kitkattomasti ja uusi professori kotiutui oppiaineeseen nopeasti.

Kahta vuotta myöhemmin tuli puolestaan Nurmen vuoro jäädä eläkkeelle. Hänen akatemiaprofessuurinsa ja huippuyksikköhankkeensa lisäksi Nurmen ohjauksessa valmistui yksitoista tohtoria ja oppiaineeseen kasvoi Nurmen koulukuntana formaaliseen poli-

2 Hakovirta julkaisi kirjasta sittemmin uudistetun laitoksen vuonna 2012.

tiikan teoriaan perehtynyt nuorten tutkijoiden joukko³⁹. Useiden korkeatasoisten hakijoiden joukosta professuuriin valittiin Turun valtio-opin laitoksella maisteriopintonsa suorittanut, London School of Economics and Political Sciencestä väitellyt filosofian tohtori Maija Setälä. Kiinnostavana yksityiskohtana voi mainita, että Setälä oli ensimmäinen valtio-opin professoriksi nimetty nainen Suomessa³. Hän toi mukanaan myös suuren tutkimusverkoston ja entistä moninaisemmat yhteistyökuviot. Setälä on työssään erikoistunut ennen kaikkea demokratian ja poliittisen luottamuksen kysymyksiin. Hän johtaa myös valtio-opin tällä hetkellä suurinta hanketta, PALO-projektia (Participation in Long-Term Decision-Making).

Osa valtio-opin henkilökunnasta katsoo, että tässä välin tapahtui muutenkin jonkinlainen suurempi muutos laitoksen ilmapöydässä, kun useampi henkilövaihdos ja byrokraattiset muutokset sattuvat parin vuoden säteelle. Ilmapiirin muutos tapahtui kuitenkin nimenomaan positiiviseen suuntaan. Oppiaineeseen tulikin lyhyen ajan sisään monia siellä edelleen työskenteleviä. Vuoden 2012 syksyllä esimerkiksi Mickelsson aloitti vakinaisena valtio-opin yliopisto-opettajana, ja Juha Vuori vakinaisena yliopistonlehtorina. UPI:ssa aikaisemmin työskennellyt Mikael Mattlin aloitti yliopisto-opettajana tammikuussa 2014 profiloituen enemmän kansainvälisen politiikan puolelle. Antti Pajala valittiin valtio-opin vakinaiseen yliopistolehtoraattiin niin ikään vuonna

3 Lolo Krusius-Ahrenberg toimi tosin Helsingissä kauppakorkeakoulun valtio-opin ja historian professorina vuosina 1948–1972, mutta kyseessä ei virallisesti ollut nimenomaan valtio-opin professorin virka. Anne Holli valittiin Helsingin yliopiston professoriksi lähes välittömästi Setälän jälkeen. Näiden nimityksien jälkeen tilanne parani maassa nopeasti: Marja Keränen nimitettiin Jyväskylän yliopiston valtio-opin professoriksi vuonna 2013, ja kahta vuotta myöhemmin Kaisa Herne puolestaan Tampereen yliopiston valtio-opin professoriksi. (Paloheimo ja Pajala 2017, 215.) Kyse on suuremmasta muutoksesta, sillä viimeisen vuosikymmenen aikana lähes kaikki valtio-opin professorit ovat menneet naisille.

Maija Setälän professoriluento Akatemiantalon juhlasalissa tammikuussa 2013. Kuvan ottaja tuntematon.

2014. Oppiaineessa yliassistenttina ja myöhemmin lehtorina toiminut Herne nimitettiin puolestaan professoriksi Tampereen yliopistoon syksyllä 2015. Herne on alun alkaen Nurmen oppilas.

Rahoituksen osalta ajanjaksolla tapahtui joitakin muutoksia. Valtio-oppi oli vuonna 2010 selvästi laitoksen vahvin osa rahoituksen näkökulmasta, pitkälti huippuyksikön ansiosta. Aiemmin tutkimusresursseja laitoksella oli tuntuvasti kartuttanut muun muassa kansainvälisen politiikan SAFIR-projekti sen osallistuessa vuosina 1999–2002 Suomen Akatemian tuolloiseen, globaaliongelmiin ja niiden hallintaan keskittyneeseen FIGARE-lippulaivahankkeeseen (projekteista tarkempi kuvaus luvussa 3). Puolestaan henkilötövuosien rahoituksesta oli edellisenä vuonna tullut lähes kolmannes Suomen Akatemialta⁴⁰. Yleisellä tasolla voi todeta, että koska Suomen Akatemian rahoitushankkeissa on onnistuttu hyvällä

Arwidssoninkadun puurakennus toimi oppiaineen talona vuosina 1989–2015. Kuva vuodelta 2000.

Kuva: Maria Kaartinen. Turun yliopiston arkisto.

menestyksellä, on rahoituksen tilanne ollut verrattain hyvä. Nurmi mainitsikin, että ulkopuolisella rahoituksella on viime vuosikymmeninä ollut positiivinen korrelaatio laitoksen kokonaisbudjettiin ”sille, jolla on, annetaan” -periaatteen mukaisesti. Tässä on toki omat riskinsä, mutta valtio-opin osalta periaate on toiminut hyvin. Kuitenkin opetuksen resurssien arvioitiin vuoden 2010 henkilöstösuunnitelmassa olevan valtio-opin niin kansallisessa kuin kansainvälisessä vertailussa vaatimattomat⁴¹.

Rahoituksen kannalta myös julkisen valinnan huippuyksikön tilanne rupesi näyttämään karulta, kun Suomen Akatemian rahoitus oli loppumassa vuodenvaihteessa 2013 ja yksikön koko toiminta oli vaakalaudalla. PCRC sai kuitenkin vuosina 2013–15 yliopistolta strategiarahoitusta, jonka avulla seminaaritoimintaa ja PCRC-laboratorion toimintaa voitiin jatkaa. Näinä aikoina PCRC-seminaa-ria koordinoi Hannu Autto. Toiminnan ylläpitämiseen myötävai-

kuttivat myös Setälän ja taloustieteen professori Hannu Salosen akatemiaprojektit: Salonen veti akatemiahanketta vuosina 2013–16 nimellä ”Vaikutusvalta sosiaalisissa verkostoissa”, kun taas Setälällä oli käynnissä jopa kaksi relevanttia projektia, ”Demokraattinen järjely: deliberaatio, tilivelvollisuus ja luottamus edustuksellisissa demokratioissa” (2014–18) ja ”Kansanvallan uudet muodot Suomessa” (2015–16). PCRC:n toiminta ajettiin tämän jälkeen hallitusti alas, kuitenkin sen laboratorio säilyttäen. Vuodesta 2020 lähtien PCRC-laboratorio on ollut osa Åbo Akademin, Turun yliopiston ja Tampereen yliopiston yhteistä FIRIPO-infrastruktuuria (The Finnish Research Infrastructure for Public Opinion).

Rahoituksesta oltiin huolissaan myös poliittisen historian yhteydessä toimivan mutta tematiikaltaan myös valtio-opille relevantin Eduskuntatutkimuksen keskuksen kanssa vuonna 2014, sillä ulkopuolisesta rahoituksesta riippuvuuden katsottiin tuovan haavoittuvuutta, tilapäisyyttä ja hakujen tuloksista johtuvaa suhdannevaihtelua. Erityisenä haasteena oli ja on kansainvälisyys, sillä se painottuu tiederahoituksessa. Eduskuntatutkimuksen keskuksen työ on kuitenkin korostetun kansallista ja sen katsottiin ”edistävän suomalaista demokratiaa, parlamentarismia ja eduskuntaa koskevaa tutkimusta”.⁴² Tulokset usein myös julkaistaan suomeksi. Kuitenkin tieteellisen dynaamisuutensa säilyttämiseksi Eduskuntatutkimuksen keskuksen katsottiin tarvitsevan avauksia uusille tutkimusalueille, ja vahvistaakseen tätä kehitystä keskus painotti viestinnän ja yhteiskunnallisen ajattelun tutkimusta mm. digipolitiikka-hankkeella⁴³.

Kaikesta yhdistymisen aiheuttamasta säädöstä huolimatta vuonna 2014 Poliitiikan tutkimuksen laitoksen katsottiin toimineen erinomaisesti ja sen sisäistä yhteistyötä kehuttiin saumattomaksi. Myös yhteistyö Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskus CEAS:n kanssa oli toimivaa⁴⁴. Sivuhuomautuksena on mainittava, että vuoden 2012 alussa rakenteellisen kehittämisen työryhmä ehdotti, että Turun yliopistossa luovuttaisiin laitosneuvostoista.

Se katsoi, että yliopistoyhteistyön vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi ja kolmikannan periaatteiden toteuttamisen varmistamiseksi tiedekunnissa ja laitoksissa hyödynnettäisiin valmisteluryhmiä sekä henkilökuntakokouksia.⁴⁵

Syksyllä 2015 tapahtui työympäristön puolesta selkeä muutos, kun valtio-oppi ja poliittinen historia muuttivat Publicumiin. Publicum oli rakennettu yhteiskuntatieteilijöiden käyttöön jo vuonna 2002 ja osa valtio-opin henkilökunnasta oli työskennellyt siellä jo ennen muuttoa. Esimerkiksi Nurmen huippuyksikkö toimi juuri Publicumissa. Vanha Arwidssoninkadun puutalo oli peruskorjattu 2000-luvulla, mutta kellarikerroksessa ja ullakolla ilmeni homekasvustoa, joka aiheutti henkilökunnalle hengitys- ja päänsärkyoireita. Ongelman vakavuus paljastui vasta vähitellen, sillä harva osasi heti yhdistää hengitysoireilua puutaloon. Työskentely vanhassa rakennuksessa kävi pikkuhiljaa sisäilmaongelmien takia sietämättömäksi: lähes kaikki potivat jonkinasteisia oireita, ja muutamalla oppiaineen työntekijällä sisäilmaongelmista kehittyi jopa kroonisia hengitysoireita. Yhdeksi ongelmaksi tunnistettiin lämpimänä pidetty kellarikerros, joka käytännössä ylläpiti ongelmaa. Rakennukseen oli jo aiemmin tehty kaksi kallista homeremonttia, mutta koska korjausyritykset eivät tilannetta helpottaneet, yliopisto päätti luopua tiloista ja siirtää oppiaineen muun yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan yhteyteen Publicumiin.⁴⁶ Puutalosta olisi tosin luovuttu varmasti joka tapauksessa, sillä henkilöstön tiloja haluttiin tiivistää ja rakennusten vuokrasopimus oli uusittava vuoden välein. Siitä oli siis helppo päästä eroon.

Publicumin katsottiin mahdollistavan uudentyypistä yhteistyötä oppiaineiden välillä, vaikka huolenaiheena oli ja on tilojen täyttyminen, sillä ylimääräistä tilaa ei juurikaan ole. Pelkona on, että projektikannan lisääntyessä ihmisiä joudutaan sijoittamaan muiden laitosten yhteyteen⁴⁷. Vanhasta rakennuksesta kyllä pidet-

Joulukuussa 2015 vietettiin vanhan rakennuksen läksiäisiä, jossa Leena Vastapuun tekemä piparkakkutalo symbolisesti hajotettiin.
Kuva: Maija Setälä.

tiin ja omaa luentosalia – joka toimi myös juhlatilana – jäätin kampaamaan⁴⁸. Salissa oli järjestetty esimerkiksi lukuisat karonkat, joissa keikuttiin usein aamuun asti. Puurakennus oli myös Tuomaanpuiston omassa rauhassa, jossa kevätaamuisin saattoi kuulla jopa satakielien laulavan. Laitosmaisesta tunnelmasta oltiin tässä mielessä kaukana. Publicumin tilat ovat kuitenkin modernit ja hyvin varustellut, eikä muutto näin aiheuttanut ongelmia.

Poliittisen historian ja valtio-opin sijoittaminen samalle käytävälle ei aluksi ollut itsestään selvää, mutta oppiaineiden peruskurssitason ja hallinnollisen yhteistyön takia se katsottiin järkeväksi. Samalla vitsailtiin, että käytävän poikki voi hätätapauksessa vetää maalarinteippiä, jottei henkilökunta eksy ”väärälle” puolelle. Nykyisin tällaisesta erottelusta ei ole merkkiäkään, vaan työhuoneet ovat oppiaineiden kesken käytävällä iloisesti sekaisin. Oppiaineilla on myös yhteinen kahvihuone. Opiskelijoiden näkökulmasta ratkaisu on ollut täysin luonnollinen, sillä olisi kummal-

lista, jos yhteisen ainejärjestön oppiaineiden tilat olisivat kaukana toisistaan – ainakin kun oppiaineiden välinen jako ei ainejärjestössä näy millään tavalla.

Leikkauslistoja, sopeutumistoimia ja koronapandemia

Vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen maan uusi oikeistohallitus lähti sopeuttamaan julkista taloutta rankalla kädellä. Yksi suurimmista kärsijöistä oli koko yliopistomaailma, johon kohdistui lähes ennennäkemättömän suuria leikkauksia. Helsingin yliopiston laskelmien mukaan heitä koskevat leikkaukset olivat määrältään jopa 15 % yliopiston kokonaistuloista (noin 106 miljoonaa euroa vuodessa hallituskauden lopulla 2019–2020). Perusrahoitukseen kohdistunut leikkaus oli vielä rajumpi, suuruudeltaan noin 20 %⁴⁹. Pääkaupungin yliopistolle tämä tarkoitti hankkiutumista eroon 980 työpaikasta; irtisanomisia oli puolestaan 570. Vaikka suurin osa irtisanotuista kuului hallintohenkilökuntaan, opetus- ja tutkimushenkilöstöön kohdistuneet leikkaukset olivat käytännössä suurempia, sillä jopa kaksi kolmasosaa opettajista ja tutkijoista oli töissä määrääkaikaisilla työsuhteilla. Yliopisto vähensi näitä noin 160.⁵⁰ *Tylkkäri* puolestaan arvioi, miten neljän vuoden aikana leikkauksien määrä on yli 75 000 euroa päivässä, ja kokonaisarvio maan osalta lähes 700 miljoonaa euroa.⁵¹ Ja tämä kaikki koskee vain yliopistoja – ammattikoulutuksesta leikattiin vielä ronskimmalla kädellä, tosin nämä leikkaukset eivät herättäneet yhtä suurta pöyristystä kansallisessa mediassa.

Kurjistaminen tietysti herätti paljon pahaa verta, eikä kritiikille näyttänyt tulevan loppua. Yleisellä tasolla voi todeta, että yliopistomaailmasta tuskin löytyi tuona aikana yhtä ainoaa työntekijää, joka olisi leikkauksia ainakaan tässä mittakaavassa ymmärtänyt.

Yliopisto olikin lähellä mennä suoranaisesti lakkoon. Opiskelijoiden kannalta lisää vettä myllyyn toivat jo ikoniseen asemaan nousseet koulutusleikkaus-kuvat, joissa kaikkien hallituspuolueiden puheenjohtajat poseerasivat lappujen kera, joissa koulutuksesta luvattiin olla leikkaamatta. Helsingin yliopiston synkkänä irtisanomisten päivänä 27.1.2016 yliopiston portaille tuotiin symbolisesti 980 kynttilää, jotka symboloivat kadonneita työpaikkoja. *Turun Sanomat* arvioi leikkauksia toteamalla niiden tarkoittavan ”aivovuotoa ulkomaille, lisää alanvaihtoja ja entistä enemmän tohtoreita kortistoon”.⁵² Turussa työskentelyrauha pysyi kuitenkin suhteellisen vakaana, sillä yliopiston rehtori ilmoitti hyvissä ajoin, että säästöjä ei yliopistossa etsitä irtisanomisten kautta.

Kyse oli kuitenkin pidemmästä jatkumosta. Korkeakoulujen rahoitusta alettiin muovata jo edellä käsitellyn uuden yliopistolain voimaantulon jälkeen. Vuodesta 2012 maan yliopistoissa oli käyty peräti 25 yt-neuvottelut ja niiden seurauksena henkilökuntaa oli vähennetty lähes 4 000:lla. Mullistus jatkui myös EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden osalta, joilta alettiin periä lukukausimaksuja vuodesta 2016. Uudistuksen jälkeen Euroopan ulkopuolisten hakijoiden määrä lähes puolittui edelliseen vuoteen verrattuna. Opintotuki ei myöskään säilynyt ennallaan, vaan sitä muutettiin lainapainotteisemmaksi kokonaistukiajan supistuessa 64 kuukaudesta 54 kuukauteen.

Perusrahoituksen tiukentamisen vuoksi yliopistot ovat yhä riippuvaisempia niin sanotusta täydentävästä rahoituksesta (hanke- rahoituksesta). Jo sen hakeminen tuottaa lisää hallinnollista työtä. Riippuvuus hankerahoituksesta on uhkatekijä myös yliopistojen autonomialle, sillä niiden pelätään tekevän yliopistoista entistä kaupallisempia laitoksia. OKM:n toteuttamassa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyössä ihmistieteet on sivuutettu täysin digitalisaation ja teknologiaosaamisen saadessa suuremman painoarvon.⁵³ Sipilän hallituksen leikkauksien arvovalintoja ruotivassa Tuomas Tervasmäen ja Tuukka Tomperin *Niin & Näin*

-lehden analyysissa⁵⁴ todetaankin, miten matematiikka ja luonnontieteet on nostettu jalustalle samalla, kun yhteiskuntatieteitä sekä humanistisia aloja ei nähdä olennaisina tulevaisuuden osaamisen tarjoajina.

Turun yliopistossa säästötoimien arvioitiin olleen noin 12 miljoonan euron suuruiset. Silloinen Turun yliopiston rehtori Kalervo Väänänen katsoi, että elokuussa 2015 pidetyssä kokouksessa syntyi silloisen hallituskauden merkittävin päätös – 200 henkilön irtisanomisen sijaan yliopisto aloitti nelivuotisen sopeuttamis- ja kehittämissohjelman (SoKe). Yksi ohjelman toimenpiteistä oli yhteisten palvelujen rakenteellinen muutos (YPA), joka tuli voimaan muutama vuotta myöhemmin. Siinä ennen kaikkea digitalisaatio haluttiin huomioida työn tuottavuuden parantamisessa. Muutos kuitenkin mylläsi monen työnkuvaa ja -ympäristöä⁵⁵. SoKen myötä erotettiin määräaikaisilla työsopimuksilla työskennelleet – näin vältyttiin siis vakinaisten henkilöiden laajoilta irtisanomisilta. Hallinnolliset työt eivät tietenkään kadonneet mihinkään, mutta YPA:n myötä hallintohenkilökunta keskitettiin pois oppiaineilta. Suuren vastustuksen takia mallia ruvettiin purkamaan ja hallintohenkilökuntaa hajasijoitettiin takaisin tiedekunnille, vaikkakin esimerkiksi opintosihteerin pesti sijaitsee edelleen YPA:ssa. Systemiä on lähdetty muuttamaan toden teolla vasta viime aikoina, eikä prosessi ole kirjoitusajankohtana vielä ohi. Tutkimus- ja opetushenkilökuntaan kehitys on heijastunut erittäin negatiivisesti jo aiemmin mainittujen hallintohommien valumisen takia mutta myös koko byrokratian siiloutumisen vuoksi – yksinkertaisten asioiden hoitamisesta on usein tullut hankalaa ja sekavaa.

Alkuvuodesta 2015, samaan aikaan leikkauskeskustelun kanssa, Sipilän hallituksen opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laa-sonen lähetti Suomen yliopistoille avoimen kirjeen, jossa puhuttiin lähinnä tehokkuudesta ja kilpailukyvyistä. Kirjeessä pyydet-

tiin vastauksia kysymyksiin siitä, millä aloilla yliopistot näkevät muutaman vuoden kuluttua huippututkimuksen tapahtuvan, niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Erityistä huomiota kiinnitti kuitenkin ministerin käyttämä 'poisvalinta'-sana, jonka tulokittiin tarkoittavan, että yliopistoista ollaan karsimassa tutkimusaloja. Tämä oli jatkumoa uudelle yliopistolaille, jossa yliopistojen "profilointeja" haluttiin kirkastaa. Tulilinjalla olivat ennen kaikkea monet humanistiset tieteet. Esimerkiksi Jyväskylän yliopistossa pohdittiin kirjallisuustieteen ja latinan kielen tutkintojen lakkauttamista, Turussa venäjän kielen oppiaineen ja Oulussa puolestaan musiikkitieteen kohtaloa.

Turun yliopiston valtio-opin henkilökunnan keskuudessa kirje herätti paljon pohdintaa. Polttavaksi kysymykseksi nousi, onko valtio-oppi (ja sen ohella myös filosofia) mahdollisesti jollain tavalla liipaisimella. Osa luonnehti tapausta suoranaisiksi skandaaliksi, sillä ei ollut selvää, kuka kirjelmiä oli edes saanut. Ministerin strategiaa kuvattiinkin hajota ja hallitse -tyyliseksi. Uhkakirjeeseen laadittiin valtio-opissa joka tapauksessa vastine, minkä jälkeen asiasta ei kuulunut vähään aikaan mitään. Tilanne koettiin tämän takia hyvin stressaavaksi. Ylipäänsä tällaista "rationalisointia" pidettiin oppiaineessa selkeänä pelon aiheuttajana, joka heijastui koko laitoksen ilmapiiriin. Yliopiston silloinen rehtori Kalervo Väänänen antoi kuitenkin myöhemmin oppiaineiden kanssa käytyjen kierrosten yhteydessä ymmärtää, ettei minkäänlaisia jatkotoimenpiteitä asian tiimoilta ollut tulossa.

Myllerryksen tuoksinassa tapahtui laitoskokoontalon saralla myös muutoksia, kun alkuvuodesta 2016 myös filosofian oppiaine liittyi Poliitiikan tutkimuksen laitokseen. Laitoksen uudeksi nimeksi tuli *Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos*, eng-

lanniksi *Department of Philosophy, Contemporary History and Political Science*. Nimet ovat edelleen käytössä, ja laitoksen johtajana toimii kirjoitusajankohtana CEAS:n professori Lauri Paltemaa.

Idea uudesta laitostekonaisuudesta tuli filosofian oppiaineelta, tosin tiedekunnassa oli jo vuosia keskusteltu tällaisen muutoksen tarpeesta. Esimerkiksi Nurmi oli ideoinut tätä vielä taloustieteen ollessa yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan yhteydessä. Asiaan vaikuttivat myös muutokset liittyen yliopistoprofilointeihin. Oppiaineiden keskuudessa yhdistymiseen suhtauduttiin rauhallisesti ja myönteisesti, mutta opiskelijoiden keskuudessa oli paljon kysymysmerkkejä. Huolta herätti esimerkiksi se, tarkoittaisiko tämä entistä suuremman hakukohteen perustamista. Hallinnollisesti muutoksen kuitenkin katsottiin olevan onnistunut, sillä tiedekunnan laitosrakenne on näin ollen hyvinkin optimaalinen: kolme tasakokoista yksikköä, joiden välinen oppiaineyhteistyö mahdollistuu hyvin.⁴ Huolenaiheena kuitenkin pidettiin hallinnon sopeutusten vaikutusta opetukseen ja tutkimukseen, sillä pelkona oli, että hallinnon tehtäviä siirtyisi yhä enemmän opetus- ja tutkimushenkilöstölle. Toisena uhkakuvana oli supistusten kohdentaminen erillislaitosten toimintoihin, jotka ovat kuitenkin olleet ulkoisesti jopa näkyvämpiä kuin oppiaineet.⁵⁶

Uusi laitos ei muodostanut yhtä hakukohdetta, vaan poliittinen historia ja valtio-oppi jatkoivat yhteisen pääsykokeen muodossa yhtenä hakukohteenä ja filosofia omana. Filosofian oppiaineen perusopinnot eivät myöskään ole integroitu valtio-opin ja poliittisen historian perusopintoihin, vaan se on pysynyt täysin omana oppiaineenaan omine henkilökunnan tiloineen. Poliitiikan teorioiden klassikoiden osalta on tosin järjestetty muutaman kerran yhteinen peruskurssi, ja maisteritasolla on puolestaan politiikan filosofian teoreetikoista pidetty yhteiskursseja. Filosofian katsot-

4 Syksystä 2021 alkaen INVEST-lippulaiva on muodostanut uuden laitokseen rinnastettavan tiedekunnan osan.

Juha Vuoren
väitöstilaisuus
vuonna 2011. Kuvassa
(oikealta vasemmalle)
vastaväittäjä professori
Ole Wæver, Juha Vuori
ja kustos Henri Vogt.
Kuvan ottaja
tuntematon.

tiin sulautuneen osaksi laitosta hyvin. Tätä auttoi luonnollisesti se, että oppiaineiden välillä oli ollut tutkimuksellista yhteistyötä jo aiemmin.

Uuden laitoksen määrärahojen jakoperusteena on käytetty laitoksen ja tiedekunnan kanssa yhteistyössä tehtyä palkkalaskelmaa ja toiminnan tuloksellisuutta. Tuloksellisuutta on mitattu tutkin-
tojen, julkaisujen ja kansainvälisen toiminnan määrällä, ja siinä on huomioitu myös Suomen Akatemian rahoitus ja tiedekuntien väliset opintopisteet. Erilliset kustannuskohteet kahden oppiai-

Juha Ylisalo väitteli joulukuussa 2017. Vastaväittäjänä toimi Mikko Mattila. Kuvassa (oikealta vasemmalle) Hannu Nurmi, Juha Ylisalo, Mikko Mattila ja Maija Setälä. Kuvan ottaja tuntematon.

neen lisäksi ovat esimerkiksi Eduskuntatutkimuksen keskuksella, Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskuksella sekä Itä- ja Kaakkois-Aasian yliopistoverkostolla. Vahvimmin ulkopuolista rahoitusta ovat edustaneet nyt jo siis muualle sulautettu PCRC, CEAS ja Eduskuntatutkimuksen keskuksen hankkeet ennen kaikkea politiikan ja median suhteesta⁵⁷.

Vuoden 2016 osavuosiraportissa katsottiin, että laitoksien kaikkien erinomaisten erillisyksikköjen toiminnan turvaaminen pidemmällä jäniteellä olisi suotavaa, sillä niiden parissa oli tehty paljon onnistunutta tutkimusta. Esimerkiksi CEAS:n maisteriohjelma oli yksi harvoista täysin englanninkielisistä ohjelmista. (Tosin tämän vuoksi myös EU/ETA:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille asetetuista lukukausimaksuista kannettiin huolta.) Myös Eduskuntatutkimuksen keskuksen katsottiin pysyneen Suomen johtavana politiikkaa kommentoivana tahona, ja joulukuussa 2013

aloittanut John Morton Center oli noussut vain kahdessa vuodessa Suomen johtavaksi Pohjois-Amerikan tutkimuksen ja tietoisuuden tahoksi⁵⁸.

Samaisessa raportissa huomautettiin erikseen, miten rahoituksen arvioiminen ”luonnontieteellisellä mallilla” ei ollut sopivaa valtio-opin tai poliittisen historian tuottavuuden arvioinnissa. Näillä tutkimusaloilla katsottiin olevan kuitenkin velvollisuus julkaista myös kansallisilla areenoilla ja suomeksi, jotta voidaan vastata esimerkiksi suomalaiseseen kansalliseen politiikkaan ja lähihistoriallisiin kysymyksiin kohdistuvaan kysyntään⁵⁹. Uhkana toiminnalle pidettiin ja pidetään perus- ja täydentävän rahoituksen kiristymistä ja rahoituksen lyhytjänteisyyttä, sillä se syö pitkän tähtäimen toimintaedellytyksiä. Laajoja ja pitkäkestoisia tutkimushankkeita on näin ollen vaikea toteuttaa. Toisena selkeänä uhkatekijänä tunnistettiin, etteivät laitoksen voimavarat pysyneet mukana kilpailussa parhaista osaajista maan muiden laitosten kyetessä houkutella osaajia Turkua enemmän.

Henkilököönpanossa tapahtui samaan aikaan useita muutoksia. Vuori lähti puoleksitoista vuodeksi sijaisprofessoriksi Helsingin yliopistoon vuonna 2015, ja häntä sijaisti Matti Jutila. Vogt jäi puolestaan vanhempainvapaalle vuoden 2016 elokuussa. Hänen professuuriaan valittiin sijaistamaan Helsingistä palannut Vuori, joka Vogtin tultua takaisin elokuussa 2018 siirtyi Tampereelle professorin tehtäviin. Vuonna 2016 myös nykyinen yliopistonlehtori Heino Nyssönen valittiin tehtäväänsä. Setälä johti puolestaan täyspäiväisesti PALO-hanketta vuosina 2018–2020, jolloin häntä sijaisti Tampereen yliopistossa tenure track -professorina työskentelevä oppiaineen kasvatti Elina Kestilä-Kekkonen. Vuosina 2018–19 yliopisto-opettajana toimi Hanna Tuominen. Turun yliopiston valtio-opista vuonna 2019 väitellyt Sami Torssonen hoiti puolestaan yliopistonlehtorin paikka vuonna 2020 ja on kirjoitusvuoden

Valtio-opin henkilökunta vuoden 2021 marraskuussa. Kuvasta puuttuvat Katariina Kulha ja Mikael Mattlin. Kuva: Suvi Harvisalo.

2021 toiminut yliopisto-opettajana. Juha Ylisalo työskentelee puolestaan yliopistonrehtorina lukuvuonna 2020–21, ja lukuvuoden 2021–22 yliopisto-opettajana toimii Mikko Leino.

Vuoden 2020 kesällä yhdeksäntoista vuotta professorina toiminut Matti Wiberg jäi eläkkeelle. Wiberg oli aktiivinen ja kriittinen yhteiskunnallinen keskustelija, jonka suoraan kirjoittamisen perinnettä hänen opiskelijansakin omaksuivat. Wiberg kirjoitti myös alan klassikkoteoksen, useita vuosia tenttikirjana toimineen *Politiikka Suomessa* (2006) ja piti laitoksella useita suosittuja vierailijaluentosarjoja. Kulttuuriteoksi voi puolestaan laskea hänen *Politiikan sanakirja* -teoksensa (2011). Wibergin professuurin täyttö on yhä kesken, ja pestiä hoitaa Mattlin. Uuden professorin on määrä aloittaa tehtävässään vuoden 2022 alussa.

Aivan omanlainen lukunsa alkoi alkuvuodesta 2020, kun Kiinasta alkoi kantautua uutisia erittäin tarttuvasta koronaviruksesta. Suomessa tilanteeseen herättiin viimeistään maaliskuussa, kun maahan julistettiin ensimmäistä kertaa sitten toisen maailmansodan poikkeustila. Uusimaa eristettiin muusta maasta, julkiset kokoukset kiellettiin ja kaikki tapahtumat peruttiin. Etätyöskentelystä tuli kaikille tuttu opetuksen ja työnteon muoto, kun luentoja tai seminaareja ei saanut kasvotusten järjestää. Luonnollisesti myös P-klubi perui kaikki opiskelijoiden tapahtumat ja tapaamiset. Ilmassa oli epätietoisuutta; pandemian kestosta ei ollut (eikä ole) tarkkaa käsitystä, etäkuviot ja Zoom-palaverit olivat monille vieraita eikä ylipäänsä tiedetty, miten koko yliopiston toimintaa voitaisiin pyörittää kotoa käsin. Huolta herätti myös henkilökunnan ja opiskelijoiden työssäjaksaminen, sillä kotiolosuhteet ovat monilla hyvin erilaiset.

Tutkimuksen näkökulmasta korona vähensi dialogisuutta ja kommunikointia, jotka ovat kuitenkin yhteiskuntatieteellisellä alalla erittäin keskeisissä asemissa. Etätyöskentely katsottiinkin tältä osin negatiiviseksi ilmiöksi, joskin moni tunnusti pystyneensä keskittymään paremmin. Koronapandemian kaikki vaikutukset eivät edelleenkään ole selvillä, mutta tautitilanteen hellittäessä palataan mitä luultavimmin takaisin normaaleihin läsnäolokäytäntöihin, ainakin mitä tulee opetustilaisuuksiin. Useampi henkilökunnasta epäili peläten, että hybridimalli tulisi jäämään uudeksi normaaliksi – sen kanssa on ollut niin paljon turhaa säätöä ja vuorovaikutus on luennoilla jäänyt vähäiseksi. Tämä on tosin riippunut opetustilanteesta, ja esimerkiksi seminaarityöskentelyssä etäkuviot ja hybridimallit ovat toimineet tyydyttävästi.

2 OPETUS JA TUTKINNOT

Byrokraattisia muutoksia on koettu opetuksen ja tutkin-
tojen saralla, mutta tämän lisäksi tematiikkaan kuuluu
monia muita valtio-opin oppiaineen historian kannalta
merkittäviä aiheita. Miten opintojen sisältö, opiskeli-
jat, kurssien aiheet, opetusmenetelmät, luettava kirjallisuus
ja vaikkapa opiskelijavaikuttaminen ovat viimeisen kahdenkym-
menen vuoden aikana muuttuneet? Luku erittelee ensin tutkin-
toon liittyviä kehityspolkuja ja ennen kaikkea Bolognan proses-
sia. Tämän jälkeen käsitellään opetusta, opiskelijoita, P-klubia ja
digitalisaatiota, joista viimeisin on toki tematiikaltaan oikeastaan
kaikkia historiikin teemoja koskeva.

Tutkinto ja opintojen rakenne

Tutkintojen osalta suurin muutos koko 2000-luvun tarkastelu-jaksolla liittyy yliopistojen kaksiportaisen tutkintorakenteen toimeenpanoon. Kyse on vuoden 2005 syksyllä käyttöön otetusta uudistuksesta, jolla koko maan tutkintojen rakennetta uudistettiin. Opiskelijat suorittaisivat ensin kolmivuotisen kandidaatin tutkinnon ja sen jälkeen halutessaan kaksivuotisen ylemmän korkeakoulututkinnon. Kehitystä kutsuttiin Bolognan prosessiksi. Samalla opintoviikkomitoitusta haluttiin kehittää yhteensopivammaksi ECTS-järjestelmän kanssa, sillä tarkoitus oli ylipäänsä tehdä järjestelmää vertailukelpoisemmaksi eurooppalaisten järjestelmien kanssa.⁶⁰

Tätä ennen valtio-opin opetus Turussa oli tähännyt vain maisterin tutkintoon: yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa ei perinteisesti ollut humanistisessa tiedekunnassa käytössä ollut Humanististen tieteiden kandidaatti -tutkintoa vastaavaa välitutkintoa eikä oikeastaan kukaan oppiaineen nykyväestä muista, että välitutkintovaihtoehtoa olisi edes tarjottu. Tosin 1990-luvun alkupuolella valtio-opissa tuli mahdolliseksi suorittaa kandidaatin tutkinto (yksikössä, valtiotieteen kandidaatti), mutta tämä oli 2000-luvulle asti vain lähinnä kuriositeetti. Vaihtoehto ei ollut suosittu. Nykylukijan täytyy tosin muistaa, että nykyisin maisteriksi valmistuneita kutsuttiin vielä 1990-luvun alussa valtiotieteiden kandidaateiksi, ja maisterinimikettä haettiin erikseen. Nimike automatisoitui vasta 1990-luvulla, tosin joissain piireissä siitä kieläytyminen nähtiin aluksi omalla tavalla radikaalina.

Bolognan prosessi aiheutti valtavan määrän lisätyötä hallintohenkilökunnalle, sillä vanhan tutkintorakenteen mukaan tehdyt opinnot piti sisällyttää uusiin vaatimuksiin. Ongelmia toi ylipäänsä maisterin tutkintoon tähtäävien opintojen katkaiseminen mielekkäällä tavalla siten, että osa opinnoista sijoitettaisiin kandidaatin tutkintoon. Kandidaatintutkielmastakaan ei ollut ennen

uutta järjestelmää tietoaakaan, joten se tuli uutena elementtinä tutkintovaatimukseen – tosin vanha proseminaari toimi mallin pohjana. Rakenne olikin kuin suuri palapeli, kun osa aineopinnoista siirtyi syventäviin opintoihin ja osa syventävistä aineopintoihin. Myös arvostelukriteerit, ohjaus ja valmistelu piti käytännössä kehittää uudelta pohjalta. Konkreettisesti muutos näkyi esimerkiksi vuoden 2008 sumana palautetuissa pro gradu -tutkielmissa, kun ennen vuotta 2005 aloittaneiden opiskelijoiden siirtymäaika päättyi. Kyseisen vuoden keväällä hyväksyttiin 21 opinnäytetyötä. Vertailun vuoksi: saman vuoden syksyllä vastaava luku oli kolme ja vuoden 2009 keväällä neljä. Opettajien käytännön työhön uudistus heijastui kuitenkin suhteellisen vähän.

Bolognan prosessin katsottiin vaikuttavan opetukseen lähes kaikilla tasoilla. Se myös ”pakotti” yliopistot pohtimaan tiiviimpää yhteistyötä eri yliopistojen välillä entistä systemaattisemmin, sillä julistukseen sisältyi keskeinen vaatimus opettajien ja opiskelijoiden entistä suuremmasta liikkuvuudesta eri yliopistojen välillä. Tutkintojen vertailtavuus ja yksittäisten opintosuorituksien siirtäminen nousivat siis aivan uudenlaiseen rooliin.

ECTS-järjestelmästä odotettiin ongelmavyöhytiä, mutta se ei sinänsä aiheuttanut liiaksi päänvaivaa. Sen sijaan kansallisesti opintosisältöihin vaikutti eniten julistuksen tavoite muodostaa kandidaatin tutkinto sellaiseksi, jolla saavutetaan yleinen kelpoisuus eurooppalaisilla työmarkkinoilla. Monessa Euroopan maassa kandidaatin koulutus on yleisin työmarkkinoille pätevöittävä tutkinto, kun taas maisterin tutkinto nähdään lisänä vain tietyille aloille ja työpaikoille. Kansainvälisyyteen liittyen mainitsemisen arvoista on, että Bolognan prosessissa politiikan tutkimusta pidettiin jonkinlaisena pilottiaineena, sillä se oli yksi etabloituneimmista yhteiskuntatieteistä, jolla oli ja on institutionaalinen asema kaikissa Euroopan maissa. Sillä oli myös yleiseurooppalainen alan opetuksen ongelmia selvittävä laitosten muodostama yhdistys, European Political Science Network (ESPnet). Vain harvoilla tie-

teenaloilla oli tällaista rakennelmaa. Poliitiikan tutkimuksen roolia jonkinlaisena pilottina puolsi myös se, että alan opiskelijat olivat olleet aktiivisimpia vaihtoon osallistuneita Sokrates-ohjelmassa.⁶¹

Bolognan prosessin käynnistämisen muutoksen tuloksena syntynyt järjestelmä on siis käytössä edelleen: kandidaatin tutkinto on laajuudeltaan 180 opintopistettä, maisterin tutkinto 120 opintopistettä, ja Suomessa ja Turussa opiskelijavalinnassa saa lähtökohdaisesti oikeuden molempien suorittamiseen. Prosessi on edennyt tehokkaasti mutta ei ongelmitta. Vuoden 2012 vararehtorin tiedekuntakierroksen keskusteluteemoissa nousi esiin, miten aitoa kaksiportaisuutta ei olla saavutettu kuin korkeintaan yliopiston seinien sisällä ja OKM:n tilastoissa⁶². Tilanteen katsottiin johtuvan muun muassa siitä, että harjoittelupaikan saaminen kandidaatin tutkinnon aikana on hyvin vaikeaa ja epätodennäköistä, sillä maisterivaiheen opiskelijat, joilla on usein myös harjoittelutuki, kiilaaivat kustannuskilpailun takia väistämättä edelle. Negatiivisena voi pitää myös sitä, että ”aitoon kaksiportaisuuteen” on pyritty osin opiskelijoiden sosiaalietuuksia rajaamalla.

Samaisessa raportissa todetaan myös, miten opintojen pitkityminen oli ”ongelma” jo tuolloin. Tutkintouudistuksella pyrittiinkin puuttumaan asiaan. Yhtenä vaihtoehtona tarjottiin koulutuksen ja työelämän vuorottelun kehittämistä, jotta valmistuvilla olisi enemmän valmiuksia soveltaa opinnoissa saavutettua osaamista. Vaikka yliopistokoulutuksen työelämärelevanttiudesta on siis viime aikoina keskusteltu julkisuudessa paljon (viimeisimpänä esimerkkinä Twitterin #minätutkin-ilmiö), on ammatillisuuden lisääminen perua jo 1970-luvun muutoksista.

Poliitiikan tutkimuksen laitos kritisoi opetusministeriön selkeää työelämäorientoitunutta lähestymistapaa opintojen suunnitteluun, sillä sen katsottiin olevan universitas-ideaalin vastainen. Vuoden 2010 loppupuolella laaditussa vastineessa opetusministeriön muutosehdotuksiin todettiin, miten laaja-alaisilla opinnoilla – joihin kuuluvat ministeriön mainitsemat ”turhat” oppiai-

neet – on paikkansa työelämään pätevoidyittäessä. Myös ajatusta rahoituksen muuttamisesta painottamaan nopeasti suoritettuja tutkintoja kritisoitiin ankarasti, sillä se tekisi yliopistosta vain tutkintotehtaan, jossa läpipääsyvaatimuksia pitäisi helpottaa.⁶³ Voi ehkäpä hieman surullisesti todeta, että kymmentä vuotta myöhemmin tällaiset syytökset ja äänenpainot eivät ole vähentyneet – oikeastaan päinvastoin – ja paineet ”tutkintoputken” nopeuttamiselle ovat vain kasvaneet, hieman toki maan hallituksen tahtotilaa mukaillen.

Monitieteisyys nähtiin substanssiosaamisen kannalta tärkeänä ilmiönä, jota tulisi lisätä. Turun yliopiston valtio-opin laitoksenkin vastusti vuonna 2003 ehdotettua ’yhteiskuntatieteiden kandidaatti/maisteri’ -nimikettä kaikille yhteiskuntatieteellisistä oppiaineista valmistuville ja katsoi nykyäänkin käytössä olevan valtiotieteiden kandidaatti/maisteri -nimikkeen paremmaksi. Muutenkin Turun valtio-opin laitos oli skeptinen joitain opetusministeriön kaavailemia uudistuksia kohtaan. Esimerkiksi alemmien korkeakoulututkintojen pakollisuutta asettui vastustamaan laitoksen enemmistö⁶⁴, ja muutokset alemman korkeakoulututkinnon ”ammattillisuuden” lisäämiseksi ovat olleet lähinnä kosmeettisia. Osaltaan tämä johtuu suomalaisten työmarkkinoiden maisterintutkintovetoisuudesta, jolloin kandidaatin tutkinnon painoarvo pysyy automaattisesti matalampana.

Turun yliopiston valtio-opin näkökulmasta Bolognan prosessi ei siis lopulta paljon muuttanut opintojen sisältöä. Laitoksessa pitkälti vain määriteltiin, mitkä jo olemassa olevista opinnoista kuuluivat alempaan kandidaatin tutkintoon ja mitkä ylempään maisterin tutkintoon. Kuten mainittu, muutos selkeästi kohotti kandidaatintutkinnon painoarvoa sekä nosti itse kandidaatintyön merkitystä. Bolognan prosessia edeltävänä aikana kandidaatintutkielmat saattoivat olla vain pieniä läpysköjä, noin 15 sivun mittai-

sia. Nykyisin niihin panostetaan ja niiden tekoa ohjataan aivan eri tavoin ja työt ovat luonteeltaankin kunnianhimoisempia. Niiden kasvanut merkitys on siis positiivisesti heijastunut opinnäytetöiden laatuun verrattuna entisiin proseminaritöihin. Kääntöpuolena tämä on lisännyt opiskelijoiden paineita, sillä heidän tulee kyetä tekemään entistä parempaa jälkeä rajatussa tutkintoajassa. Valtio-opin opiskelijat ja henkilökunta myös uskovat, että oppiaineen kandidaatintyössä vaaditaan hieman enemmän kuin muissa oppiaineissa.

Viisitoista vuotta Bolognan prosessin jälkeen voi todeta, että sen tavoitteet ovat onnistuneet mutta vain osittain. ECTS-järjestelmän mukaiset opintopisteet ovat toki käytössä, samoin kuin kandidaatin ja maisterin tutkinnot, joiden välissä on mahdollista vaihtaa yliopistoja tai ohjelmia tiettyjen rajojen puitteissa. Myös tenttien ja suoritusten arvosteluasteikko muuttui, tosin tätä ei nähty suinkaan positiivisena asiana. Kuitenkin vuonna 2016 Ylen julkaisemassa katsauksessa todetaan, että vaikka Suomi sitoutui Bolognan kolmivaiheiseen korkeakoulututkinnon malliin, on tilanne käytännössä edelleen suhteellisen putkimainen. Tätä on pyritty muokkaamaan laaja-alaisilla tutkinnoilla – toisin sanoen kandidaatin tutkintojen vähentämisillä ja yhdistämisillä. Idea on pyritty mainostamaan siten, että kun tutkinnossa on aiempaa enemmän yleisiä opintoja, jää nuorille runsaampi kattaus valintamahdollisuuksia maisteriopintoihin. Samalla kuitenkin yhä harvempi suorittaa esimerkiksi pitkiä sivuaineita, mitä on tulkittu valitettavana trendinä.

Kolikon kääntöpuolena on kuitenkin helposti erikoistumisen väheneminen, jonka tiimoilta on maalattu kuvaa siitä, että jatkossa mahdollisesti vain tohtorin tutkinto antaisi tietyille aloille riittävän pätevyden, kun sitä ei perustutkinto-opiskelija enää saa.⁶⁵ Tätä huolta ei kuitenkaan jaettu valtio-opin keskuudessa, sillä laaja-alaisuus poliittisen historian kanssa katsottiin vahvuudeksi historiaosaamisen lisääntymisen vuoksi. Moni valtio-opin

pääaineopiskelija tekeekin poliittisen historian sivuainekokonaisuuden loppuun asti. Vanhan mallin kaltainen putkimaisuus ja se, että se pitää pintansa edelleen, katsottiin kokonaisuudessaan siis positiiviseksi ilmiöksi siinä mielessä, että lahjakkaat opiskelijat saadaan helpommin pidettyä oman oppiaineen piirissä sen sijaan, että jokainen lähtisi maisterivaiheessa aktiivisesti hakemaan eri yliopistoa suorituspaikakseen. On myös tärkeää, että kurssien suorittamisessa ja hyväksiluvussa on joustoa aine- ja syventävien opintojen kohdalla.

Muita uudistuksia tutkintorakenteeseen tai tutkintojen ulkoisiin tavoitteisiin on tullut muutamia. Esimerkkinä voi mainita syksyllä 2015 voimaan astuneen uudistuksen, jonka keskeisinä tavoitteina olivat opintoaikojen lyhentäminen, tutkintojen kuormittavuuden oikea mitoitus, liikkuvuuden edistäminen ennen kaikkea alemman korkeakoulututkinnon jälkeen ja (jälleen kerran) koulutuksen työelämärelevanssin kasvattaminen⁶⁶. Opintojen työelämärelevanssista puhuttaessa ei yhteiskuntatieteellisten tai humanististen tieteiden voi aina sanoa nauttineen suurtakaan arvostusta. Oppiaineen työllistymistilasto puhuu kuitenkin toista kieltä, sillä oppiaineesta valmistuneista 88 % on työsuhteessa vuoden päästä valmistumisesta ja 95 % viiden vuoden päästä valmistumisesta⁶⁷.

Valtio-opin henkilökunta katsookin, että koulutuksen antamat työelämätaidot ymmärretään usein vasta sinne päästyä. Esimerkiksi Heino Nyysönen summasi, että valtio-oppineiden suurimpia valtteja ovat lukeminen ja kirjoittaminen, sillä ne auttavat myös jäsentämään ajattelua. Juha Vuoren ja Katariina Kulhan ideoima tiedekunnan tunnuslause Uskalla ajatella Publicumin ensimmäisen kerroksen seinässä sopiikin ideaan hyvin. Nurmi puolestaan katsoi valtio-opin teoreettisuuden edistävän työelämän muutosten vaatimia sopeutumis- ja uudistumisvalmiuksia, sillä teorialahan ovat tietyllä tapaa välineitä, joilla maailmaa hahmotetaan.

Valtio-opin henkilökuntaa Seilin seminaarissa toukokuussa 2014.
Kuva: Maija Setälä.

Ammattikuviin perustuvan opetuksen voi nimittäin katsoa vanhenevan nopeasti ja jättävän opiskelijat työmarkkinoiden muutosten armoille. Teoriapainotteisuudella voidaan toki katsoa olevan haittansa sen esimerkiksi vaikeuttaessa pääsyä teknistä erikoisosaimista vaativiin ammatteihin. Isossa kuvassa useampi oppiaineen väestä katsoi teorianpainotteisuuden etujen olevan kuitenkin selvästä haittoja suuremmat.

Opetuksen sisällön, opetussuunnitelmien ja tutkintovaatimuk-
sien voidaan katsoa pysyneen pitkälti ennallaan viimeisen kah-
denkymmenen vuoden aikana. Oppiaineessa on pyritty sisällöl-
liseen jatkuvuuteen ja vain maltillisesti uudistettu oppisisältöjä,
jolloin sen luonne on säilynyt generalistisena. Suurimpina muu-
toksina voidaan pitää laajentunutta politiikan filosofian kirjapa-
kettia maisteriopintojen aluksi ja metodologian muuttumista hie-
man ratkaisukeskeisemmiksi. Myös kurssilukemistoa on päivitetty
ja painotuksia muutettu (viimeisimpänä esimerkkinä maisteri-
vaiheeseen tullut Kestävän tulevaisuuden politiikan opintojakson
lisääminen). Isossa kuvassa muutokset ovat kuitenkin olleet kos-
meettisia.

Kirjallisuuden muutoksista ovat vastuussa olleet ensisijaisesti kyseisen opintokokonaisuuksien tenttaattorit – käytännössä kukin opettaja on arvioinut tutkintovaatimusten muutostarvetta vastaanottamiensa kirjatenttien osalta⁶⁸. Päivitykset on aina toki sovittu myös yhdessä oppiainekokouksissa. Tutkintovaatimusten suunnittelu laajemmin on puolestaan tapahtunut aina linjoittain.

Jonkinnäköisiä muutoksia voidaan kuitenkin havaita valtio-opin sisäisissä opintolinjoissa. Opiskelijoiden keskuudessa kansainvälisen politiikan linja on professuurinsa alkuvaiheista lähtien ollut selvästi suosittumpi kuin poliittisten järjestelmien linja. Se, kuinka suuri raja poliittisten järjestelmien ja kansainvälisen politiikan linjojen välillä on ollut, on kuitenkin vaihdellut. Esimerkiksi Hakovirta pyrki saamaan kansainväliselle politiikalle jopa oman erillisen hakukohteensa. Linjojen välillä voidaan muutenkin katsoa olleen jo edellä mainittuja jännitteitä ja etäisyydenottopyrkimyksiä näinä vuosina. Hakovirralla, Nurmella, Paloheimolla ja Wibergillä on varmasti erilaisia näkemyksiä niiden syistä sekä hyödyistä ja haitoista. Professorit Vogt ja Setälä ovat puolestaan tietoisesti ajaneet linjoja huomattavasti lähemmäs toisiaan rajaa häivyttäen. Raja, jos sellaisesta voidaan enää edes puhua, on nykyään todella matala. Esimerkiksi tutkijaseminaarit – joiden rooli oppiaineessa on muutenkin ollut tärkeä – ovat linjoilla nykyään yhteiset, eikä graduseminaariryhmiäkään jaeta enää niinkään linjojen vaan tutkimuksen tematiikan mukaan. Henkilökunnalta saatujen kommenttien perusteella matalia raja-aitoja pidetään hyvänä asiana, sillä rajat ovat valtio-opin laajuisessa oppiaineessa aina keinotekoisesti luotuja. Tämä korostuu ennen kaikkea nykyisessä tutkimusilmapiirissä, jossa suositaan poikkitieteellisyyttä ja ylirajaisuutta. Lisäksi on tietysti monia tutkimusaloja, joiden ei voida selkeästi katsoa kuuluvan vain toiseen. Tästä hyvä esimerkki on EU-tutkimus, jota Turussa on harjoitettu paljon.

Siinä missä vielä 2000-luvun puolella painotus jatko-opinnoissa oli enemmänkin valtakunnallisessa koordinaatiossa kumman-

kin linjan puitteissa kuin linjojen integraatiossa, on valtakunnallinen yhteistyö viime vuosina vähentynyt. Joitain valtakunnallisia valtio-opillisia tapaamisia toki edelleen on, esimerkiksi Seilin seminaarin tai politiikan tutkimuksen päivien yhteydessä, mutta vuodesta 2014 – vanhan tutkijakoulusysteemin lakattua – koordinaatio on ollut lopulta vähäistä, mitä on tulkittu valitettavana menetyksenä.

Pääsykoe, opiskelijat ja P-klubi

Yliopistosta haaveilevien parissa valtio-opin asema oppiaineena on perinteisesti ollut erinomainen – hakijoita on aina ollut huomattava määrä aloituspaikkoihin nähden. Tämä on antanut mahdollisuuden seuloa suuresta joukosta motivoituneimmat ja parhaiten alalle sopivat. Henkilökunnassa onkin oltu tyytyväisiä alusta saakka opiskelijoiden työskentelyvalmiuksiin. Hakukohteena valtio-oppi on ollut vuodesta riippuen tiedekunnan toiseksi tai kolmanneksi suosituin oppiaine psykologian, sosiaalitieteiden ja/tai logopedian yleensä vetäessä pidemmän korren. Opiskelijamäärät ovat pysyneet samanlaisissa luvuissa (noin 180 aktiivista opiskelijaa), mutta ne ovat aina olleet mairittelevia; valtio-opin kirjattiin jo vuoden 2000 hallintopäällikön kirjeessä olevan tiedekunnan toiseksi suosituin oppiaine⁶⁹.

Vaikka pääsykokeiden painoarvoa on viime vuosina selkeästi vähennetty, toimivat ne pitkään käytännössä ainoana väylänä yliopistoon ja ovat monille opiskelijoiksi pyrkiville tärkeitä edelleen. Pääsykokeisiin on osallistunut yleensä noin 300 kokelasta oppiai-

neiden hakukohteiden yhdistyttyä vuonna 2014. Tätä ennen valtio-opin omissa pääsykokeissa kävi runsas sata hakijaa, joista pääsi sisään noin 20 prosenttia.

Vuonna 2010 otettiin käyttöön ensimmäistä kertaa sähköinen hakujärjestelmä, joka sujui ongelmitta. Se kuitenkin nosti hakijoiden määrää huomattavasti, joskin pääsykokeisiin osallistui edelleen suunnilleen saman verran pyrkijöitä kuin ennenkin. Vuonna 2011 väläytettiin myös ensimmäistä kertaa valtio-opin ja poliittiseen historian hakukohteiden yhdistämistä. (Samanlaista uudistusta haluttiin myös sosiologian ja sosiaalipolitiikan välille.) Laitoksen taholta ideaa ei tyrmätty täysin, vaikka vastaus oli kyllä varauksellinen:

Emme pidä ideaa periaatteessa mahdottomana, mutta katsomme, että näin huomattavan muutoksen mahdolliset hyödyt ja haitat sekä nähtävissä olevat seuraukset tulisi analysoida tarkemmin. Siihen ei ole mahdollisuutta, jos muutos ajetaan lävitse ilman syvempiä substanssiperusteluja jo kesäksi 2012. Nykyinen pääsykoekäytäntö ei toki ole täydellinen, mutta se on toiminut hyvin, joten siitä luopuminen edellyttäisi perusteluja, joissa esitettäisiin muutoksesta mahdollisesti koituva hyöty.⁷⁰

Opetus- ja tutkimustoimikunnan kokous katsoi myös, että oppiaineisiin hakeutuu selkeästi erilaista opiskelijamateriaalia⁷¹. Valtio-opin henkilökunnan puolelta asiaa analysoitiin siten, että pääsykokeissa pitää olla ikään kuin ”kahdet aivot” – materiaalit poliittisen historian ja valtio-opin välillä ovat yksinkertaisesti niin erilaisia. Yhteinen valintakoe otettiin joka tapauksessa käyttöön vuoden 2014 keväällä, ja tätä voi eräällä tavalla pitää luonnol-

lisena jatkumona laitosityhdistämiselle ja yhteisille peruskursseille. Vinouma hakijajoukossa kävi heti selväksi – noin ¾ opiskelijoista halusi alustavien mielipiteiden kartoittamisen yhteydessä valita pääaineekseen valtio-opin⁷².

Pääsykoekirjana toimi pitkään Paloheimon ja Wibergin kirjoittama *Politiikan perusteet* (1997). Kirjalistaa päivitettiin vuoden 2006 lopulla, jolloin edellä mainitun lisäksi pääsykoemateriaaliin nostettiin Hakovirran *Maailmanpolitiikka: Teoria ja todellisuus* (2002). Tämän katsottiin paremmin kattavan molemmat oppilinjat ollen sivumäärältään edelleen tarkoituksenmukainen⁷³. Vuoden 2011 syksyllä kirjojen todettiin olevan kuitenkin suhteellisen vanhoja ja yliopistoon pyrkivän luettavaksi melko hankalia, joten niitä haluttiin taas päivittää. Kirjojen oltua useamman vuoden pääsykoekirjoina osasi osa hakijoista sitä paitsi ne lähes ulkoa – eroja hakijoiden välillä oli usein siis vaikea löytää. Poliittisen historian ja valtio-opin muodostettua yhteisen hakukohteen pääsykoekirjoina toimivat Setälän *Demokratian arvo* (2003) ja Ville Laamasen (nyk. Soimetsä) ja Erkka Railon toimittama *Suomi muuttuvassa maailmassa* (2010). Vuoden 2017 pääsykokeissa valtio-opin materiaalina pysyi Setälän teos, mutta poliittisen historian materiaalin muodosti artikkelikokoelma. Vuoden 2019 keväästä saakka molempien oppiaineiden osuus on koostunut vain artikkelikokoelmasta. Valtio-opin artikkelit ovat olleet usein *Politiikka-* ja *Kosmopolis*-lehdistä. Nyt eroja hakijoiden välillä on saatu paremmin esiin eivätkä valintakokeet toista samaa kaavaa vuodesta toiseen. Toisaalta artikkelien lukeminen yliopistoon vasta hakeville voi olla vaikeaa, joten valmennuskurssin rooli saattaa korostua aiheuttaen tietynlaista eriarvoisuutta hakijoiden keskuudessa.

Sisään pääsyn pisteytykset ovat myös ajan saatossa muuttuneet. Tätä ilmentää viime vuosina ajoittain kiivaskin julkinen keskustelu niiden oppiainepainotuksista. Vuonna 2003 ylioppilastodistuksen arvosanoista huomioitiin äidinkieli ja kolme seuraavista: toinen kotimainen kieli *tai* vieras kieli *tai* matematiikka *tai* reaali⁷⁴. Viime

vuosien keskustelussa usein väännön kohteena ollut matematiikan oppiaineen suhteeton painottaminen esimerkiksi kohdeoppiaineen reaaliainetta vahvemmaksi onkin nähtävissä selkeänä muutoksena sille, että vielä vuonna 2003 matematiikan pystyi jättämään kokonaan huomiotta.

Opetusministeriö ehdotti vuoden 2010 lopulla, että yliopistojen sisäänottoa nopeutettaisiin lisäämällä ylioppilastodistuksen painoarvoa ja mahdollisesti muuttamalla hakukohdetta laitostai tiedekuntaperustaiseksi. Poliitiikan tutkimuksen laitos vastusti molempia, ja myös P-klubi oli ehdotuksesta huolestunut. Nojajaminen yksinomaan ylioppilastodistukseen nähtiin epäreiluna, sillä sen katsottiin sulkevan mahdollisuudet sellaisilta hakijoilta, joilla koulupolku ei ollut edennyt tasaisesti mutta jotka iän ja motivaation kasvaessa kovan työnteon kautta voisivat alalle päästä. Edes kaikilla valtakunnan professoreilla ei ole ollut ylioppilastodistusta. Hakemista laitokseen tai tiedekuntaan oppiaineen sijaan pidettiin puolestaan turhana ja sekavana prosessina, joka toisi runsaasti harhailua ensimmäisinä vuosina.⁷⁵

Osa ministeriön ehdottamista muutoksista on kuitenkin astunut voimaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Siinä missä pääsykoe oli siis pakollinen kaikille hakijoille vuoteen 2020 asti (hakijoita arvioitiin joko pelkän pääsykokeen, tai pääsykokeen *ja* ylioppilastutkinnon perusteella), voi hakija tulla tänä päivänä valituksi pelkän ylioppilastutkinnon perusteella. Tämä todistusvalinnan muutos aloitettiin jo vuonna 2018, mutta vasta vuoden 2020 keväästä alkaen suurin osa Suomen yliopistojen opiskelijoista on valittu pelkän todistusvalinnan perusteella (valtio-opissa n. 55 %). Vuonna 2019 osuus oli vielä n. 20 %.⁷⁶ Pääsykoe on toki edelleen väylä sisään, mutta vain noin puolelle opiskelijoista: vuoden 2021 kevään yhteishaussa valintakokeen kautta otettiin valtio-oppiin sisään n. 48 %.

Samoihin aikoihin voimaan astunut ensikertalaiskiintiö on myös tuonut uuden lisän opiskelijavalintaan. Tätä kehityssuun-

taa ei ole otettu avosylin vastaan, sillä ensikertalaiskiintiön ollessa jopa 70 % on ei-ensikertalaisten sisäänpääsystä tullut vaikeaa. Tätä voi syystäkin pitää epäoikeudenmukaisena ja se siirtää paineita lukiolaisten harteille yhä enemmän, sillä väärää valintaa on vaikeampi ”korjata”. Yksi seuraus uudistuksesta onkin ollut, ettei opiskelupaikkaa uskalleta ottaa vastaan yhtä helposti, ellei se ole juuri hakijan ykkösvalinta.

Sisäänottomäärät ovat nousseet hieman, mutta suuren luokan muutoksesta voi tuskin puhua. Vuoden 2003 haussa valtio-oppiin otettiin sisään 22 opiskelijaa ja poliittiseen historiaan 20, kun taas viime vuosina yhteinen sisäänottokiintiö on ollut noin 45 opiskelijan luokkaa (oppiaineiden sisäänottokiintiöt siis vain ynnätettiin yhteen vuonna 2014). Vuoden 2021 yhteiseen hakukohteeseen valittiin 48 opiskelijaa, joista 34 hyväksyttiin todistusvalinnan perusteella. Ensikertalaisia oli hakijoista 40.

Kuriositeettina voi vielä mainita, että kysymys valtio-opin ja poliittisten historian pääsykokeiden eriyttämisestä nousi uudelleen esiin vuonna 2019. Ehdotus sai myönteisen vastaanoton oppiaineiden keskuudessa, mutta ei kuitenkaan mennyt läpi ylempillä tasoilla. Peilaten aikaisempiin opiskelijoiden pääsykokeiden yhdistymistä vastustaviin kommentteihin onkin hieman yllättävää, että P-klubin keskuudessa tehdyn tiedustelun perusteella konsensus tuntui nyt olevan eriyttämistä vastaan. Yhteys valtio-opin ja poliittisen historian välillä onkin opiskelijoiden keskuudessa vahva, eikä erottelua haluta tehdä ainejärjestön sisällä. Opiskelijat katsoivat yhteisen pääsykokeen olevan rikkaus siinä mielessä, että opiskelemaan voi hakea tietämättä pääainettaan vielä hakuvaiheessa.

Pääsykokeisiin läheisesti liittyy myös avoin yliopisto ja sen niin sanottu avoin väylä. Vuoden 2000 alussa avoimesta yliopistosta välitettiin toive valtio-opin aineopintotarjonnan tuomisesta osaksi

avoimen yliopiston tarjontaa. Pyynnön konteksti löytyy ministeritasolta, sillä valtioneuvoston pyrkimyksenä oli tehdä avoimesta yliopisto-opetuksesta vaihtoehtoinen tapa pyrkiä tutkinto-opiskelijaksi. Vaihtoehtoja kaavailtiin kolme, joista ensimmäisessä avoimeen yliopistoon ei lisättäisi aineopintotason opetusta, toisessa aineopintokokonaisuus olisi saatavilla mutta laitoksen opetuksesta erillisenä, ja kolmannessa saatavilla integroituna osaksi laitoksen muuta opetusta. Viimeisenä mainittua pidettiin parhaana vaihtoehtona, mutta opetus haluttiin aloittaa varovaisesti ja tarjontaa lisätä pikkuhiljaa.⁷⁷ Valituksi tuli kuitenkin loppujen lopuksi ensimmäinen vaihtoehto, jossa perusopintotason opetusta annettiin muusta opetuksesta erillään. Avoimessa pystyikin suorittamaan vain perusopinnot tähän vuoteen (2021) asti. Nyt opetustarjonta on lisätty 60 opintopisteeseen (perusopinnot + aineopinnot, kuitenkin kandidaatintyö ja metodologiakurssit pois lukien). Monet avoimen yliopiston tarjontaan lisätyt aineopintojen kurssit ovat suoritusmuodoltaan tentittäviä kirjapaketteja, jotka pystyy sinänsä helposti järjestämään. Opetus on nyt myös säästösyistä integroitu oppiaineen muun opetuksen kanssa, eikä avoimen opetusta järjestetä enää erillisinä iltaluentoina kuten vuosikymmenen vaihteeseen asti tehtiin. Toisin sanoen vaatimukset kurssien läpäisemiseksi ja kriteerit arvosanoille ovat täysin samat riippumatta siitä, onko opiskelija suorittamassa tutkintoa vai avoimen yliopiston yksittäisiä kursseja.

Minkälaisia valtio-opin opiskelijat ovat sitten olleet? Lyhyesti sanoen heidän voi todeta olleen kautta aikain motivoituneita, aktiivisia ja yleensä jo aikaisemmin opinnoissa hyvin pärjänneitä. Oppiaineen opiskelijat ovat myös olleet jo 1960-luvulta lähtien kansainvälisesti suuntautuneita. Kielitaidon ja kansainvälistymishalun katsottiin edelleen nousseen viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Selkeimmin tämä on näkynyt vaihto-opiskelussa,

ja Erasmus on ollut erittäin suosittu valtio-opin opiskelijoiden keskuudessa. Harjoittelut ja urasuunnitelmat koskien kansainvälisiä järjestöjä ja ulkoministeriön virkoja ovatkin olleet enemmän sääntö kuin poikkeus. Samaan aikaan on tosin katsottu, että ainaakaan 2000-luvun alkupuolella opetustarjontaa ei aina vastannut opiskelijoilta tulevia odotuksia – resurssit eivät yksinkertaisesti riittäneet suureen määrälliseen tarjontaan. Tilanne on nyttemmin parantunut, sillä resursseja on käytössä jonkin verran runsaammin ja henkilökunta myös opettaa keskimäärin enemmän. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet yksittäiset tehtävähaltijat, jotka ovat puhaltaneet oppiaineeseen opetusmyönteisempää asennetta.

Opiskelijoiden aktiivisuudessa ja halussa tehdä yhteistyötä katsottiin tapahtuneen muutos vielä vuosituhannen alun aikoihin. Siinä missä aiemmin moni oli puurtanut kirjatenttejä pitkälti yksin, järjestetään nykyisin lukuisia lukupiirejä ja erilaisia yhteistyön muotoja, vaikkakin halu ja tarmo lukea pitkiä tenttikirjoja lienee jonkin verran vähentynyt. Tosin henkilökunta myös katsoi, että kirjallisuuslähteiden määrä pienissäkin seminaaritöissä on noussut ja on edelleen nousemaan päin, eli kyky kirjallisuuden monipuoliseen käsittelyyn on pysynyt hyvänä. Teknisenä apuvälineenä on tässä tietysti toiminut internet, ja suurenkin aineistomäärän läpikäyminen ja täsmähakujen tekeminen on huomattavasti helpompaa kuin 2000-luvun alussa, jolloin esimerkiksi tieteellisistä journaaleja piti käydä perinteiseen tapaan läpi hakemistoja selailen. Vuoden 2011 henkilökunnan haastattelukierroksella todettiin myös, miten kontaktiopetus on enenevässä määrin järjestetty opetusseminaarien muotoon. Opiskelijat ovat edesauttaneet tätä muutosta, sillä kysyntä seminaarimuotoista opetusta kohtaan on ollut suurta. Erityistä huomiota on herättänyt opiskelijoiden lisääntynyt aktiivisuus, valmius esiintyä, kysellä ja kyseenalaistaa. Muutenkin kirjallisen tuottamisen ja opiskelijoidenvälisen vuorovaikutuksen merkitys osana tutkintoa on viime vuosina lisääntynyt.

Samaisissa vuosikymmenen takaisissa haastatteluissa nostettiin esiin kuitenkin kehityskulku, jota henkilökunnan puolelta pelättiin: opiskelijoiden välineellinen suhtautuminen opintoihinsa. Tämän moni näki negatiivisena kehityksenä, sillä kärsijänä katsottiin olevan sivistys, jota oli aiemmin pidetty koko opiskelun tarkoituksena. Osa henkilökunnasta argumentoikin, että yliopisto-opintoihin on opiskelijoiden taholta suhtauduttu yhä enenevässä määrin koulumaisesti – yliopisto on vain yksi koulu muiden joukossa. Opiskelijoilta toivottiinkin muutosta asenteeseen, jossa yliopisto käsitetään vain hyödynnettävänä palveluntarjoajana. Samalla odotukset hallintoa kohtaan todettiin kasvaneiksi, vaikka monesti ongelman ratkaisun ei katsottu olevan kiinni kuin opiskelijasta itsestään. Toisaalta oppiaineen silloinen assistentti Kimmo Elo nosti esille tärkeän kysymyksen: onko kyse ylipäättään opiskelijoissa tapahtuneesta muutoksesta vai ympäröivän yhteiskunnan opiskelijoissa *tuottamasta* muutoksesta? Hän katsoi, että nyky-yhteiskunta antaa opiskelijalle ikävän ristisignaalin, sillä valtiovalta ja media pitävät erityisen arveluttavana, jos opiskelija pitää väli-vuosia tai vaihtaa pääainetta kesken opintojensa, mutta samanlaisesti tutkimustulokset osoittavat, että yhden urapolun kulkeminen läpi työelämän on entistä epätodennäköisempää. Samaan hengenvetoon on myös todettava, että monet valtio-opin opiskelijat puhuvat itse välineellistymiskehitystä vastaan puolustaen perintäistä sivistyskasvatusta, eivätkä hyödyllisyys- ja tehokkuusajattelun vastaiset puheenvuorot ole opiskelijoiden keskusteluissa harvinaisia.

Valtio-opin opiskelijoiden motivoituneisuudesta huolimatta opiskelijoiden jaksamisen kysymys on noussut viime aikoina suureksi puheenaiheeksi – eikä siis vain valtio-opin tai edes yliopistomaailman sisällä. Viimeksi opiskelijoiden jaksamisesta lehti tulinen julkinen keskustelu vuonna 2019, kun Suomen ylioppilaskuntien liiton kannanotto opiskelijoiden loma-oikeuden puolesta tulkittiin (tarkoituksella) väärin tarkoittamaan palkallisen loman

vaatimista. Seuranneessa keskustelussa, jossa erään suomalaisen sanomalehden päätoimittaja nimitti opiskelijoita laiskanpulskeiksi syöttöporsaiksi, tuotiin kuitenkin esiin Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) julkaisemia karuja lukuja: vuonna 2016 yli 44 prosenttia korkeakouluopiskelijoista ei kokenut henkistä hyvinvointiaan edes hyväksi. Ahdistusoireista kärsi peräti 19 prosenttia. Osasyynä on toki se, että mielenterveysongelmista puhutaan nykyään avoimemmin, mutta pääasiallisina tekijöinä on pidetty esimerkiksi epävarmoja työmarkkinoita, vaikeutta löytää vakituista työtä ja painetta saada relevanttia työkokemusta jo opiskeluaikana. *Helsingin Sanomien* yliopistokirjeenvaihtaja totesi-kin, miten ”asetelma johtaa siihen, että jos näytönpaikka aukeaa, lepotarpeet heitetään hyvin helposti nurkkaan sen takia, että ’jokin näyttää hyvältä CV:ssä’”.⁷⁸ Opiskelijat kuvaavat väsymyksen johtuvan ylipäänsä elämänmenon muuttumisesta hektisemmäksi. Tässä valossa ylioppilaskirjoitusten painoarvon kasvattamisella, koulutusleikkauksilla ja yhteen tutkintoon ohjaavalla järjestelmällä on synkkää potentiaalia uupumislukujen kasvattamiseksi.

P-klubin edustajat katsoivat tilanteen olevan tuttu myös valtio-opin ja poliittisen historian opiskelijoiden keskuudessa. Stressaavimmaksi tekijäksi nostettiin opiskelijoiden kasvaneet paineet tilanteessa, jossa opinto-oikeutta on rajattu ja paine valmistua viidessä vuodessa on kasvanut. Putkeen olisi saatava mieluusti mahdutettua vielä työharjoitteluja ja vaihto-opiskelua. Varaa uupumiseen ei siis yksinkertaisesti ole. Tehostaminen on näkynyt lisäksi P-klubin aktiivisten järjestötoimijoiden määrässä, sillä se on ollut laskussa 2000-luvun alkuvuosista lähtien. Myös korona-aika on koettu erittäin raskaaksi, ja ainejärjestö onkin tiedottanut mahdollisista mielenterveyden tukipalveluista.

Rahallinen tilanne ja muutokset opiskelijoiden saamissa tuissa ovat kaiken edellä mainitun lisäksi olleet huolenaiheena. Esimerkiksi vuoden 2017 opintotukiudistuksen myötä entisestään lisääntynyt työnteko opiskeluiden ohella on kasvattanut monen

opiskelijan työtaakkaa ja hidastanut opintojen etenemistä ja niihin paneutumista. Uudistus teki opintotuesta lainapainotteisemman, lyhensi enimmäistukiaikaa ja pienensi opintorahaa toisen asteen tasolle. Opiskelijoiden työssäkäynti on luonut aikataulutuspaineita myös kandi- ja graduseminaarien pakollisten istuntojen järjestämiselle.

Negatiivisista ilmiöistä huolimatta valtio-opin opiskelijoiden kirjon voi katsoa pitäneen sisällään useita onnistumisia, ja esimerkiksi niin kandi- kuin gradutyöt ovat olleet usein huipputasoa. Valtio-opissa murtui myös yksi ”tabu” vuonna 2013, kun koko oppiaineen historiassa annettiin ensimmäinen laudatur pro gradu-tutkielman arvosanaksi. (Tilanne ei suoraan vertaudu nykyiseen arvosteluasteikkoon, jossa latinankieliset nimet on korvattu muilla kursseilla voimassa olevalla asteikolla 1–5.) Valtiotieteellisen yhdistyksen valtakunnallisia gradupalkintoja on tullut oppiaineeseen kolme (Ville Sinkkonen 2013, Maarit Intke 2018 ja Deniz Kacar 2019). P-klubilaisia on myös toiminut kansallisesti monissa merkityksellisissä viroissa. Laatu on ollut erinomaista jatko-opiskelijoidenkin keskuudessa, ja väitöskirjojen taso on ollut erittäin korkea. Esimerkiksi Ulkopoliitiikan tutkimuksen säätiö on myöntänyt Turkuun Raimo Väyrysen rahastosta kaksi kolmesta tähän mennessä jaetusta kansainvälisen politiikan väitöskirjapalkinnoista (Juha Vuori 2012 ja Leena Vastapuu 2018).

Valtio-opin ja poliittisen historian yhteisenä ainejärjestönä on vuodesta 1975 toiminut Poliitiikan tutkimuksen klubi, puhuekielessä yleisemmin P-klubi tai vain klubi. Ainejärjestö on noin 300 jäsenellään omien sanojensa mukaan yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan suurin, kaunein ja aktiivisin ainejärjestö. Kuvaus pitää luonnollisesti paikkansa. Klubin sisäinen yhteishenki ja tietynlainen kotiinpäin vetäminen on näkynyt sen toiminnassa: muiden yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan ainejärjestöjen toimiessa pal-

Kirjoitusajankohtana Åbo Akademiassa tutkijatohtorina työskentelevä Maija Jäske väitteli tammikuussa 2019. Kuvassa (oikealta vasemmalle) vastaväittäjä André Bächtiger, Maija Jäske ja kustos Maija Setälä. Kuva: Mari Taskinen.

jon kattojärjestö Indexin kautta, on P-klubi toiminut pitkälti itsenäisesti jäsenien usein asettaessa klubin tapahtumat Indexin virallisten tapahtumien edelle. P-klubia onkin kuvattu ”suureksi mutta pieneksi järjestöksi” viitaten siihen, miten sillä on Indexin muihin (saman kokoluokan) ainejärjestöihin verrattuna selkeästi enemmän tapahtumia. 2000-luvun alussa ainejärjestön ja kattojärjestön välillä olikin pientä skismaa. P-klubi yritti jopa erota Indexin jäsenyydestä vuosikymmenen vaihteessa ja lähtemisestä äänestettiin syyskokouksessa, jossa eroamista vastustava kanta voitti vain niukalla marginaalilla. Nykyään rinnakkaiselo on kuitenkin huomattavasti ristiriidattomampaa. Esimerkiksi kirjoitushetkellä Indexin puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat klubilaisia. Ainejärjestön edustajat kuitenkin katsovat, että klubilla on kaikista Indexin ainejärjestöistä edelleen voimakkain identiteetti.

Ainejärjestöillä on usein omat äänenkannattajalehtensä ja P-klubilla tätä roolia edustaa neljä kertaa vuodessa ilmestyvä *Walpo*. Lehden idea on toimia informaatiokanavana, mutta samalla se tarjoaa matalan kynnyksen julkaisu-toimintaa ja esitte-

lee jäsenilleen journalismin periaatteita ja lehdenseon käytäntöä. Henkilökunnasta *Walpon* päätoimittajina ovat toimineet ainakin Vuori ja Wiberg.

Yksi P-klubin tärkeimmistä tehtävistä on toimia opiskelijoiden edunvalvojina koulutuspolitiikan saralla varmistuen, että opiskelijoiden ääni tulee kuulluksi niin oppiaineiden kuin tiedekunnan tasolla. Opiskelijavaikuttaminen alkoi laajentua jo 1990-luvulla ainejärjestön toiminnan alan kasvaessa. Tämä on saanut myös hyvin konkreettisia muotoja. Esimerkiksi P-klubin vuoden 2006 puheenjohtaja Ida Sinisalo ja sihteeri Heini-Maija Hakojärvi, sekä laitosneuvoston opiskelijajäsenet Kirsi-Marja Lonkila ja Tomi Nyström kirjoittivat koko P-klubin puolesta seuraavanlaisen kannanoton Juha Vuoren yliassistentin virkaan valitsemisen puolesta:

Valtio-opin opiskelijoiden ainejärjestö Turun yliopiston Poliitiikan tutkimuksen klubi toivoo, että valtio-opin yliassistentin virantäytössä huomioitaisiin VTL Juha Vuoren kaikessa toiminnassaan osoittama merkittävä opiskelijamyönteisyys. Laitoksella toimiessaan Vuori on tullut tutuksi opiskelijoille ja hoitanut tehtävänsä opiskelijoiden näkökulmasta erinomaisesti. Hän on järjestänyt mielenkiintoisia ja suosittuja luentokursseja, joista opiskelijat ovat antaneet hyvää palautetta. Näistä syistä opiskelijat toivovat, että Juha Vuori voisi jatkaa laitoksella siinä tehtävässä, jota hän on käytännössä hoitanut jo pidemmän aikaa.⁷⁹

Korona-aikana P-klubi allekirjoitti Indexin ja sosiaalitieteiden klubin laatiman aloitteen, jossa vaadittiin opintopistevaatimusten huojentamista, tukikuukausien lisäämistä ja YTHS:n resurssien

lisäämistä. Aloite lähetettiin opetus- ja kulttuuriministeriöön. Kela tulikin vastaan opintopistevaatimuksissaan, eikä opintotukia leikkattu, vaikkei 45 opintopisteen lukuvuosivaatimus täyttynytkään.

P-klubin ja oppiaineen henkilökunnan välit ovat olleet mainiot. Klubin edustajia alettiin kutsua myös oppiaineen henkilökuntakokouksiin ja toisaalta henkilökuntaa kutsuttiin moniin P-klubin tilaisuuksiin. Suuntaa on pidetty hyvänä, sillä sen on katsottu madaltavan opiskelijoiden kynnystä lähestyä opettajia opintoihin liittyvissä asioissa⁸⁰. Henkilökunnalla onkin aina edustus esimerkiksi P-klubin vuosijuhlilla.

Valtio-opin laatukäsikirjassa muutenkin mainitaan, että laatu työssä ja opetuksen kehittämiseen liittyvissä asioissa keskeisessä osassa laitoskokousten ja laatukäsikirjan lisäksi on yhteistyö opiskelijakuntaa edustavan ainejärjestön kanssa. Opiskelijajärjestön edustaja esimerkiksi esittää kootusti annetun palautteen ennen seuraavan lukuvuoden tutkintovaatimusten vahvistamista⁸¹. Opiskelijajärjestö halusikin korostaa, että opiskelijoilta saatavan palautteen on oltava keskeisessä roolissa laitoksen itsearvioinnissa.⁸² P-klubi antaa kootusti palautetta opiskelijakyselyjen kautta opiskelusta, tenteistä ja oppikirjavalinnoista, ja palaute otetaan opetuksen kehittämisen suunnitellussa huomioon⁸³. Esimerkiksi koronavuonna P-klubi on teettänyt opiskelijoiden keskuudessa kyselyitä poikkeusolojen opetuksen järjestämisestä, ja vastaukset on koostettu ja käyty läpi oppiaineiden henkilökunnan kanssa.

P-klubi on pitänyt tenttiarkistoa jo vuodesta 2003 saakka. Silloisen hallituksen edustajat kysivät laitokselta, josko vanhat tenttikysymykset voisi laittaa nettiin näkyville, eikä tälle nähty henkilökunnan puolelta mitään estettä⁸⁴. Tenttiarkisto on edelleen enemmän tai vähemmän aktiivisesti käytössä. Järjestelyyn on ainakin opiskelijoiden puolelta oltu tyytyväisiä.

Ainejärjestöllä on ollut vuodesta 2006 Ylähuone-niminen alumnijärjestö, joka on tarkoitettu poliittisesta historiasta ja valtio-opista valmistuneille sekä opinnoissaan pitkälle edenneille

Oppiaineen nykyisen yliopistonlehtori Antti Pajalan haalarit, vuosimallia 1990. Kuvan ottaja tuntematon.

klubilaisille. Omien sanojensa mukaan Ylähuoneen tarkoitus on ”koota vanhempia P-klubilaisia yhteen ja tarjota heille mahdollisuus muistella vanhoja hyviä aikoja”. Ylähuoneen hallitukseen kuuluu Turun yliopiston valtio-opissa vaikuttaneista henkilöistä Juha Vuori ja poliittisen historian puolelta Tiina Lintunen. Alum-

nijärjestön perinteeksi on myös vakiintumassa kevään vuosikokouksen yhteydessä järjestettävä alumnipäivä ja syksyn verkostoitumispäivä.⁸⁵ Ylähuoneella on toimintaa myös Helsingissä.

Opetus, digitalisaatio ja kansainvälisyys

Opiskelijoille yliopiston tehtävistä näkyvin on tietysti opetus. Henkilökunnan näkökulmasta asenne opetukseen on ollut innostunut, ja opetuksen valmisteluun käytetään runsaasti aikaa. Usein opiskelijoilta tulleet ehdotukset kurssien aiheiksi otetaan kiinnostuneina vastaan, ja opetuksen tärkeys koko yliopiston selkeänä osa-alueena on vahvasti tunnistettu. Kuva ei kuitenkaan aina ole ollut yhtä ruusuinen: vielä muutama vuosikymmen sitten opetusta pidettiin yleensä suhteellisen aikaa vievänä rasitteena tutkijanjuralla eteenpäin pyrkiville, sillä opetustaitoa akateemisena meriitinä mitattiin vain yksinkertaisella hyväksyty-hylätty -dikotomialla. (Asteikko on nykyään monipuolisempi, mutta positioiden täytössä pääpaino on edelleen tutkimusansioilla.) Opetuksen tärkeydestä laitoksen henkilökunnalle Nurmi siteerasi latinaaista sananlaskua ”docendo discimus” – opettamalla oppii.

Opetuksen tärkeänä kulmakivenä pidetään opettajien mahdollisuutta opettaa nimenomaan oman tutkimuksensa pohjalta. Nousiainen mainitsi valtio-opin ensimmäisessä historiikissaan, että ”opettajanvoimien vähyyden vuoksi ei erikoistuminen omalle tutkimusalalle ollut pitkiin aikoihin mahdollista”. Tilanne on ainakin nykyisen henkilökunnan mukaan parantunut jonkin verran, sillä opettajakunta on pitänyt monia omiin tutkimusprojekteihinsa liittyviä kursseja. Toisaalta opetusresursseja valtio-opissa on aina ollut suhteellisen vähän, minkä takia opetuksen kytkeminen tutkimushankkeisiin on ollut vain joidenkin herkkua. Myös opettajien pedagogiikka on tarkastelujaksolla olennaisesti muut-

tunut 1990-lukuun ja 2000-luvun alkuvuosiin nähden, ja opettajilta vaaditaan tässä suhteessa enemmän. Vähintään kasvatustieteiden peruskurssien suorittaminen onkin nykyään enemmän sääntö kuin poikkeus. Tämän on nähty heijastuneen positiivisesti opetuksen tasoon. Opettajahenkilökunnasta Juha Vuori oli ensimmäinen, joka suoritti täydet 60 opintopistettä pedagogisia opintoja, kun taas Mattlinilla on jopa tutkimusprofiilia opetuksen kehittämisen saralla.

Kirjatentit ovat olleet ja ovat edelleen suosittu ja käytetty tapa kurssien suorittamiseen. Kirjatenttien osuus ja yhteen tenttiin luettavan materiaalin määrä on kuitenkin rajusti pienentynyt 1970-luvulta, jolloin opiskelu oli lähes kokonaan pelkkiin kirjatentteihin valmistautumista. Nurmen mukaan kirjallisuutta on pyritty 2000-luvulla leipomaan kurssien sisään, jolloin yhdellä kurssilla voi saada kerätyksi melko suuren opintopistemäärän. Erikoiskurssit ovatkin houkutteleet väkeä mainiosti, eikä ole oikeastaan väliä, paljonko niitä järjestetään – kaikkiin on riittänyt opiskelijoita. Tilanne oli selkeästi erilainen vielä 1990-luvulla, jolloin erikoiskursseille saattoi osallistua vain muutama opiskelija. Kirjatentteihin osallistumisen määrä on siis asteittain vähentynyt, ja kysyntä korvaaviin luentosuorituksiin ja erikoiskursseihin on selvästi noussut.

Valtio-opin henkilökunta on suhtautunut muutokseen varovaisen myönteisesti, sillä hyvin kirjatenttipainotteisessa tutkintorakenteessa opiskelijat saattoivat ”hävitä” useaksi vuodeksi ja saapua tauon jälkeen enää vain graduseminaariin. Kontaktiopetuksen runsaampi määrä onkin mahdollistanut tiiviimmän yhteydenpidon opiskelijoihin, minkä on katsottu olleen omiaan myös madaltamaan opiskelijoiden ja henkilökunnan välistä hierarkiaa. Koliikon käänöpuolena voi tosin tuoda esiin, miten kirjojen lukeminen on selkeästi vähentynyt ja halu kahlata läpi suuria opuksia on laskenut. Valtio-oppi on kuitenkin luonteeltaan kirjaviisaiden ala – istumalihaksiakin tarvitaan.

Erikoiskurssien suuri suosio selittyykin osin sillä, että kursseilla saa usein korvattua tietyn määrän kurssikirjoja, vaikka tietysti kurssien tematiikkakin houkuttaa opiskelijoita paikalle runsain mitoin. Erikoiskurssien aiheiden kirjo on ollut laajaa aina diplomatiasta ja pandemianjälkeisestä maailmantilasta retoriikkalukupiireihin ja ideologiateorioihin. P-klubi ehdotti Mattlinin *Diplomatia-pelikurssia* ja Vuoren pitämää ”Ydinaseet ja kansainvälinen politiikka” -kurssia yliopiston parhaiksi kursseiksi vuosina 2016 ja 2017. Mattlinin kurssi saikin erikoismaininnan päästyään toiselle sijalle. Kurssi tunnetaan nykyisin nimellä ”China’s rise, diplomacy and the future of international relations”. Nyyssösen vuonna 2021 pitämä ”Politiikkaa ja paskapuhetta” -kurssi ansaitsee maininnan jo kekseliään nimensä ansiosta. Myös Sami Torsosen muutaman vuoden välein järjestetty Marxin *Pääoma*-lukupiiri on ollut suosittu – teoreettisemmatkaan aiheet eivät siis ole opiskelijoille vieraita. Säännöllisistä vierailevista luennoitsijoista Markku Koivusalon (2018–2021) järjestämät hyvin teoriantäyteiset kurssit klassisista politiikan ajattelijoista (Max Weber, Hannah Arendt ja Michel Foucault) ovat maisteritason opiskelijoiden keskuudessa olleet myös suosittuja.

Vuoden 2001 lopussa otettiin myös ensimmäistä kertaa käyttöön ns. tuntiopetuspassi: keräämällä merkintöjä 10 opetustunnista voi korvata yhden opintoviikon kirjatenteistä⁸⁶. Se on edelleen käytössä, ja täysi passi vastaa 2 opintopistettä. Esimerkiksi John Morton Center tarjoaa paljon vierailijaluennoitsijaohjelmia, joista useat opiskelijat ovat keränneet merkintöjä.

Opetukseen, opiskeluun, tutkimukseen ja hallintoon on 2000-luvulla valtavasti vaikuttanut digitalisaatio, jonka voidaan katsoa mullistaneen niin opiskelu- ja opetusmetodit kuin vuorovaikutuksen – ja koronavuosina ylipäänsä mahdollistaneen sen. Kuten edellisessä kappaleessa tuotiin esiin, työtehtävien ja koko

yhteiskunnan digitalisoiminen on tuonut paljon raportointi- ja hallintovielvoitteita, joiden voidaan katsoa olevan pois tutkimukseen käytettävästä ajasta. Samaan aikaan digitalisaatio on kuitenkin mahdollistanut paljon tehokkaamman tiedonhaun, informaationkulun ja monipuolisemmat opetuskäytännöt, eikä lähes kaikki akateeminen tieto ole kuin, hieman kliseisten ilmaisten, muuttaman klikkauksen päässä.

Digitalisaatioon on läheisesti liittynyt tietysti teknologia ja laitteet. Sähköistymisen myötä oikeastaan kaikki – opetus, tutkimus ja hallinto – on siirtynyt erilaisten tietojärjestelmien ja ohjelmien piiriin, jolloin henkilökunnan jäsenet viettävät suurimman osan päivistään tietokoneidensa äärellä. Vaikka omanlaista paperirumbaa esiintyy edelleen, monet hallinnolliset asiakirjat hoidetaan sähköisten järjestelmien välityksellä. Yksi selkeimmistä sähköistymisen tuomista muutoksista, niin henkilökunnan kuin opiskelijoiden näkökulmasta, on oppimateriaalien siirtyminen pitkälti internetin maailmaan. Tulostamisen sijaan tekstejä luetaan usein tietokoneen näytöltä, ja Moodle-alustaa käytetään paljon kursien yhteydessä juuri erilaisten artikkelien jakamiseen. Sen käyttöä luonnehdittiin vakinaiseksi osaksi oppiaineen arkea jo kymmenen vuotta sitten, ja Moodlen merkitys kurssien keskiössä tiedotuskanavana ja tiedonjakofoorumina on viime vuosina vain kasvanut. Sähköisten opetusvälineiden voidaan siis katsoa tehostaneen opettamista, mutta itse oppimisen kannalta tilanne ei välttämättä ole parantunut: samoin kuin liian täynnä tekstiä olevien piirtoheitinkalvojen aikakaudella, opettajat saattavat puhua diojensa päälle siten, ettei lopulta kummastakaan saa selvää. Positiivisena kehityksenä opiskelijoiden näkökulmasta tosin on, että luentodiat ladataan usein Moodleen, jolloin opettajan puheeseen on helpompi keskittyä. Piirtoheittimiä, kalvoja ja liitutauluja ei siis luennoilla enää paljoa käytetä, vaikka moni henkilökunnan jäsen puhuukin niistä omalla tavalla nostalgiseen sävyyn.

Tenttikäytännöt ovat muuttuneet joustavampaan suuntaan, ja tätä moni henkilökunnastakin on katsonut hyvällä. Exam-järjestelmä (sekä entinen Tenttis-järjestelmä) on mahdollistanut tenttimisen lähes milloin vain. Opetushenkilökunnan työtaakka on myös keventynyt, sillä tenttejä ei tarvitse nyt samalla tavalla valvoa eikä niihin liity paperisotaa pussittamisineen. Tämä on myös mahdollistanut perjantain pitämisen opetuspäivänä, sillä sitä ei tarvitse enää pyhittää tenttipäiväksi. Samalla voi tosin kysyä, onko kehityksen myötä jotain myös menetetty. Luetaanko tentteihin enää yhdessä, kun jokainen tekee niitä omaan tahtiinsa? Henkilökunta toikin esiin, miten vastaukset ovat muuttuneet enemmän toisiaan muistuttaviksi. Myös tenttikaljat ovat opiskelijoiden keskuudessa häviävä perinne.

Digitalisaatio on tietysti muuttanut myös opiskelijoiden ja henkilökunnan vuorovaikutusta, mutta ei välttämättä aina parempaan suuntaan. Aiemmin esimerkiksi tenttipalautteeseen menttiin professorien huoneeseen, jolloin syntyi helposti edes vähäinen ihmiskontakti opettajan ja opiskelijan kesken. Henkilökunnan näkökulmasta tässä yhteydessä sai kyselyä uusilta opiskelijoilta mietteitä opintojen aloituksesta, niiden kulusta ja vanhemmilta opiskelijoilta tulevaisuuden suunnitelmista. Etätyöskentelyn aikana ennestäänkin vähäinen kontaktimäärä on käynyt yhä niukemmaksi, eikä kaikille ruudun välityksellä tapahtuva kommunikatio tunnu yhtä aidolta. Asioiden hoitaminen erilaisilla sähköisillä lomakkeilla ja sähköpostitse on vähentänyt vuorovaikutusta edelleen.

Negatiivisesta kehityskulusta voi puhua nimenomaan ylidigitalisoinnin yhteydessä, jolla viitataan ilmiöön, jossa hyvin toimivia käytänteitä on digitalisoitu yleensä vain digitalisoinnin itsensä vuoksi. Esimerkiksi uutta Peppi-järjestelmää on haukuttu sekavaksi alustaksi, jossa on paljon täysin turhaa informaatiota. Samalla rahalla olisi voitu parantaa aikaisempia hyviä toimintoja. Hallinnon puolelta ylidigitalisointi tarkoittaa monien erilais-

ten tietojärjestelmien käyttöä ja hieman kärjistäen sanoen jokaisen askeleen raportoimista ja kirjaamista, usein ilman selkeää syytä edes tehdä niin. Myös työajan pirstaloitumiseen on suhtauduttu pessimistisesti: ydintehtävien eli tutkimuksen ja opetuksen rinnalle on noussut ulkopuolisen rahoituksen hakemisen suunnitteluun ja hallinnointiin kuuluvat tehtävät, joihin kuluu huomattavasti aikaa. Hallintohenkilökunnalta tutkimus- ja opetushenkilökunnalle valunut työmäärä on ikään kuin salakavalasti kasvanut vuosien myötä. Tämä on tietysti kaikki pois tutkimuksesta ja opetuksesta. Tätä kehitystä yhdistettynä hallintajärjestelmien toimimattomuuteen ja niiden määrän jatkuvaan kasvuun kuvasi Vuori suoranaiseksi katastrofiksi.

Ilmiö liittyy ennen kaikkea siihen, miten työaika halutaan nykyään ”mitata” yhä enemmän erilaisilla työvälineillä. Työajan raportoinnista puhutaan esimerkiksi soletuksena, viitaten käytössä olevan ohjelman nimeen. Muutenkin henkilökunnan ydintehtäviä, kuten myös varmasti opiskelua, ovat haitanneet jatkuvat keskeytykset sekä vielä muutama vuosi sitten ihannoitu ”multitasakaaminen”. Kun opetettavat ja tutkittavat asiat vaativat syvällistä paneutumista ja ”tehotonta” ajankäyttöä ihan vain pohdiskelemisen muodossa, on jatkuva tehostamiskehitys nähtävissä sivistystä uhmaavana. Tällainen katkonaisuus näkyy myös työskentelytavoissa, sillä nykyisen tiedemaailman painottaessa artikkeleita harvenevat mahdollisuudet todella syventyä tiettyyn ilmiöön. Tutkimusta voikin luonnehtia ”pieniin ja kapeisiin” ilmiöihin keskittyneeksi. Ajattelun työtä on myös hankala mitata, joten työn luonne jää näiltä osin tavoittamatta. Hakovirran sanoin: ”Tutkimustyöstä suurin osa on niin epämääräistä mietiskelyä ja ajatus-ten kypsytelyä, ettei pirukaan ota selvää, milloin se minäkin päivänä alkaa ja loppuu – usein ei lopu yölläkään”.

Positiivisena kehityksenä voi puolestaan tuoda esiin sen, miten tiedonhakutaitoihin – jotka ovat alalla olleet aina avainasemassa – digitalisaatio on tuonut selkeää parannusta. Ennen kaikkea se

on nostanut niiden arvoa huomasti. Tiedonhaku on myös nopeutunut, ja esimerkiksi täsmähauilla voi käydä suurestakin aineistosta nopeasti olennaiset osat läpi. Myös aikakauslehtiartikkelien saatavuudessa on otettu suuria harppauksia, kun suomalaiset yliopistot ovat solmineet sopimuksia kansainvälisten lehtikustantajien kanssa. Valtafoorumien osalta aineiston saanti onkin nykyään todella nopeaa ja helppoa. Tutkimuksen apuna olevat teknologiset työkalut ovat humanistisen tiedekunnan puolella synnyttäneet kokonaisen alan, digitaaliset ihmistieteet. Valtio-opin puolella kvantitatiivisten menetelmien soveltamisesta, vaikkapa tilasto-ohjelmien muodossa, on tullut entistä helpompaa. Myös laadullisten menetelmien puolella, esimerkiksi retoriikka-analyyysien yhteydessä, erilaisista teknologisista ohjelmista on verratonta apua. Sähköiset työkalut ovatkin laajentaneet tutkielmien mahdollisuuksia. Toisaalta voidaan puhua tietotulvasta: relevantin materiaalin seulominen kaikista muista artikkeleista on hankalaa ja vaatii itsessään laaja-alaista perehtyneisyyttä ja lukeneisuutta.

Oli digitalisaation heikkouksista ja vahvuuksista mitä mieltä vain, se on osoittanut parhaat puolensa viimeisen puolentoista vuoden aikana, jolloin se on ylipäättään mahdollistanut minkäänlaisen opetustoiminnan jatkamisen. Jos koronavitsaus olisi iskenyt kaksikymmentä vuotta sitten, olisi opetuksen kanssa oltu huomattavasti suuremmissa ongelmissa. Itsetarkoitushakuisen digitoinnin nurjat puolet ovat toisaalta myös todellisia ongelmia, ja tämä suunta näyttää menevän vain pahempaan päin.

Opetuksen ja maailmankuvien kansainvälistyminen on ilmiö, joka ansaitsee oman mainintansa. Vuoden 2004 puolivälissä tunnistettiin molempien valtio-opin oppilinjojen tarve kiinnittää lisääntyvää huomiota maailmanlaajuisten ja alueellisten ongelmien yhteenkietoutuneisuuteen ja globaalialueelliseen integraatioon. Todettiin, että yhteiskuntatieteissä tämän alan virkojen ja laitosp

ten perustaminen on kansainvälinen ”kehitysvälttämättömyys”, josta ei missään tapauksessa saisi jäädä jälkeen. Tämä heijastui myös opetusministeriön palautteessa Turun yliopistolle samaisena vuonna. Siinä mainittiin globaali kehitys ensimmäisenä kansainvälistä tiedeyhteistyötä korostavana aihealueena. Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa haasteeseen oli jo vastattu virkanimikkeitä sopeuttaen ja uusia virkoja perustaen. Muiden maan korkeakoulujen panostaessa tähän ”todelliseen tulevaisuuden alaan” heräsi huoli siitä, että Turun valtio-opin laitoksen kilpailuedellytykset olivat vaarassa heikentyä siitä huolimatta, että erityisesti kansainvälisen politiikan linjalla globaaliongelmien ja niiden hallintaan kohdistuva tutkimus oli ollut etualalla jo pitkään ja edellytykset menestyä alan kilpailussa olivat vahvat. Globaaliongelmien opetuksen erityiseen aineopintokokonaisuuteen todettiin tarvittavan oma assistenttinsa, sillä kysyntää tuli myös opiskelijoiden suunnalta. Tematiikan kysyntään oli kuitenkin mahdotonta vastata silloisella opintotarjonnalla.⁸⁷ Tilanne on tältä osin parantunut 2010-luvulla resurssien lisääntyessä ja yliopistomaailman ylipäänsä panostaessa enemmän opetukseen.

Globalisaatiotutkimukseen liittyvät läheisesti myös kielikysymykset. Vuonna 2000 valtio-opin laitos pohti tiedekunnalle antamassaan lausunnossa, millä edellytyksillä myös kandidaattitason opintoja voisi antaa suomea taitamattomille opiskelijoille. Idea oli poikkitieteellinen, sillä kokonaisuuteen olisi kuulunut monien eri oppiaineiden kokonaisuuksia, esimerkiksi Finnish-Nordic Studies-tyylisellä otteella. Poikkitieteellisyys tunnustettiin tässä yhteydessä tosin ainoaksi mahdolliseksi tavaksi järjestää englanninkielistä opetusta yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan laitosten ollessa liian pieniä.⁸⁸ Laitosyhdistymisen jälkeen ennen kaikkea Itä-Aasian ja Eurooppa-opetuksen huomattava osuus on kasvattanut englanninkielisiä suorituksia⁸⁹. Tilanteen katsottiin siis parantuneen selkeästi. Englanninkielisille kursseille olisi toisaalta edel-

leen selkeästi suurempaa kysyntää kuin nykyisillä resursseilla voidaan tarjota. Valtio-opin englanninkieliset kurssit ovatkin usein houkutelleet paljon vaihto-opiskelijoita.

Tutkimuksen puolella taas oppiaineen toimintasuunnitelmassa vuodelle 2011 mainitaan, että englanninkielisten referee-julkaisujen ensisijainen merkitys on hyvin tiedossa. Tästä huolimatta suomeksi julkaisemista pidettiin tärkeänä niin kansallisen kulttuurin kuin yliopiston yhteiskunnallisen tehtävän kannalta. Myös henkilökunnan sanomalehtiartikkeleiden ja runsaiden mediaesiintymisten katsottiin edistävän tätä päämäärää⁹⁰. Tosin akateemisten työsuhteiden täytössä kansainväliset artikkelit saavat (edelleen) runsaamman painotuksen. Suomen kielen vähäisen käytön kritisoimisen sijaan on tosin syytä muistaa, että suomenkielistä kirjallisuutta on alalla ollut ylipäänsä vähän, jolloin monet tutkijat tukeutuvat kansainvälisiin lähteisiin niiden käyttökelpoisuuden, ei kielen, perusteella.

Vaikka suomalaisessa valtio-opissa on arvostettu monografioita – ja valtaosa väitöskirjoistakin on ollut monografiatyyppejä – on (kansainvälinen) trendi vienyt kohti artikkeleita. Ehkäpä tätäkin merkittävämpää on ollut yhteisjulkaisujen osuuden kasvu. Samalla julkaisukanavien määrä on kasvanut rajusti, kuten on myös tutkijoiden ja julkaisujen määrä. Tästä johtuen tiedonhaussa ”hyvien” kanavien tunnistamisesta on tullut tärkeää ennen kaikkea aloitteleville tutkijoille.

3 TUTKIMUS JA ULKOSUHTEET

Vuoden 2012 Poliitiikan tutkimuksen laitoksen itsearviointinnissa todetaan, että valmistumisprosentit ovat olleet korkeita aloittaneiden määrään suhteutettuna, ja että valmistuneet ovat sijoittuneet työelämään erittäin hyvin. Laitoksen oppiaineet ovat olleet myös jatkuvasti suosituimpien sivuaineiden joukossa, ja tämän katsottiin todistavan alalle tyypillisen tiedon yhteiskunnallisen tarpeellisuuden. Esimerkiksi perusopintojen pakollisen ”Johdatus poliitiikan tutkimukseen” -kurssin on suorittanut vuosittain 110–130 opiskelijaa, mutta heistä vain noin neljännes on ollut pääaineopiskelijoita⁹¹.

Tutkimus ja profiili – ”Turun koulukunta”

Suomen mittakaavassa ei ole välttämättä hedelmällistä puhua erilaisista ”koulukunnista”. Kuitenkin siinä missä esimerkiksi Helsingin yliopisto on kokonsa puolesta suurin ja jolla on näin ollen tutkimusaiheissa eniten kirjavuutta, pienemmillä yksiköillä on helpommin oma tunnistettava suuntansa. Paljon on kiinni yksittäisistä ihmisistä, ja pienissä yksiköissä muutaman henkilön vaihdos voi tuoda mukanaan suuren muutoksen.

Miten Turun yliopiston valtio-opin tutkimusprofiilia voisi siten kuvailla? Jos kirjon haluaa tyypistää muutamaan sanaan, voi oppiaineen profiilin katsoa edustavan Nousiaiselta periytyvää institutionaalista tutkimusotetta, jota monet nykyisistäkin projekteista ja tutkimushankkeista ainakin jossain määrin heijastavat. Sekä Helander, Wiberg että Nurmi ovat olleet Nousiaisen oppilaita, tosin Nurmen sanoin Nousiainen rohkaisi tutkijanalkuja usein keskittymään teemoihin, joihin hänellä itsellään ei ollut kiinnostusta. Myös Helanderin virkaa väliaikaisesti hoitanut Paloheimo kehitti eteenpäin Nousiaiselta perittyä tutkimusotetta, ja Setälän demokratiatutkimus on luonnollisesti lähellä institutionaalisen tutkimuksen perinnettä. Jatkumoon voidaan laskea myös esimerkiksi Nurmen huippuyksikköhanke ja nykyinen PALO-projekti. Kansainvälisen politiikan puolella Hakovirran virkakaudella hänen ja assistentti Minna Jokelan tutkimusta leimasi pitkälti puolestaan kansainvälisten regiimien ja laajempien hallintajärjestelmien tutkimukselle ominainen institutionalismi.

Nousiaisen vaihtuminen Nurmeen ja Helanderin Wibergiin ei tuonut orientoitumisessa merkittävää muutosta, sillä kaikki siis edustivat enemmän tai vähemmän Nousiaisen traditiota. Nurmea voi toki pitää rationaalisen otteen ylläpitäjänä, vaikka korostaa-kin olleensa aina skeptinen rationaalisen valinnan teorian empiiristä perustaa kohtaan. Kansainvälisen politiikan puolella Hakovirran vaihtuminen Vogtiin toi mukanaan Eurooppa-keskeisen

tutkimuksen voimistumisen. Siinä missä aikanaan Euroopan integraatiosta ja puolueettomuudesta väitöskirjansa tehnyt Hakovirta keskittyi oman oppilinjansa profiilin piirtämiseen globaalia otetta painottaen, on Vogt puolestaan korostanut valtio-opin laajemman kehikon merkitystä. Jatkuvuuttakin toki on, ja esimerkiksi Vogt viittasi haastattelussaan laitoksen kansainvälisen politiikan tutkimuksessa vallitsevaan vahvaan metateoreettisen pohdinnan perinteeseen, joka lienee osaltaan juuri Hakovirran ansiota. Omanlaista opetuksellista jatkumoa toi Hakovirralla opin saanut yliopistonlehtori Vuori, joka siis toimi professorina Vogtin vanhempainvapaan aikana.

Tutkimusprofiilia voisi luonnehtia myös moninaisuuden näkökulmasta. Vuosien 2001–2003 tulossopimuskauden tavoitteissa tutkimuksen painopisteiksi mainitaan vertaileva yhteiskuntapolitiittinen tutkimus, integraation tutkimus ja matemaattisia menetelmiä hyödyntävä politologinen tutkimus. Erillismaininnan saavat vielä kansainvälisen vuorovaikutuksen analyysi ja poliittisten instituutioiden evaluaatio. Kirjoitusajankohtana oppiaineen tutkimuspainopisteiksi mainitaan kansainvälisen politiikan puolella järjestelmän rakenne ja prosessit, globaaliongelmien hallinta sekä turvallistaminen ja ulkopoliittikan analyysi; poliittisten järjestelmien puolella korostetaan demokratian toimivuutta, instituutioita, deliberaatiota ja diskursseja. Teemojen kirjo on siis laaja. Opiskelijoita on myös aina rohkaistu tutkimusintressiensä tutkimiseen, ja esimerkiksi Hakovirta oli graduohjaajana tarkka siitä, ettei lopahduttanut opiskelijoidensa mielenkiintoa tai vienyt heiltä keksimisen iloa liiallisella ohjaamisella. Myös aika on jonkin verran laventanut rajausta: siinä missä esimerkiksi Jyväskylää ja Turkuä pidettiin parikymmentä vuotta sitten vielä toistensa ”vihollisina”, ei niiden erottelu ole edelleen näkyvistä eroista huolimatta enää jyrkkää. Esimerkiksi Jyväskylän perinteeseen kuuluvaa retoriikan tutkimusta opetetaan runsaasti myös Turussa. Toisaalta Jyväskylässä keskitytään edelleen Turkuä enemmän mannermaisen politiikan ja filosofian teoriaan.

Tutkimuksen laadun arviointia vaikeuttaa omalta osaltaan valtio-opin tutkimuskentän pirstoutuminen erilaisiin suuntauksiin ja koulukuntiin, joihin jokaiseen liittyy puolestaan omat laatu-riteerinsä. Jonkinlaisena laadun mittarina voi pitää rahoituksen saamista, ja tässä suhteessa Turun yliopiston valtio-opilla on ollut aina menestystä, ennen kaikkea Suomen Akatemian rahoitusprojekteissa. Esimerkiksi Turulla on ollut kaksi akatemiaprofessuuria ainoana valtio-opin yksikkönä Suomessa. Viimeaikainen kehitys on myös ollut lupaavaa, ja esimerkiksi Setälän aikana ulkopuolisen tutkimusrahoituksen määrä on kasvanut aiemmasta huomattavasti.

Tutkimuksen teossa myös yhteistyön merkitys on korostunut. Tutkimusta tehdään yhä vähemmän yksin ”omassa kammiossa”, sillä paino on selkeämmin projekteissa ja hankkeissa. Tähän liittyy toinen ilmeinen tutkimusprojekteissa ja tutkimusyhteistyössä tapahtunut muutos 2000-luvulla: kaiken toiminnan verkottuminen ja sähköinen yhteydenpito. Tämä on tietysti mahdollistanut monien yliopistojen välisiä projekteja, jolloin monitieteellisyyttä on ollut helpompi harjoittaa.

Ylirajaisia projekteja onkin ollut suunnitteilla laajemmin, myös mielenkiintoisia aineyhdistelmiä käyttäen. Vuoden 2000 lopulla suunniteltiin venäjän kielen laitoksen, yleisen historian, kulttuurihistorian, valtio-opin ja poliittisen historian yhteistä intensiivikurssia⁹². Viimeaikaisista projekteista voi mainita FACTOR-hankkeen (ks. seuraava luku), jossa valtio-opin yhteistyökumppaneina toimivat muun muassa Suomen ympäristökeskus (SYKE), Luonnonvarakeskus (LUKE) ja Ilmatieteen laitos. Näin monimuotoista ja rajat ylittävää kokoonpanoa saa hakea.

Tutkimusprofiilin liittyy läheisesti myös oppiaineen näkyvyys julkisuudessa. Valtio-opin medianäkyvyyttä voidaan pitää poikkeuksellisen laajana. Jo Nousiainen toimi monien vaalien asiantun-

tijana televisiossa ja radiossa. Samoin teki Paloheimo. Puolestaan Antolan näkyvyys EU:hun liittymisen yhteydessä oli todennäköisesti vielä laajempaa. Kaikki kolme olivat myös ahkeria lehtikirjoittajia. Kuitenkin Wibergerin sanomalehti- ja aikakauslehtituotanto lienee koko laitoksen/oppiaineen laajinta. Nykyisestä polvesta mediassa ovat runsaasti esiintyneet Mattlin, Setälä ja Vogt. Nurmi ruoti julkisen näkyvyyden yhteyttä ulkopuolisen rahoitukseen kasvuun: aiempi ”publish or perish” -periaate on pitkälti korvattu ”show your face or vanish” -ajattelulla. Mediataidoilla on siis kasvava merkitys, ja julkisuuden haluttavuuskin on ehkä jonkin verran lisääntynyt. Julkisuudessa esiintyvien tutkijoiden määrä on maassa tosin samalla kasvanut.

Katsaus hankkeisiin ja projekteihin

Tutkimushankkeet eivät vaikuta pelkästään laitoksen tutkimusprofiiliin ja oppiaineen rahoitukseen, vaan vastaavat samalla usein ajankohtaisiin tiedonaukkoihin ja julkisuudessa ruodittuihin kysymyksiin. Oppiaineella on ollut lukuisia hankkeita, eikä seuraava listaus ole missään nimessä kattava.

Kansainvälisen politiikan puolella oli vuosituhannen vaihteessa käynnissä suuria projekteja. Vuosina 1996–97 ulkoministeriö myönsi rahoituksen ”Demokratia ja ihmisoikeuskäsitteen kulttuurisidonnaisuus ja politiikan ehdollistaminen” -tutkimushankkeeseen. Suomen Akatemia käynnisti puolestaan vuonna 1999 kolmi-vuotisen lippulaivahankkeen ”The Finnish Global Change Research Programme” (FIGARE). Suurhankkeeseen osallistui 18 tutkimusprojektiä ja konsortiumia eri tieteenaloilta. Sen mittasuhteista kertoo hankkeen 40 miljoonan markan (noin 6,7 miljoonan euron)

budjetti. Turun yliopiston kansainvälisen politiikan oppilinjän, Filosofian laitoksen ja Lapin yliopiston kansainvälisen politiikan oppiaineen ”Global problems, knowledge, institutions and policies” -projekti (SAFIR) muodosti ohjelman yhden konsortiumin, jonka käyttöön tulleet määrärahat olivat yhteensä noin miljoonan euron luokkaa. FIGARE:n nimi kertoi hyvin myös SAFIR-projektin aihepiiristä ja yleensäkin laitoksen kansainvälisen politiikan linjan tutkimusta leimaavasta orientaatiosta. FIGARE- ja SAFIR-projektien yksi keskeisimmistä pyrkimyksistä oli haastaa alan aiempaa tutkimusta käyttäen lähestymistapanaan ongelmakeskeistä globalismia (*problem-based globalism*), joka pyrki parantamaan globaaliongelmiin määrittelyä ja luokittelua ja asettamaan ongelmat kansainvälisten suhteiden teoretisoinnin keskiöön. Hankkeet karsoittivat myös keskinäisriippuvuuden ongelmia ja ulottuvuuksia laatien analyysejä esimerkiksi ympäristöongelmien ja pakolaisuuden yhteyksistä. Tematiikka näyttäytyy 2020-luvulla edelleen erittäin ajankohtaiselta.

Hankkeista suurimpana ja näkyvimpänä on luonnollisesti mainittava Nurmen johtama Julkisen valinnan yksikkö (PCRC), joka toimi Suomen Akatemian vuosien 2008–2013 huippuyksikkönä. Se oli yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa ensimmäinen Suomen Akatemian tutkimuksen huippuyksikkö ja muutenkin suurin projekti valtio-opissa siihen mennessä. Yksikkö oli monitieteellinen ja siihen kuului Turun yliopiston lisäksi Turun kauppakorkeakoulu (silloin vielä erillinen laitoksensa) ja Hampurin yliopiston sosiaalilauden instituutti. Yksikössä toimi senioritutkijoina professorit Hannu Nurmi, Eerik Lagerspetz, Hannu Salonen, Matti Wiberg, Matti Virén ja Maija Setälä. Erikoistutkijoina toimivat myös Elina Kestilä (nyk. Kestilä-Kekkonen), Topi Miettinen ja Antti Pajala⁹³. Tutkimusassistenteiksi valittiin puolestaan Hannu Autto, Ville Korpela, Olli Lappalainen, Paula Mäkelä ja Maria Maunula.

Huippuyksikkö oli sillanrakentajana yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan ja kauppakorkeakoulun välillä ja sen piirissä toimi kolmen oppiaineen edustajia: taloustieteilijöitä, politiikan tutkijoita ja filosofeja. Tutkimuskohde sijoittui ennen kaikkea politiikan ja talouden risteysalueeseen ratkoen ongelmia mikrotaloustieteen välineistöllä. Julkisen valinnan huippuyksikön tutkimuskohteisiin kuului mm. äänestyskäyttäytyminen, EU:n keskeisten hallintoelinten vallanjako, EU:n sisäiset päätöksentekotavat ja peliteorian poliittiset sovellutukset. Se yhdisti mikrotaloustieteen ja analyyttisen filosofian käsite- ja tutkimusvälineistöä politiikan ja yhteiskunnan tutkimukseen. Yksikkö keskittyi myös julkisen valinnan klassisen teorian kritiikkiin. Kansainvälisellä areenalla julkaisujen tutkimusten perusteella Nurmi nousi kenties kansainvälisesti tunnetuimmaksi suomalaiseksi politiikan tutkijaksi – Social Science Citation Indexin mukaan tarkasteltuna kaikista tunnetuimmaksi.⁹⁴ Huippuyksikkö menestyi hyvin myös tutkimusrahoitushakemuksissa ja antoi monille tutkijanaluille edellytyksiä tutkijanuralle hakeutumiseen.

PCRC jakautui kahteen pääosaan: (1) instituutiosuunnitteluun ja politiikan analyysiin, sekä (2) demokraattisen hallinnan teoriaan. Nurmi katsoi yksikössä työskentelyn olleen johtajalle antoisaa, sillä rahoitus mahdollisti elävän tutkimuskehikon. Tutkimusyksikön koko olikin melko mittava, joten siinä pystyi pitkän ajan keskittymään tiettyjen kiinnostavien kysymysten tutkimiseen. Hankkeessa oli myös mahdollista luoda puitteet kiinnostuneiden ja lupaavien tutkijoiden rekrytointiin, ja kansainvälistä yhteistyötä pystyttiin myös ylläpitämään. PCRC ei sinänsä keskittynyt mediahuomion herättämiseen, mutta yksikön monet tutkijat saivat sitä silti osakseen. Esimerkiksi nykyinen valtio-opin professori Maija Setälä ja viime vuonna eläkkeelle jäänyt professori Matti Wiberg ansioituivat medianäkyvyydellään.

PCRC:n todettiin edistävän poikkitieteellistä vuorovaikutusta ja pluralistisuutta oppiaineen sisällä. Näin ollen yksikkö nähtiin

piristysruiskeena koko oppiaineelle, eikä siis pelkästään lisääntyneen rahoituksen osalta: yksikön tutkijat saivat mahdollisuuden verkostoitua kansainvälisesti osallistumalla lukuisiin yksikön järjestämiin seminaareihin ja konferensseihin, sillä yksikkö houkutteli Turkuun monia kansainvälisesti tunnettuja vierailuvia luennoitsijoita.

Kuten jo aiemmin mainittiin, vuonna 2013 huippuyksiköllä oli ongelmia Suomen Akatemian rahoituksen loppuessa. Rehtorin strategiaraha auttoi ylläpitämään toimintaa vielä pari vuotta, mutta yksikkö päätettiin ajaa hallitusti alas siten, että yksikön laboratorio säilytettiin. Se on nykyään osa laajempaa FIRIPO-tutkimusinfrastruktuuria.

Ennen huippuyksikköaikaakaan mutta tiiviisti Nurmen akatemiaprofessuuriin liittyen laitoksella oli vuosina 2003–2008 käynnissä samojen teemojen ympärillä pyörinyt ”Models of Political Institutions” -hanke (MoPi), jossa työskenteli Nurmen lisäksi kolme tutkijaa. Kyse oli sosiaalisen valinnan teorian kautta lähestytystä institutionalismista. Hanke ei toisaalta ollut huippuyksikön tavoin poikkitieteellinen vaan puhtaasti valtio-opillinen. MoPi oli myös keskeisesti mukana huhtikuussa 2006 järjestetyssä Annual Meeting of the European Public Society -kokouksessa. Hanketta edelsi vielä 1990-luvun puolella ”Poliittisten instituutioiden tutkimusmetodologia” -hanke (PiTm).

Oikeusministeriön demokratiayksikkö ja opetusministeriö rahoittivat vuonna 2007 Kimmo Elon johtamaa hanketta ”Suomalaisten politiikkatietämys kansainvälisessä vertailussa”, joka toteutettiin valtio-opin laitoksella. Hankkeessa työskenteli myös Lauri Rapeli vuoden 2007 syksystä vuoden 2009 loppuun. Hankkeelle haettiin myös lisärahoitusta vuosille 2011–12, sillä sen saavutukset oli-

vat mairittelevia: lyhyessä ajassa se oli onnistunut saavuttamaan merkittäviä tuloksia koskien suomalaisten poliittista ja yhteiskunnallista tietämystä ja tähän yhteydessä olevia tekijöitä. Hankkeen julkaisujen katsottiin myös saaneen laajaa ja myönteistä yhteiskunnallista huomiota ja keränneen arvokkaita aineistoja jatkokäyttöön. Sen puitteissa oli valmistunut myös yksi väitöskirja.⁹⁵

Hankkeen painotus oli aluksi äänestäjissä, mutta laajeni ajan kuluessa kansainvälisestikin ”alitutkitulle” alueille, kuten lasten ja nuorten poliittisen yhteiskunnallisen kiintymisen tutkimukseen. Tällä katsottiin olevan selkeitä yhteyksiä Turun yliopiston laajempaan strategiseen painopistealueeseen eli koulutuksen ja oppimisen tutkimukseen. Hankeen fokus on siis ollut koko ajan ylijäräinen ja poikkitieteellinen, sanalla sanoen aidosti yhteiskuntatieteellinen. Tutkimusryhmää pyydettiin myös osallistumaan vuoden 2011 eduskuntavaalitutkimuksen toteuttamiseen. Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos pyysi tutkimusryhmää puolestaan osallistumaan opetushallituksen tilaustutkimukseen, jossa valmisteltiin peruskoulun päättöluokkien yhteiskunnallisten aineiden opetuksen arviointia.⁹⁶

Setälällä oli hieman myöhemmin käynnissä kaksi demokratian tutkimukseen liittyvää hanketta: ”Demokraattinen järkeily: deliberaatio, tilivelvollisuus ja luottamus edustuksellisissa demokratioissa” (2014–18) ja ”Kansanvallan uudet muodot Suomessa” (2015–16). Ensimmäisen hankkeen tavoitteena oli tarkastella ryhmädeliberaation ja kansalaisten ja edustajien välisiin suhteisiin liittyviä järkeilyprosesseja. Hanke yhdisti teoreettista analyysia ja kokeellista tutkimusta kartoittaakseen demokraattisen deliberaation mahdollisuuksia. Institutionaalinen näkökulma oli läsnä tässäkin, sillä hankkeessa kiinnitettiin huomiota instituutioiden suunnittelun ongelmiin suhteessa deliberaatioon. Jälkimmäisessä hankkeessa puolestaan tutkittiin uusien kansalaisosallistumisen

muotojen (esim. kansalaisaloitteiden ja deliberatiivisten kansalaisfoorumien) käyttöä, vaikutuksia ja tulevaisuuden näkymiä suomalaisen edustuksellisen demokratian kontekstissa. Laadullisia aineistoja (mm. haastatteluja ja pöytäkirjoja) analysoitiin diskursianalyysin, vertailevan laadullisen tutkimuksen ja prosessianalyysin menetelmin; tilastolliset aineistot koostuivat puolestaan virallisten tahojen tuottamista sosiodemografisista aineistoista ja kansalaisten asenteita ja käyttäytymistä koskevista kyselyaineistoista. Tavoitteena oli tutkia, miten demokraattiset innovaatiot voisivat auttaa parantamaan edustuksellisen demokratian toimintaa, päätösten valmistelua ja päätöksenteon legitimitettä.

Kansainvälisen politiikan puolella oli samaisena ajanjaksona käynnissä myös muutamia hankkeita. Vuosina 2013–14 Ulkoministeriön aloitteesta toteutettiin yhteistyössä Turun yliopiston kanssa Utopia ulkopoliitikassa -hanke, jonka artikkelisarjasta Vogt ja jatko-opiskelijana toiminut Ville Sinkkonen kokosivat ja toimittivat kirjan. Hankkeen lähtökohtana mainitaan ”kuviteltu tilanne, jossa Suomen ulkopoliitikalla olisi käytössään huomattavasti nykyistä suuremmat materiaaliset resurssit, ja jossa ulkopoliitikkaa suitsivat perinteet olisivat paljon nykyistä heikommat”. Vuosina 2012–14 Kone-säätiö rahoitti Dealing with Danger -hanketta ja vuosina 2017–2021 Vuoren johtamaa Turvallisuuden värit -hanketta, joka yhdisti tiedettä ja taidetta tutkien värien käyttöä erityisten toimijoiden, kuten asevoimien, arkipäiväisten esineiden (esimerkiksi lippujen ja turvallistettujen tilojen) ja mielenosoitusten yhteydessä. Värien käyttöön on poliittisen symboliikan peruselementtejä esimerkiksi puolueiden ja aatteiden tunnuksissa.

Tällä hetkellä käynnissä on useampikin hanke, joista suurimmat ovat Mattlinin johtama ForAc-hanke, Setälän PALO- ja FACTOR-hankkeet, sekä Vogtin yhdessä oikeustieteellisen tiedekun-

nan väen kanssa johtama JuRe-hanke⁵. ForAc-hankkeen ydin on tutkia, miten pienet avoimet taloudet – Suomi mukaan luettuna – voivat suojella huoltovarmuuden kannalta kriittisiä yrityksiään ulkomaisilta yritysostoilta ja poliittisilta kustotoimilta, kuitenkin talouden avoimuutensa säilyttäen. Pandemian kaltaiset tapahtumat ja esimerkiksi toimitusketjujen haavoittuvuudet ovat tuoneet hankkeen tematiikan todella ajankohtaiseksi, ja tutkimustuloksilla voidaan katsoa olevan kiireellisiä politiikkaimplikaatioita. Hanke jatkuu ainakin vuoteen 2023.

Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittama PALO-projekti on puolestaan koostumukseltaan laaja; konsortiossa ovat olleet mukana Luonnonvarakeskus, Åbo Akademi ja Tampereen yliopisto. Setälä on ollut hankkeen johtaja Vogtin toimiessa varajohtajana. Sen toimintaan on osallistunut myös useampi valtio-opin henkilökunnan jäsen ja jatko-opiskelija, kuten myös moni oppiaineen harjoittelija. Hankkeen julkilausuttu tavoite on demokratian vahvistaminen Suomessa, ja siinä tutkitaan kansalaisosallistumisen toteutustapoja ja haetaan julkiselle päätöksenteolle toimivampia järjestelyjä, jotka olisivat samalla myös kestävämpiä ja oikeutetumpia. Hankkeen ytimessä onkin tulevien sukupolvien huomioiminen, lyhytjänteisyyden ongelman analysointi sekä päätöksentekijöiden ja kansalaisten aikajänteiden tutkiminen. Sen yksi näkyvimmistä toiminnoista on ollut niin sanottujen puntaroivien kansalaiskeskustelujen järjestäminen. Aiheet ovat käsitelleet muun muassa kuntaliitoksia, koronapandemiaa ja keskipitkän aikavälin ilmastotoimia. Kuten kaikissa STN-hankkeissa, yhteiskunnallinen vuorovaikutus ja suhteet politiikan, hallinnon sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoihin ovat olleet oleellisia PALO:n työskentelyssä.

5 Foreign acquisitions and political retaliation as threats to supply security in an era of strategic decoupling (ForAc); Participation in Long-Term Decision-Making (PALO); Facing system change together: Citizen deliberation in informed and just climate transitions (FACTOR); Just Recovery from Covid-19? Fundamental Rights, Legitimate Governance and Lessons Learnt (JuRe).

Pitkälti saman tematiikan ympärillä pyörii myös FACTOR-konsortio, joka tutkii puntaroivan kansalaiskeskustelun vaikutuksia ilmastopolitiikkaan sekä ihmisiin laajemmin käyttäen kyselyjä, haastatteluja ja kenttäkokeita. Se toisin sanoen selvittää, millä tavoin deliberaatio voi edistää oikeudenmukaista ja tietoon perustuvaa siirtymää ilmastonmuutoksen leimaamaan aikaan.

JuRe-hanke sai, Turun yliopiston julkisoikeuden professori Janne Salmisen johdolla, STN-rahoituksen historiikkia vasta kirjoitettaessa syksyllä 2021. Monitieteisessä oikeustieteilijöiden, historioitsijoiden ja politiikan tutkijoiden konsortiossa ovat mukana Turun, Helsingin ja Tampereen yliopistot. Turun valtio-opin osaprojektissa keskitytään Euroopan eri maiden pandemiastrategioihin ja niiden oikeutukseen kansalaisten silmissä.

Näiden hankkeiden lisäksi Juha Ylisalo sai keväällä 2021 Suomen Akatemian tutkijatohtorirahoituksen, jollaista ei ollut ker- taakaan aiemmin oppiaineelle myönnetty. Ylisalolle myönnettiin lisäksi Emil Aaltosen projektiapuraha ”Vaalilupauksen elinkaari monipuoluedemokratiassa” -projektille syksyllä 2020. Hanketilan- ne on valtio-opin kannalta juuri nyt siis erittäin hyvä. Henki- lökunta analysoikin, miten oppiaineen tunnettavuus ja houkut- televuus on viime vuosina lisääntynyt, ja tämä on näkynyt myös lisääntyneinä hankerahoitusten myöntämisinä.

Yhteistyö, suhteet ja sosiaalinen elämä

Edellä mainittujen yhteistyöprojektien lisäksi valtio-opin oppiai- neella ja sen henkilökunnalla on luonnollisesti suhteita muihin yliopistoihin – sekä kotimaassa että maailmalla. Oman yliopis- ton laitosten välillä yhteistyö on ollut monipuolista yksittäisten yhteistyökuvioiden (mm. kurssien, hankkeiden ja jatko-opintota- pahtumien) muodossa. Esimerkiksi julkaisu-, hanke- ja opetusyh-

PALO-hankkeen aloitusseminaari. Kuva: Hanna Oksanen

teistyö on ollut tiivistä Itä-Aasian keskuksen kanssa, ennen kaikkea Juha Vuoren ja Lauri Paltemaan välillä. Mattlinin rekrytointi nosti Kiina-tutkimuksen profilia entisestään. Vuorelta, Paltemaalta ja Mattlinilta onkin tulossa vielä kirjoitusvuonna teos *Kiinan poliittinen järjestelmä*. Myös filosofian oppiaineen kanssa on tehty jonkin verran yhteistyötä jo ennen laitossyhdistämistä, ja poliittisen historian kanssa työskentely on luonnollisesti muodostunut läheiseksi perusopintojen yhdistämisen osalta. 2010-luvun puolivälissä järjestettiin myös sosiologien kanssa yhteinen jatko-opin-topäivä, ja kuten edellisessä luvussa mainittiin, oikeustieteilijät ovat mukana tämän hetken JuRe-hankkeessa. Yhteisiä kursseja on ollut myös tulevaisuudentutkimuksen kanssa. Oman yliopiston laitoksien välinen yhteistyö on lopulta ollut kuitenkin suhteellisen vähäistä osin ilmeisesti, koska ulkoista rahoitusta haettaessa täl-

laista yhteistyötä ei lasketa kummoiseksi meriitiksi. Yhteistyö painottuukin enemmän oman yliopiston ulkopuolisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin yhteistyökumppaneihin.

Laitosten ja oppiaineiden välinen kansallinen yhteydenpito on viime vuosina ollut erityisesti tutkijoiden välistä yhteistyötä, varsinkin kun kansallisista tutkijakouluista on luovuttu. Tutkimusyhteistyötä on vaalittu, vaikka virallisia yhteistyösopimuksia ei olekaan solmittu, ja satunnaisia vierailuja toisten yliopistojen jatkokoulutusseminaareihin on harrastettu. Turun yliopiston valtio-opilla on vahva edustus Valtiotieteellisessä yhdistyksessä (VTY), jonka kautta on järjestetty jatkuvasti paljon yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Poliitiikan tutkimuksen päivät on jo pitkän aikaa muodostanut tärkeän foorumin yhteistyön käynnistämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Jatko-opiskelijoiden kansallinen yhteistyö tapahtui 1990-luvun puolivälistä alkaen valtio-opin ja kansainvälisen politiikan valtakunnallisen tutkijakoulu VAKAVA:n kautta, jossa olivat mukana Turun, Helsingin, Tampereen, Jyväskylän ja Lapin yliopistojen sekä Åbo Akademin politiikan tutkimuksen yksiköt, ja jossa nykyopetuskunnasta Mickelsson ja Vogt myös työstivät väitöskirjojaan. Vuodesta 2007 tutkijakoulun nimi muutettiin politiikan tutkimuksen tutkijakouluksi (POLITU)⁹⁷. Paloheimo ja Pajala mainitsevatkin tiedekunnan 50-vuotiskatsauksen kirjoituksessaan, miten vuosien 1996–2016 aikana väitelleistä lähes puolet on ainakin jonkin aikaa saanut tehdä väitöskirjaansa päätoimisena tutkijakoululaisena⁹⁸. Helsingin yliopistosta Turkuun tulleita ovat nykyhenkilökunnasta esimerkiksi Vogt ja Mattlin. Puolestaan Tampereen yliopiston henkilökunnasta useampi on alun alkaen Turun kasvatti. Siellä Turun valtio-opin henkilökunta on usein pitänyt kursseja ja yksittäisiä luentoja, ja yhteistyön ylläpitämistä on aktiivisesti ajettu molemmin puolin. Tampereen lisäksi yhteistyö Åbo Akademin kanssa on ollut yhtä pitkäaikaista ja tiivistä, ellei tiiviimpääkin.

Vuonna 2015 Turun yliopiston ja Åbo Akademin valtio-opin oppiaineiden välille luotiin The Finnish Centre for Democracy Research -verkosto (FINDEM). Tavoitteena oli koordinoida yliopistojen politiikan tutkimusta ja opetusta. Idea demokratiakeskuksen perustamisesta tuli professori Vogtilta, joka otti yhteyttä Åbo Akademiin yhteistyön tiivistämisen merkeissä. Lisäpontta idealle antoi Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI:n raportti, jonka mukaan tämäntyyppinen keskus palvelisi hyvin molemmissa yliopistoissa tehtyä demokratian tutkimustyötä⁹⁹. Demokratiatutkimuskeskuksen tehtäväksi katsottiin mm. monitieteisen huipputason perus- ja soveltavan demokratiatutkimuksen harjoittaminen ja opettaminen, elinkeinoelämälle asiantuntijaorganisaationa toimiminen ja demokratiatutkimuksen konferenssien organisoiminen¹⁰⁰. Keskus on järjestänyt esimerkiksi Deliberatiivisen demokratian kesäkoulun vuonna 2018, johon osallistui yli 60 opettajaa

ja opiskelijaa eri puolilta maata¹⁰¹. Tämän lisäksi yksi konkreettisen muodon saanut yhteistyöhanke on ollut myös niin sanottu Seilin seminaari, johon on ottanut osaa muun muassa Turun, Helsingin ja Jyväskylän valtio-oppineita.

Turun yliopiston valtio-opin oppiaineen henkilökuntaa on ollut runsain joukoin myös Turun yliopiston tieteenekijät ry:ssä (TYT), joka on Tieteenekijöiden liiton paikallisosasto. Esimerkiksi laitoksella assistenttina ja tutkijana toiminut Minna Jokela on ollut yhdistyksen puheenjohtaja ja valtakunnallisen hallituksen jäsen. TYT:n hallituksissa ovat oppiaineesta istuneet Juha Ylisalo, Juha Vuori ja Antti Pajala. Pajala toimii kirjoitusajankohtana myös yhdistyksen pääluottamusmiehenä.

Pienen oppiaineen haasteena on kansainvälisen näkyvyyden saaminen. Tämän takia suurempien toimijoiden kanssa tehtäviä yhteistyöhankkeita pidetään tärkeinä kuuluvuuden lisääjinä. Turun yliopiston valtio-opin henkilökunnalla on ainakin Suomen mittapuussa ollut kuitenkin aina laajahkoa kansainvälistä toimintaa. Suhteita on usein luotu kansainvälisissä konferensseissa, ja käytännössä tämä on usein tarkoittanut yhteistyötä yhteisjulkaisujen ja vastavuoroisten vierailujen muodossa. Tämä ei toki rajoitu vain käsillä olevaan tarkastelujaksoon; esimerkiksi Nousiainen vietti Harvardissa vuoden ja oli tätä ennen kierrellyt Yhdysvaltojen yliopistoja muutaman kuukauden ajan. Antola puolestaan vietti yhden lukukauden London School of Economics and Political Sciencissa (LSE) ja Yalessa. Nurmi vietti vuoden Johns Hopkins Universityssa ja puolen vuoden pituiset jaksot Essexissä ja Minnesotan yliopistoissa. Setälä on puolestaan ollut vierailevana tutkijana esimerkiksi Columbian Univeristyssa ja Australian National Universityssa (sen lisäksi, että hän väitteli tohtoriksi LSE:stä) ja Kaisa Herne toimi Turun kautenaan vuoden ajan University of East Angliassa. Juha Vuori toimi vierailevana tutkijana

CAST-huippuyksikössä Kööpenhaminassa vuonna 2012, ja puolestaan Kööpenhaminan yliopiston kansainvälisen politiikan professori Ole Wæver promovoitiin Turun yliopiston kunniatohtoriksi. Vogt väitteli Oxfordissa sekä toimi Eurooppatutkimuksen verkoston johtajana Helsingissä ja vierailevana professorina Saarlandin yliopistossa. Turun yliopiston kunniatohtoriksi promovoitiin kirjoitusvuoden lokakuussa myös Australian National Universityn filosofian ja politiikan teorian professori Robert E. Goodin.

Kansainvälisyyden edellytykset katsottiin vuoden 2010 lopulla olevan vahvimmat Itä-Aasian tutkimuksella, Eurooppa-opetuksella ja kansainvälisellä politiikalla. Ongelmana pidettiin kuitenkin vierailujen lyhyitä kestoja, sillä osa niistä oli keskimäärin vain 2,5 päivän mittaisia¹⁰². Valtio-opin oppiaineen henkilökunta teki kuitenkin yhteensä 40 ulkomaista vierailua 22 eri maahan vuonna 2009. Lisäksi oppiaine tuotti noin 20 kansainvälisellä foorumilla julkaistua artikkelia tai kirjaa. Tämän lisäksi tietysti opiskelijat ovat osallistuneet ahkerasti Erasmus ja Nordplussan vaihto-ohjelmiin. Julkisen valinnan huippuyksikkö järjesti puolestaan keväällä 2010 kolme kansainvälistä tieteellistä kokousta sekä yhden kansainvälisen seminaarin¹⁰³. Tahti ei ole hidastunut: vuoden 2016 vuosikatsauksessa todetaan, miten Poliitiikan tutkimuksen laitoksella kirjoitettiin useita merkittäviä kansainvälisiä julkaisuja. Esimerkkeinä mainitaan Setälän artikkeli *Political Behaviour* -lehdessä. Kansallisella tasolla samaisessa raportissa ylistetään myös Mickelssonin huipputasoista puoluemonografiaa¹⁰⁴.

Teknologinen kehitys on luonnollisesti näytellyt isoa roolia yhteistyösuhteiden ylläpidossa, sillä yhteydenpito on nyt vaivatonta ja halpaa. Koronavuonna muuttuneet kuviot etäluennoista videoyhteyksien avulla käytyihin seminaareihin ovat varmasti omiaan muuttamaan käytäntöjä entisestään. Esimerkiksi suuret kansainväliset konferenssit on järjestetty etänä tai jonkinlaisina hybriditoteutuksina. Kehityksen pitäisi olla hyödyksi nimen-

omaan pienelle oppiaineelle. Toisaalta työaika venyy näin ollen yhä enemmän vapaa-ajalle, sillä esimerkiksi puhelinkeskusteluja joudutaan käymään paljon myös toimistotuntien ulkopuolella.

Oppiaineen sosiaalinen elämä on ollut moninaista, vaikkakin vaihdellen aktiivista. Kasarmialueelle siirtymisen jälkeen, heti vuoden 1976 keväällä, alkoi puistojuhlaksi muodostunut perinne, kun koko tiedekunnan väki siirtyi viettämään kevätkuulua puistoon. Näistä kuitenkin luovuttiin 2000-luvun alussa, kun vastuuhenkilönä toiminut siirtyi Tampereen yliopistoon¹⁰⁵. Tiedekunnan kevätpäivän uudelleenaloitusta on valtio-opin järjestämänä kokeiltu kerran 2000-luvun lopulla, mutta se jäi kertakokeiluksi; 1970-luvun meiningin todettiin jääneen historiaan.

Pikkujoulut ovat usein olleet matalan profiilin tapahtumia, jolloin laitoksen ja myöhemmin oppiaineen porukalla on käyty lounaalla. Niistä ei siis ole muodostunut monien muiden firmojen kaltaista höyryjen päästelyn tapahtumaa. Muutamana vuonna on laitoksen (valtio-opin, poliittisen historian ja filosofian) porukalla järjestetty hieman suurempia joulurientoja, mutta ne eivät ole saavuttaneet merkittävää suosiota.

Hakovirta suositteli 2000-luvun alussa, että laitoksella aina jonkun julkaistessa kirjan juhlistettaisiin sitä tapaamisen ja sopivan tarjoilun merkeissä. Hän itse muistaa pitäneensä kolme tilaisuutta, yhden *Maailmanpolitiikka*-kirjansa julkaisun merkeissä vuonna 2002. Kirjabiletavan hieman hiivuttua Paloheimo ja Wiberg elvyttivät sen *Politiikan perusteet* -teoksensa uuden painoksen (2005) julkaisua juhlistamalla. Perinne on edelleen enemmän tai vähemmän voimissaan ja on ollut yksi traditionomainen juhlinnan muoto. Viimeisimpänä tilaisuutena oli Heino Nyyssösen kirjan *Tasavallan loppu? Unkarin demokratian romahdus* (2017) juhlatilaisuus julkaisuvuonna.

Selkeimpinä ja suosituimpina sosialisoitumisen instituutioina ovat toimineet matalan kynnyksen perjantaikaljoittelu Proffan kellarissa sekä karonkat. Karonkat on yleensä järjestetty laitoksella, ja ruoan niihin teki useimmiten nyt jo edesmennyt Zeki Kütuk. Elävää musiikkia näissä ja monissa muissakin laitoksella järjestetyissä tilaisuuksissa tarjoili laitoksen oma bändi vaihtelevin koostumuksin: soittajina toimi opettajia, opiskelijoita ja ulkopuolelta saatuja vahvistuksia, joista eräät olivat kovan luokan ammattilaisia. Soittoa settejäkin laadittiin ja nuotteja jaettiin, mutta kuten Pajala asian kerran ilmaisi, monesti ”vedettiin kappaleita stetsonista”. Hakovirran sanoin perusajatuksena oli, että ”vain luuserit harjoittelevat”, ja vapaaksi jammailuksi bändin ennakoivat kokoontumiset etupäässä menivätkin. Juhlinta jatkui usein aamutuimaan asti. Vuori mainitsi kuriositeettina, että vaikka karonkan jatkot siirtyivätkin joskus kaupungin keskustaan, jäi hän Mika Harju-Seppäsen kanssa jatkamaan laitostaronkkaa vaikka kaksistaan. Oppiaineen siirryttyä Publicumiin ovat karonkatkin siirtyneet muualle, kuten Brinkkalaan ja Café Siriukseen. Osa toisaalta piti karonkkoja muualla jo ennen puutalosta lähtemistä. Kiitospuheiden keston ennätys on edelleen Vuorella, jonka puhe kesti jopa 50 minuuttia.

Aikaisemmista vuosijuhlista 40-vuotisjuhlat olivat suuri ja pramea tapahtuma. Syyskuussa 2001 järjestettyyn juhlaan kutsuttiin jopa neljäsataa valtio-oppia pääaineena opiskellutta ja maisteriksi valmistunutta. Juhla itsessään piti sisällään juhlaseminaarin, juhlanäytelmän (Anders Chydeniuksen väitöstilaisuus), juhlanäytelyn, juhlaillallisen ja katselmuksen kasarmialueella sekä vapaa-muotoista keskustelua ja jatkot laitoksella. 50-vuotisjuhlat olivat puolestaan matalamman profiilin tapahtuma, eikä niihin lähetetty samalla tavalla valmistuneille henkilökohtaisia kutsuja.¹⁰⁶

Opiskelijoiden ja opettajien välisen kanssakäymisen katsottiin ajanjaksolla muuttuneen paljon mutkattommaksi ja rennom-

Deliberatiivisen demokratian kesäkoulun 2018 osallistujat.
Kuva: Daniel Joas.

maksi. Syitä tälle voi hakea mm. henkilökunnan vaihtumisesta, asenteiden muuttumisesta sekä aiemmin mainitusta kontaktiope- tuksen määrän lisääntymisestä. Viimeksi mainittu on korostunut ainakin siinä suhteessa, että valtio-oppi ei ole esimerkiksi lääketie- teellisen tiedekunnan tavoin sillä tavalla putkimainen, että samat opettajat pyörisivät opiskelijoiden keskuudessa päivästä ja vuo- desta toiseen. Henkilökunnan silmissä opiskelijoiden suhtautu- minen auktoriteetteihin on myös muuttunut ”välittömämmäksi” ja yleisesti havaittu kehityskaari on ollut opiskelija-henkilökunta- suhteen tasa-arvoistuminen. Lisäksi oppiaineessa katsottiin, että opiskelijälähtöisyyteen on viime aikoina erityisesti panostettu ja sitä kautta valtio-opista on tullut entistä opiskelijaystävällisempi yksikkö. Yhtenä esimerkkinä tästä on se, miten korvaavissa suo- rituksissa tai vaihtoehtoisissa suoritustavoissa esiintyvät ongel-

Rauli Mickelsson,
Jaakko Nousiainen ja
Harto Hakovirta vanhan
rakennuksen läksiäisissä
vuonna 2015.
Kuvan ottaja tuntematon.

matapaukset on pyritty aina ratkaisemaan opiskelijan kannalta myönteisesti siten, ettei pienistä byrokraattisista asioista ruveta turhia nipottamaan. Jos jokin asia on mahdollista tulkita myönteisesti, on näin tehty. Koska tutkintorakenne on hajanainen, on opiskelijoita pyritty avustamaan myös erilaisin manuaalein, ohjein ja oppain.

P-klubin vappuboolilla on aina ollut henkilökuntaedustus, kuten myös vuosijuhlissa. Henkilökunnalla oli ennen 2000-luvun puoliväliä edustus myös P-klubin pikkujouluissa Källarenissa, mutta tämä perinne on sittemmin hiipunut ja muuttunut joulutor-
tuiksi klubin toimistolla. Yhteistyön muotoja on toki tullut lisää, ja nykyään on kevätlukukaudella tapana järjestää ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ja henkilökunnan saunatilaisuus. Vuoren ideoi-
man konseptin toimivuuden takia myös poliittinen historia liittyy tilaisuuteen mukaan, mikä on toki ainejärjestön kannalta ajatel-

len luonnollista. 2010-luvulla uudet opiskelijat on korona-aikaa lukuun ottamatta myös kutsuttu henkilökunnan toimesta panimoravintola Kouluun tervetuliaislasilliselle.

Joka vuosi P-klubin Tuomaanpuiston vapun vastaanottajaisissa on jaettu vuoden luennoitsijapalkinto. Poliittisen historian edustajat dominoivat valinnassa vielä 2000-luvun molemmin puolin, jolloin voitto saatiin vain kerran masinoitua valtio-opin puolelle 1990-luvun lopussa. 2010-luvulta eteenpäin tilanne on kuitenkin kääntynyt päinvastaiseksi ja enemmistö palkinnoista on mennyt valtio-opin luennoitsijoille.

Välit henkilökunnan ja opiskelijoiden välillä ovatkin nykyään mutkattomat ilman turhia hierarkioita. Välillä on koettu jopa sellaisia tilanteita, joissa oppiaineen henkilökunta hieman vierastaa opiskelijoiden virallisuutta. Pajala ja Paloheimo mainitsevatkin kirjoituksessaan tiedekunnan 50-vuotiskatsauksessa, miten P-klubilaisten formaalia pukukoodia esimerkiksi vuosijuhlien yhteydessä on hieman vierastettu, sillä frakkeihinhan ei pukeuduttu edes yliopiston vuosijuhlissa.

Tämä voi tietysti olla myös sukupolvikysymys. Aika näyttää, miten näinkin pienet asiat kehittyvät tulevaisuudessa.

Lähdeluettelo ja viitteet

Internet-lähteet

- Helsingin Sanomat (6.4.2008): ”Huippuyliopistosta tulossa luuloyliopisto”. URL: <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004560326.html>. Tarkistettu 14.10.2021.
- Helsingin Sanomat (8.5.2008): Yritysmaailman opit eivät auta yliopistoa. URL: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000004567845.html>. Tarkistettu 7.10.2021.
- Helsingin Sanomat (28.1.2016): Kynttilät syttyivät yliopiston suurten irtisanomisten takia. URL: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002882585.html>. Tarkistettu 7.9.2021.
- Helsingin Sanomat (8.7.2019): Näkökulma: Ylikuormittuneita opiskelijoita kutsuttiin syöttöporsaiksi, mutta ehkä ensin olisi kannattanut vilkaista tilastoja. URL: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006167110.html>. Tarkistettu 14.10.2021.
- Turun Sanomat (18.5.2008): Yliopistoreformien tavoitteet ja keinot hukassa. URL: <https://www.ts.fi/puheenvuorot/1074283290/Yliopistoreformien+-tavoitteet+ja+keinot+hukassa>. Tarkistettu 7.9.2021.
- Turun Sanomat (18.2.2009): Turun yliopistossa herätty hitaasti yliopistolain uudistukseen. URL: <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1074336159/Turun+yliopistossa+heratty+hitaasti+yliopistolain+uudistukseen>. Tarkistettu 14.10.2021.
- Turun Sanomat (27.1.2016): Irtisanomisia voi tulla lisää – yliopistoväki pelkää jatkokierroksia. URL: <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/844368/Irtisanomisia+voi+tulla+lisaa++yliopistovaki+pelkaa+jatkokierroksia>. Tarkistettu 14.10.2021.
- Tytkkäri (4.4.2019): Sipilän hallitus saneli korkeakoulujen linjat uusiksi – kausi oli huono niin resursseille kuin autonomiallekin. URL: <https://www.tytkkari.fi/ilmiot/sipilan-hallitus-saneli-korkeakoulujen-linjat-uusiksi-kaus-oli-huono-niin-resursseille-kuin>. Tarkistettu 17.9.2021.
- YLE (19.2.2009): Mielenosoitus yliopistolakia vastaan Turussa. URL: <https://yle.fi/uutiset/3-5725125>. Tarkistettu 28.9.2021.
- YLE (8.2.2016): Yliopistot karsivat kandidatkintoja merkittävästi – miten käy erikoisosaamiselle? URL: <https://yle.fi/uutiset/3-8645459>. Tarkistettu 14.10.2021.

YLE (29.5.2020): Yliopistojen todistusvalinta valmistui – katso minkälaisilla ylioppilastodistuksilla pääsi lääkiikseen, oikikseen, kauppiikseen ja psykaan. URL: <https://yle.fi/uutiset/3-11370205>. Tarkistettu 14.10.2021.

Dokumentit ja asiakirjat

Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003. Turun yliopiston keskusarkisto, Agora.

Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009. Turun yliopiston keskusarkisto, Agora.

Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012. Turun yliopiston keskusarkisto, Agora.

Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos. Turun yliopiston keskusarkisto, Agora.

Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2016–2017, Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos. Turun yliopiston keskusarkisto, Agora.

Turun yliopiston vuosikertomukset vuosilta 2001–2009. Turun yliopiston keskusarkisto, Agora.

Kirjallisuus

Kanervo, Pirkko (2009): *Pro Decentes. Turun yliopistojen dosenttityhdistys 1949–2009*. Turun yliopistojen dosenttityhdistyksen julkaisuja, Vaasa.

Nousiainen, Jaakko (2001): *Turun yliopiston valtio-opin neljä vuosikymmentä 1961–2001*. Painosalama Oy, Turku.

Paloheimo, Heikki ja Pajala, Antti (2017): *Valtio-oppi. Poliitiikan, poliittisten järjestelmien ja päätöksenteon tutkimusta*. Teoksessa Soikkanen, Timo; Toivanen, Timo ja Niitemaa, Timo (toim.) *Tehtävänä yhteiskunta. Turun yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta 1967–2017*. Hansaprint Oy, Turku.

Tervasmäki, Tuomas ja Tomperi, Tuukka (2018): *Koulutuspolitiikan arvovalinat ja suunta satavuotiaassa Suomessa. Niin & Näin, 2/2018, 164–200*.

VIITTEET

- 1 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 1/2002, 23.1.2002. Sivu 144.
- 2 Paloheimo ja Pajala 2017, 212.
- 3 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 6/2000, 8.11.2000, liite 2/6/2000. Sivu 85.
- 4 Nousiainen 2001, 39–40.
- 5 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 6/2002, 21.8.2002. Sivu 181.
- 6 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 6/2020, 21.8.2002. Sivu 182.
- 7 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 6/2020, 21.8.2002, liite 4/6/2002. Sivu 191.
- 8 Turun yliopiston vuosikertomus 2003, 6.
- 9 Paloheimo ja Pajala 2017, 227.
- 10 Paloheimo ja Pajala 2017, 211–212.
- 11 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 1/2000, 23.2.2000, liite 1/1/2000, Sivu 2.
- 12 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 4/2000, 13.9.2000, liite 1/4/2000. Sivu 73.
- 13 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, Tulossopimuskauden 2001–2003 tavoitteet, valtio-opin laitos, 22.8.2000. Sivu 74.
- 14 Paloheimo ja Pajala 2017, 212.
- 15 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 1/2000, 23.2.2000, liite 1/1/2000, appendix IV A. Sivu 2.
- 16 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 6/2002, 21.8.2002. Sivu 183.
- 17 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, pöytäkirja 12/2004, 17.11.2004. Sivu 128–129.
- 18 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 9/2003, 3.12.2003. Sivu 347.
- 19 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, pöytäkirja 2/2005, 16.2.2005. Sivu 144.
- 20 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, pöytäkirja 4/2005, 13.4.2005. Sivu 156.
- 21 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, pöytäkirja 9/2005. Sivu 217.
- 22 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, budjetti, liite 1/7/2005. Sivu 203.
- 23 TS 18.2.2009.

- 24 Kanervo 2009, 192.
- 25 HS 6.4.2008.
- 26 HS 8.5.2008.
- 27 Kanervo 2009, 194.
- 28 TS 18.5.2008.
- 29 YLE 19.2.2009.
- 30 Paloheimo ja Pajala 2017, 215.
- 31 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, liite 21/6/2012, 26032 Poliitiikan tutkimuksen laitos. Sivu 551.
- 32 Paloheimo ja Pajala 2017, 209.
- 33 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, opetus- ja toimikunnan kokous, johtajan katsaus 26.8.2013. Sivu 86.
- 34 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, hallintopäällikkö Liisa Santtin lausuntopyyntö, 17.10.2002. Sivu 195.
- 35 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, poliittisen historian ja valtio-opin rakenneryhmän kokous, 3.3.2009. Sivu 167.
- 36 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, pöytäkirja 3/2010. Sivu 17.
- 37 Paloheimo ja Pajala 2017, 219.
- 38 Paloheimo ja Pajala 2017, 214.
- 39 Paloheimo ja Pajala 2017, 226.
- 40 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, politiikan tutkimuksen laitoksen toimintasuunnitelma vuodelle 2011, liite 5/5/2010. Sivu 170.
- 41 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, liite 9/5/2010, valtio-opin henkilöstösuunnitelma. Sivu 188.
- 42 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, henkilöstösuunnitelma, Eduskuntatutkimuksen keskus. Sivu 244.
- 43 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, henkilöstösuunnitelma, Eduskuntatutkimuksen keskus. Sivu 244.
- 44 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, osavuosisraportti. Sivu 217.
- 45 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, pöytäkirja 5/2012, 18.6.2012. Sivu 536.
- 46 Paloheimo ja Pajala 2017, 236.
- 47 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2016–2017, Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos, johtajan katsaus, 20.6.2016. Sivu 6.

- 48 Paloheimo ja Pajala 2017, 231.
- 49 Helsingin yliopisto, 16.9.2015. URL: <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/korkeakoulupolitiikka/helsingin-yliopisto-kaynnistaa-muutosohjelman-taloutensa-sopeuttamiseksi#.Vfm08dZvzas.twitter>. Tarkistettu 17.9.2021.
- 50 HS 28.1.2016.
- 51 Tykkäri 4.4.2019.
- 52 TS 27.1.2016.
- 53 Tykkäri 4.4.2019.
- 54 Tervasmäki & Tomperi 2018, 173.
- 55 Väänen, Turun yliopiston blogi 13.11.2017. URL: <https://blogit.utu.fi/utu/2017/11/13/uusiutuminen-on-valttamatonta/>. Tarkistettu 14.10.2021.
- 56 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2016–2017, Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos, johtajan katsaus, 20.6.2016. Sivu 6; osavuosisirpotti 25.8.2016. Sivu 160.
- 57 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, henkilöstösuunnitelma, 30.8.2010. Sivu 172.
- 58 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2016–2017, Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos, johtajan katsaus, 20.6.2016. Sivu 6.
- 59 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2016–2017, Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos, osavuosisirpotti, 25.8.2016. Sivu 163.
- 60 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, opetusministeriö, yliopistojen kaksipuolisen tutkintorakenteen toimeenpano, 39:2002. Sivu 225.
- 61 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 3/2001, 10.10.2001, liite 1/3/3/2001. Sivu 123–127.
- 62 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, koulutuksen kehittämisen ja opetussuunnitelmatyö, vararehtorin tiedekunta-kierros, 14.2.2012. Sivu 6.
- 63 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, lausunto opetusministeriön työryhmämuistiosta 2010:11. Sivu 80.
- 64 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, valtio-opin laitoksen lausunto, 26.11.2002. Sivu 290.
- 65 YLE 8.2.2016.
- 66 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, tutkintojen keittäminen ja opetussuunnitelmatyö vuosina 2013 ja 2014. Sivu 9.
- 67 Rekryritys UTU, valmistuneiden työllistyminen. Tarkistettu 4.10.2021.

- 68 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 3/2003, 9.4.2003. Sivu 297.
- 69 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003. Nro. 83, 31.10.2000.
- 70 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, liite 7a/5/2011, 19.9.2011. Sivu 398.
- 71 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, opetus- ja toimikunnan kokous, 9.1.2013. Sivu 1.
- 72 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, muistio 4/2014, 4.9.2014. Sivu 214.
- 73 Laitosneuvoston pöytäkirjan 2004–2009, pöytäkirja 12/2006, 18.10.2006. Sivu 343.
- 74 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, opiskelijavalinta 2003, ehdotus 28.10.2002. Sivu 211.
- 75 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, lausunyo opetusministeriön työryhmämuistiosta 2010:11. Sivu 79.
- 76 YLE 28.5.2020.
- 77 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 2/2000, liite 3/2/2000.
- 78 HS 8.7.2019.
- 79 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, kannanotti, 6.2.2007. Sivu 367.
- 80 Paloheimo ja Pajala 2017, 233.
- 81 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, Turun yliopiston valtio-opin laitoksen laatukäsikirja, 15.1.2008. Sivu 39.
- 82 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, laatukäsikirjan kommentteja opiskelijoilta, 30.1.2008. Sivu 42.
- 83 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, valtio-opin itsearviointi, liite 16/5/2010. Sivu 210.
- 84 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 1/2003, 22.1.2003. Sivu 291.
- 85 P-klubi, almunitoiminta. Ylähuone. URL: <https://p-klubi.fi/ylahuone/>. Tarkistettu 4.10.2021.
- 86 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, laitosneuvoston kokous 19.12.2001.
- 87 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, pöytäkirja 9/2004, 20.8.2004. Liite 1. Sivu 108.
- 88 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, 13.9.2000, liite 3/4/2000. Sivu 76.

- 89 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, politiikan tutkimuksen laitoksen toimintasuunnitelma vuodelle 2011, liite 5/5/2010. Sivu 170.
- 90 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, politiikan tutkimuksen laitoksen toimintasuunnitelma vuodelle 2011, liite 5/5/2010. Sivu 170.
- 91 Paloheimo ja Pajala 2017, 221.
- 92 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2000–2003, pöytäkirja 2/2000. Sivu 45.
- 93 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2004–2009, pöytäkirja 12/2007, 28.11.2007. Sivu 441.
- 94 Paloheimo ja Pajala 2017, 227, 236–237, myös viite 27.
- 95 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, liite 17c/5/2010, hakemus 8/2010. Sivu 213.
- 96 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, liite 17c/5/2010, hakemus 8/2010. Sivu 213.
- 97 Paloheimo ja Pajala 2017, 228.
- 98 Paloheimo ja Pajala 2017, 228.
- 99 UNIFI 2015, "Yhteiskuntatieteellisen alana koulutuksen ja tutkimuksen rakenteellinen kehittäminen ja profilointi". URL: <https://www.unifi.fi/wp-content/uploads/2019/08/RAKE-yhteiskuntatieteet-loppuraportti.pdf>. Tarkistettu 14.10.2021.
- 100 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2013–2015, politiikan tutkimuksen laitos, hakulomake, liite 9/2/2015. Sivu 309.
- 101 Ks. esim. <https://paloresearch.fi/events/the-third-deliberative-democracy-summer-school-26-30-6-2018/>. Tarkistettu 20.10.2021.
- 102 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, politiikan tutkimuksen laitoksen toimintasuunnitelma vuodelle 2011, liite 5/5/2010. Sivu 170.
- 103 Laitosneuvoston pöytäkirjat 2010–2012, valtio-opin itsearviointi, 16/5/2010. Sivu 210.
- 104 Opetus- ja tutkimustoimikunta, muistiot 2016–2017, Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos, johtajan katsaus, 20.6.2016. Sivu 6.E
- 105 Paloheimo ja Pajala 2017, 231.
- 106 Paloheimo ja Pajala 2017, 232–233.

Publicum illalla syksyllä 2014.
Kuva: Hanna Oksanen

Tähän teokseen on koottu Turun yliopiston valtio-opin laitoksen – vuodesta 2010 oppiaineen – vaiheet kahdelta viimeiseltä vuosikymmeneltä. Historiikki on jatkoa vuonna 2001 julkaistulle valtio-opin professori Jaakko Nousiaisen kirjoittamalle historiakatsaukselle *Turun yliopiston valtio-opin neljä vuosikymmentä 1961–2001*.

Teoksessa kerrataan henkilökunnan ja hallinnon muutoksia, opetuksen ja tutkimuksen muuttumista sekä oppiaineen profilia, ulkosuhteita ja yhteistyömuotoja.

ISBN 978-951-29-8698-9 (Painettu)
ISBN 978-951-29-8699-6 (Sähköinen)

**TURUN
YLIOPISTO**